

Studieaanbod binnen het studiegebied Sport

Screening van de studierichtingen in het studiegebied Sport in het voltijds secundair onderwijs

23 april 2015

Inhoudstafel

Inleiding	5	
1	Beeld van het studiegebied	6
1.1	Overzicht van het studiegebied	6
1.2	Beschrijving van de studierichtingen	7
1.2.1	Tweede graad aso	7
1.2.2	Derde graad aso	7
1.2.3	Tweede graad bso	10
1.2.4	Derde graad bso	10
1.2.5	Specialisatiejaar	11
1.2.6	Tweede graad tso	11
1.2.7	Derde graad tso	12
1.2.8	Se-n-Se	12
2	Leerlingenaantal, evolutie en spreiding	14
2.1	Leerlingenaantal en evolutie in aso, bso, kso en tso	15
2.2	Leerlingenaantal, evolutie en spreiding in het studiegebied Sport	18
2.3	Leerlingenaantal, evolutie en spreiding per studierichting	22
2.3.1	Tweede graad	22
2.3.2	Derde graad	25
2.3.3	Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso)	29
3	Herkomst van de inschrijvingen per studierichting	31
3.1	Tweede graad	32
3.1.1	Eerste leerjaar	32
3.1.2	Tweede leerjaar	36

3.2	Derde graad	40
3.2.1	Eerste leerjaar	40
3.2.2	Tweede leerjaar	44
3.2.3	Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso).....	47
4	Attestering	49
4.1	Tweede graad	50
4.2	Derde graad	63
4.3	Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso).....	76
5	Aansluiting met het hoger onderwijs	79
5.1	Algemeen secundair onderwijs.....	80
5.1.1	Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs	80
5.1.2	Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs.....	81
5.1.3	Informatie Onderwijskiezer	86
5.2	Beroepssecundair onderwijs	92
5.2.1	Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs	92
5.2.2	Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs.....	92
5.3	Technisch secundair onderwijs.....	94
5.3.1	Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs	94
5.3.2	Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs.....	95
5.3.3	Informatie Onderwijskiezer	97
6	Aansluiting met de arbeidsmarkt.....	101
6.1	Tweede graad	102
6.2	Derde graad, specialisatiejaren en Se-n-Se	103
7	Finaliteit	108

Algemeen secundair onderwijs	108
Beroepssecundair onderwijs	108
Technisch secundair onderwijs	109
Samenvatting screening Sport	111
Beeld van het studiegebied.....	112
Leerlingenaantal.....	113
Evolutie van het leerlingenaantal.....	118
Provinciale spreiding	119
Herkomst	119
Attestering	121
Doorstroom naar het hoger onderwijs	124
Doorstroom naar de arbeidsmarkt.....	131
Aanbevelingen.....	135
Bijlage: Methodologie	136

Inleiding

De screening van de studiegebieden bestaat uit een analyse van het studieaanbod in het voltijds regulier secundair onderwijs tussen het schooljaar 2008-2009 en het schooljaar 2012-2013. Het cijfermateriaal wordt gepresenteerd per onderwijsvorm, graad en leerjaar.

Om de lezer meteen een duidelijk beeld te geven van het studiegebied, wordt een overzichtstabel gepresenteerd van alle studierichtingen uit het studiegebied en een beknopte beschrijving van elke studierichting op basis van de informatie uit Onderwijskiezer.

Vervolgens worden volgende thema's behandeld: de leerlingenaantallen, evolutie en spreiding, de herkomst van de inschrijvingen, de attestering, de doorstroom naar het hoger onderwijs en de doorstroom naar de arbeidsmarkt. Ten slotte wordt op basis van de screening van het studiegebied per studierichting aangegeven of de finaliteit tewerkstelling is, doorstroom naar verdere opleidingen of beide.

De modulaire opleidingen van het beroepssecundair onderwijs zijn niet opgenomen omdat ze uitdovend zijn en slechts in een beperkt aantal scholen worden aangeboden.

De cijfergegevens, analyses en vaststellingen fungeren als bron voor de modernisering van het secundair onderwijs en als voorbereiding voor de ontwikkeling van studieprofielen, onderwijskwalificaties en eventueel specifieke eindtermen.

Tenzij anders aangegeven, werd voor het cijfermateriaal een beroep gedaan op het datawarehouse van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. De 'ruwe' data werden verwerkt tot de tabellen in dit rapport. Berekeningen gebeurden in Excel aan de hand van volledige cijfers die werden afgerond. Door deze afronding lijken sommige totalen en percentages in de tabellen op het eerste gezicht niet overeen te komen. Technische uitleg over de methodologie is terug te vinden als bijlage.

1 Beeld van het studiegebied

In dit hoofdstuk wordt het studiegebied gesitueerd aan de hand van een overzichtstabel, waarin alle studierichtingen in het studiegebied worden weergegeven.

Vervolgens worden de studierichtingen beschreven aan de hand van het profiel, gebaseerd op de beschrijving van de studierichting in Onderwijskiezer¹.

1.1 Overzicht van het studiegebied

	aso	bso	tso
2 ^{de} graad	Sportwetenschappen* Wetenschappen-topsport	Topsport-sportinitiatie	Lichamelijke opvoeding en sport Topsport
3 ^{de} graad	Moderne talen-topsport Sportwetenschappen** Wetenschappen-topsport Wiskunde-topsport	Topsport-sportinitiatie	Lichamelijke opvoeding en sport Topsport
Specialisatiejaar/Se-n-Se		Topsport-sportbegeleider	Sportclub- en fitnessbegeleider***

* De studierichting *Sportwetenschappen* (2de graad) wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in dit rapport samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

** De studierichting *Sportwetenschappen* (3de graad) wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in dit rapport samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

*** De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie*. De inschrijvingen in de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie* in het schooljaar 2008-2009 worden in dit rapport samengevoegd onder de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.

¹ De volledige informatie is terug te vinden op www.onderwijskiezer.be

1.2 Beschrijving van de studierichtingen

1.2.1 Tweede graad aso

Studierichtingsprofiel Sportwetenschappen

Deze aso-studierichting heeft een uitgesproken doorstromingsfunctie. De studie van moderne talen is belangrijk (communicatieve vaardigheden, reflectie op taal en anderstalige literatuur). Er worden ook minimum vier lestijden wiskunde gegeven. In *Sportwetenschappen* ligt de klemtoon op wetenschappen en sportvakken. Via vakken als biologie, chemie en fysica wordt de levende en niet-levende materie bestudeerd. In het vak sport worden uiteenlopende sporten beoefend: balsporten, atletiek, turnen, zwemmen en toestelturnen. Ook ritmiek en expressie komen aan bod. Het pakket omvat drie lestijden aangevuld met de lestijden lichamelijke opvoeding.

Studierichtingsprofiel Wetenschappen-topsport

Deze aso-studierichting heeft een uitgesproken doorstromingsfunctie. De studie van moderne talen is belangrijk (communicatieve vaardigheden, reflectie op taal en anderstalige literatuur). Er worden ook minimum vier lestijden wiskunde gegeven. De topsportopleiding verloopt in de samenwerking van een school met de sportfederatie en is gericht op één bepaalde sporttak. De klemtoon ligt op wetenschappen en de sportdiscipline van de leerling. Via vakken als biologie, chemie en fysica wordt de levende en niet-levende materie bestudeerd. Een belangrijk deel van de week (10-12u) gaat naar de beoefening van de sportdiscipline waarvoor de leerling erkenning kreeg van de sportfederatie. De leerling combineert dit met een gereduceerd pakket algemene vakken (22u).

1.2.2 Derde graad aso

Studierichtingsprofiel Moderne talen-topsport

Deze studierichting bestaat uit twee componenten: moderne talen en topsport. Die geven de klemtonen van de studierichting aan. De combinatie van deze twee vakdomeinen staat in principe borg voor ruime keuzemogelijkheden in het hoger onderwijs. In de studierichting nemen moderne talen een belangrijke plaats in. De aandacht gaat naar het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden (luisteren, lezen, spreken en schrijven), de reflectie op taal en de kennismaking met anderstalige literatuur.

De accenten liggen op communicatieve en creatieve competenties in het Nederlands en moderne vreemde talen (bv. leesstrategieën toepassen en literaire smaak ontwikkelen), competentie op het vlak van taalbeschouwing (analyseren van en reflectie over taalstructuren, communicatie en taalphenomenen) en

interculturele competenties (literair, filosofisch en historisch bestuderen van culturele achtergronden, culturele diversiteit onderkennen en respecteren). De component topsport biedt een doorgedreven sportopleiding (12u), gecombineerd met een (in lesuren) gereduceerd pakket algemene vakken (22u). De doorgedreven sportopleiding (trainen, stages en deelname aan competities) staat onder leiding van de betrokken sportfederatie. De reductie van het aantal vakken betekent niet dat de leerling minder leerstof moet verwerken: rekening houdend met de omstandigheden waaronder de atleten moeten trainen en presteren, werd een alternatieve onderwijsaanpak uitgewerkt via studiepakketten, inhaallessen en permanente evaluatie. De planning van de leerstofeenheden en de evaluatie gebeuren in samenspraak met de sportfederaties. Enkel atleten die door de selectiecommissie worden geselecteerd en over de vereiste studieattesten beschikken, komen in aanmerking voor de topsportrichtingen.

Studierichtingsprofiel Sportwetenschappen

Deze studierichting bestaat uit twee geïntegreerde componenten: wetenschappen en sport. Deze geven de klemtonen van de studierichting aan. De combinatie staat borg voor ruime keuzemogelijkheden in het hoger onderwijs. De studie van de moderne talen neemt een belangrijke plaats in: de aandacht gaat naar het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden (luisteren, lezen, spreken en schrijven), de reflectie op taal en de kennismaking met anderstalige literatuur. De accenten liggen op communicatieve en creatieve competenties in het Nederlands en moderne vreemde talen (bv. leesstrategieën toepassen en literaire smaak ontwikkelen), competentie op het vlak van taalbeschouwing (analyseren van en reflectie over taalstructuren, communicatie en taalphenomenen) en interculturele competenties (literair, filosofisch en historisch bestuderen van culturele achtergronden, culturele diversiteit onderkennen en respecteren).

De component sport bestaat uit een pakket van vier extra lestijden. Hierin komen meerdere bewegingsgebieden aan bod: atletiek, balspelen, gymnastiek, ritmische expressie en/of expressieve vorming en zwemmen. De leerling ontwikkelt bewegingscompetenties, waarbij veelzijdige lichamelijke en motorische ontwikkeling een aanzet betekenen voor een medisch verantwoorde levenshouding, ondersteund door wetenschappelijk inzicht in motoriek. Ook de sociale en ethische benadering van verantwoord omgaan met het eigen lichaam en het in groep bewegen en sport beoefenen zijn belangrijke doelstellingen.

De component wetenschappen omvat de vakken biologie, chemie, fysica en in mindere mate wiskunde en aardrijkskunde. Hier wordt tijd en aandacht besteed aan het verzamelen van empirisch feitenmateriaal en aan de inzichtelijke verwerking ervan. Het verzamelen van feitenmateriaal gebeurt onder diverse vormen: experimentele waarneming in het schoollabo, veldwerk, audiovisueel materiaal, gegevens opzoeken in tabellenboeken en andere naslagwerken. De leerling oefent in het kritisch analyseren en evalueren van dit feitenmateriaal.

Studierichtingsprofiel Wetenschappen-topsport

De studierichting wordt georganiseerd in een topsportschool. De combinatie van 'wetenschappen' en 'topsport' garandeert in principe ruime keuzemogelijkheden in het hoger onderwijs. De studie van moderne talen neemt een belangrijke plaats in: de aandacht gaat naar het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden (luisteren, lezen, spreken en schrijven), de reflectie op taal en de kennismaking met anderstalige literatuur. De accenten liggen op communicatieve en creatieve competenties in het Nederlands en moderne vreemde talen (bv. leesstrategieën toepassen en literaire smaak ontwikkelen), competentie op het vlak van taalbeschouwing (analyseren van en reflectie over taalstructuren, communicatie en taalphenomenen) en

interculturele competenties (literair, filosofisch en historisch bestuderen van culturele achtergronden, culturele diversiteit onderkennen en respecteren). De component topsport biedt een doorgedreven sportopleiding (12u), gecombineerd met een (in lesuren) afgeslankt pakket algemene vakken (22u). De doorgedreven sportopleiding (trainen, stages en deelname aan competities) staat onder leiding van de betrokken sportfederatie. Men probeert rekening te houden met de bijzondere omstandigheden waaronder deze atleten moeten trainen en presteren. Hiervoor werd een alternatieve onderwijsaanpak uitgewerkt. Daarbij wordt er vaak een beroep gedaan op de zelfwerkzaamheid van de leerling: studiepakketten, inhaallessen en permanente evaluatie zijn er slechts enkele voorbeelden van. De planning van de leerstofeenheden en de evaluatie gebeuren in samenspraak met de sportfederaties. Enkel atleten die door de selectiecommissie worden geselecteerd en over de vereiste studieattesten beschikken, komen in aanmerking voor de topsportrichtingen. De component wetenschappen omvat de vakken biologie, chemie, fysica (in mindere mate wiskunde en aardrijkskunde). Hier wordt tijd en aandacht besteed aan het verzamelen van empirisch feitenmateriaal en aan de inzichtelijke verwerking ervan. Het verzamelen van feitenmateriaal gebeurt onder diverse vormen: experimentele waarneming in het schoollabo, veldwerk, audiovisueel materiaal, gegevens opzoeken in tabellenboeken en andere naslagwerken. De leerling oefent in het kritisch analyseren en evalueren van dit feitenmateriaal.

Studierichtingsprofiel Wiskunde-topsport

De studierichting wordt georganiseerd in een topsportschool. De combinatie van 'Wiskunde' en 'topsport' garandeert in principe ruime keuzemogelijkheden in het hoger onderwijs.

De studie van de moderne talen neemt een belangrijke plaats in: de aandacht gaat naar het ontwikkelen van communicatieve vaardigheden (luisteren, lezen, spreken en schrijven), de reflectie op taal en de kennismaking met anderstalige literatuur. De accenten liggen op communicatieve en creatieve competenties in het Nederlands en moderne vreemde talen (bv. leesstrategieën toepassen en literaire smaak ontwikkelen), competentie op vlak van taalbeschouwing (analyseren van en reflectie over taalstructuren, communicatie en taalfenomenen) en interculturele competenties (literair, filosofisch en historisch bestuderen van culturele achtergronden, culturele diversiteit onderkennen en respecteren).

De component topsport biedt een doorgedreven sportopleiding (12u), gecombineerd met een (in lesuren) afgeslankt pakket algemene vakken (22u). De doorgedreven sportopleiding (trainen, stages en deelname aan competities) staat onder leiding van de betrokken sportfederatie. Men probeert rekening te houden met de bijzondere omstandigheden waaronder deze atleten moeten trainen en presteren. Hiervoor werd een alternatieve aanpak van onderwijs uitgewerkt. Daarbij wordt er vaak een beroep gedaan op de zelfwerkzaamheid van de leerling: studiepakketten, inhaallessen en permanente evaluatie zijn er slechts enkele voorbeelden van. De planning van de leerstofeenheden en de evaluatie gebeuren in samenspraak met de sportfederaties. Enkel atleten die door de selectiecommissie worden geselecteerd en over de vereiste studieattesten beschikken, komen in aanmerking voor de topsportrichtingen.

De 6u-cursus wiskunde kan via het complementair gedeelte uitgebreid worden tot 8u. In deze studierichting bereikt het onderwijs in wiskunde een vrij hoog niveau van algemeenheid en abstractie. Dat gebeurt via de deelvakken algebra, meetkunde, analyse, statistiek en kansrekening.

1.2.3 Tweede graad bso

Studierichtingsprofiel Topsport-sportinitiatie

De studierichting geeft topsporters de kans een sportopleiding te combineren met een minder theoretische opleiding. Naast sport (theorie en praktijk) krijgt de leerling een pakket economie.

Gedurende 12u per week traint de leerling onder de deskundige leiding van trainers die afgevaardigd worden door de sportfederatie waarvan de leerling een erkenning kreeg: de Vlaamse Basketballiga, de Vlaamse Tafeltennisliga, de Koninklijke Belgische Voetbalbond en de Vlaamse Triatlon- en Duatlonliga. De sportfederaties zijn zelf verantwoordelijk voor de invulling van de sporturen.

Voor de sporttheorie werkt de school samen met de trainers van de Vlaamse Trainersschool en het Rode Kruis, waardoor het mogelijk wordt attesten en brevetten te behalen (Bewegingsanimateur, algemeen gedeelte van Initiator, Jeugdrokekruishelper, Rokekruishelper en Reanimatie).

De leerling leert zich vlot uit te drukken in verschillende talen en te communiceren over meer praktische onderwerpen als contracten en verzekeringen. Deze onderwerpen worden behandeld tijdens de lessen economie.

1.2.4 Derde graad bso

Studierichtingsprofiel Topsport-sportinitiatie

Het accent in deze studierichting ligt vooral op de sport en is voornamelijk bedoeld voor topsporters. Voor het sportgedeelte werkt de school samen met trainers, afgevaardigd door de sportfederatie waarvan de leerling erkenning heeft gekregen: de Vlaamse Basketballiga, de Vlaamse Tafeltennisliga, de Koninklijke Belgische Voetbalbond en de Vlaamse Triatlon- en Duatlonliga. Gedurende 12u per week traint de leerling onder deskundige begeleiding.

Voor het theoretisch gedeelte werkt de school samen met de Vlaamse trainersschool en het Rode kruis. Hierdoor kan de leerling volgende attesten behalen: Bewegingsanimateur, Jeugdrokekruishelper, Rokekruishelper, Reanimatie en Initiator (algemeen gedeelte).

De lessen economie laten de leerling kennis maken met de handelswereld en de courante documenten die daar worden gebruikt. Elementen uit de wetgeving die betrekking hebben op het latere beroepsleven worden verduidelijkt, zoals contracten en verzekeringen. De opleiding omvat ook een pakket vreemde talen om later vlot te kunnen communiceren, zowel binnen de sportieve wereld als binnen de wereld van de toegepaste economie.

1.2.5 Specialisatiejaar

Profiel specialisatiejaar Topsport-sportbegeleider

De opleiding wil getalenteerde jongeren de kans bieden sport en studie te combineren en op beide vlakken zo hoog mogelijk te scoren. Indien de leerling slaagt voor de examens van de VTS (Vlaamse Trainersschool) en het Rode Kruis, kan hij ook de volgende diploma's en brevetten halen: diploma initiator sportspecifiek, Brevet Rode Kruishelper en Brevet algemeen gedeelte trainer B.

1.2.6 Tweede graad tso

Studierichtingsprofiel Lichamelijke opvoeding en sport

In deze studierichting worden er 7 lestijden sport toegevoegd aan de 2 lestijden lichamelijke opvoeding. De studierichting is geen specialisatie in een bepaalde sporttak, maar laat de leerling kennismaken met verschillende sporttakken: atletiek, balsporten, toestelturnen en zwemmen. Ook ritmiek en expressie komen aan bod. Het globale studiepakket van *Lichamelijke opvoeding en sport* is minder theoretisch-wetenschappelijk dan dat van *Sportwetenschappen* (aso). De beoordelingseisen van de sportvakken daarentegen vallen zwaarder uit. Er staan in deze studierichting dan ook dubbel zoveel lestijden hiervan op het programma. De leerling moet over een goede fysieke conditie beschikken en gemotiveerd zijn om extra inspanningen te leveren voor die disciplines waarvoor hij minder aanleg of interesse heeft. De sporten kunnen verschillen van school tot school.

De leerling kan verplicht worden tot deelname aan sportstages, uitstappen en competities. De klemtoon ligt op het sporttechnische, maar er is ook extra aandacht voor het beleven van beweging, de bewegingscultuur van de vrije tijd, fairplay, samenwerking, verantwoordelijkheid en het aanvaarden van regels, waarden en normen. Theoretische vakken ondersteunen de praktijk van de sport, het inzicht in gezondheids- en trainingsprincipes, een verantwoorde spelorganisatie, het leidinggeven en omgaan met groepen.

Studierichtingsprofiel Topsport

Deze studierichting wordt georganiseerd in een topsportschool. Een intensieve sportopleiding wordt gecombineerd met een volwaardige schoolopleiding. Er wordt gekozen voor één sport. Momenteel wordt topsportonderwijs georganiseerd voor volgende sportdisciplines: atletiek, badminton, basketbal, golf, gymnastiek, handbal, judo, schermen, ski- en snowboard, taekwondo, tafeltennis, tennis, triatlon, voetbal, volleybal, wielrennen en zwemmen.

1.2.7 Derde graad tso

Studierichtingsprofiel Lichamelijke opvoeding en sport

In deze studierichting worden er 7 lestijden sport toegevoegd aan de 2 lestijden lichamelijke opvoeding. Deze studierichting wil geen specialisatie zijn in één bepaalde sporttak: de leerling maakt kennis met een ruim toepassingsgebied binnen de lichamelijke opvoeding en sport. Er komen verschillende sporttakken (bijvoorbeeld atletiek, balsporten, toestelturnen en zwemmen) evenals ritmiek en expressie(dans) aan bod. Het globale studiepakket van *Lichamelijke opvoeding en sport* is minder theoretisch-wetenschappelijk dan dat van *Sportwetenschappen* (aso). De beoordelingseisen van de sportvakken daarentegen vallen zwaarder uit. De sportieve aanleg van de leerling weegt in deze studierichting zwaarder door dan in *Sportwetenschappen* (aso). De leerling moet over een goede fysieke conditie beschikken voor verschillende disciplines en gemotiveerd zijn om extra inspanningen te leveren voor disciplines waar hij minder aanleg voor heeft. De sporten kunnen verschillen van school tot school.

De klemtoon ligt op het sporttechnische, maar er is ook extra aandacht voor het beleven van beweging, de bewegingscultuur van de vrije tijd, fairplay, samenwerking, verantwoordelijkheid en het aanvaarden van regels, waarden en normen.

De leerling kan verplicht worden tot deelname aan sportstages, uitstappen en competities.

Studierichtingsprofiel Topsport

De studierichting *Topsport* combineert een doorgedreven sportopleiding met een volwaardige schoolopleiding. Er wordt gekozen voor één sport. Momenteel wordt topsportonderwijs georganiseerd voor volgende sportdisciplines: atletiek, badminton, basketbal, golf, gymnastiek, handbal, judo, schermen, ski- en snowboard, taekwondo, tafeltennis, tennis, triatlon, voetbal, volleybal, wielrennen en zwemmen.

De studierichting organiseert 12 lestijden sport. De topsporters krijgen hier de mogelijkheid om hun sport optimaal te beoefenen. De studierichting biedt minder lestijden algemene vakken dan de andere studierichtingen van tso: via een aangepast programma, veel zelfstudie en een sterke begeleiding probeert men de leerlingen toch voldoende basis aan te reiken om voorbereid te zijn op het hoger onderwijs.

1.2.8 Se-n-Se

Profiel Se-n-Se Sportclub- en fitnessbegeleider

Deze Se-n-Se leidt op tot fitnessbegeleider of bewegingsanimateur. De leerling kan in deze opleiding ook certificaten behalen: initiator fitness, bewegingsanimateur, bedrijfsbeheer of bedrijfseerstehulp. De klemtonen van de Se-n-Se kunnen wijzigen per school. Enkele mogelijke klemtonen zijn:

- talen: de klemtoon ligt op de taalbeheersing in dagelijkse gebruikssituaties. De opleiding wil deze taalkennis verstevigen en uitbreiden: lees-, luister-, gespreks- en schrijfvaardigheid en grammaticale ondersteuning komen aan bod.

- maatschappelijke vorming: het doel van dit vak is een praktijkgerichte kennismaking met toekomstige arbeidssectoren, naast het trainen van relationele vaardigheden.
- opvoedkunde: het vak opvoedkunde is gericht op beeldvorming over zichzelf en anderen, inzicht in de omgang met verschillende doelgroepen en inoefenen van sociale vaardigheden.
- sport: reddend zwemmen met de mogelijkheid tot het behalen van het Hoger Reddersbrevet bij het Bloso ; basis LO (de fysieke conditie ondersteunen en aanleren van technieken rond zelfverdediging en geweldbeheersing); expressie en ritmische vorming (nadruk op de lichamelijke expressie met keuze uit expressie- en dansvormen); omnisport (gevarieerd aanbod als badminton, muurklimmen, squash en ultimate frisbee).

2 Leerlingenaantal, evolutie en spreiding

Dit hoofdstuk schetst de evolutie van de leerlingenpopulatie vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2012-2013.

Eerst wordt een overzicht geboden van de leerlingenaantallen in de vier onderwijsvormen van het voltijds secundair onderwijs, zodat het aandeel van het studiegebied ook gekaderd wordt binnen het geheel van de leerlingenpopulatie.

De volgende tabellen geven de evolutie van de leerlingenaantallen weer, zowel op het niveau van het gehele studiegebied als voor de verschillende studierichtingen per graad. Daarbij wordt besproken in welke mate het studiegebied verspreid is over de vijf Vlaamse provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Om die spreiding weer te geven worden enkel gegevens van het schooljaar 2012-2013 gebruikt.

Om zinvolle vergelijkingen te kunnen maken worden er naast cijfergegevens op het niveau van het studiegebied telkens ook data opgenomen op het niveau van de onderwijsvorm.

2.1 Leerlingenaantal en evolutie in aso, bso, kso en tso

Tabel 1 Aantal inschrijvingen en evolutie in aso, bso, kso en tso

		aso						bso					
	Schooljaar	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde
2 ^{de} graad	1 ^{ste} leerjaar	32.359	32.609	32.710	33.168	32.929	32.755	16.026	15.536	16.113	16.026	15.483	15.837
	2 ^{de} leerjaar	30.459	29.415	29.504	29.524	29.709	29.722	16.009	15.768	15.287	15.597	15.653	15.663
	Subtotaal (N)	62.818	62.024	62.214	62.692	62.638	62.477	32.035	31.304	31.400	31.623	31.136	31.500
3 ^{de} graad	1 ^{ste} leerjaar	28.018	27.483	26.730	26.689	26.768	27.138	16.557	16.481	16.178	15.665	15.930	16.162
	2 ^{de} leerjaar	26.400	26.367	25.903	25.197	25.230	25.819	14.508	14.922	14.684	14.375	14.022	14.502
	Subtotaal (N)	54.418	53.850	52.633	51.886	51.998	52.957	31.065	31.403	30.862	30.040	29.952	30.664
	3 ^{de} leerjaar/specialisatiejaar	47	47	49	64	76	57	10.763	11.572	11.757	11.784	11.910	11.557
Totaal (N)		117.283	115.921	114.896	114.642	114.712	115.491	73.863	74.279	74.019	73.447	72.998	73.721
		kso						tso					
	Schooljaar	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde
2 ^{de} graad	1 ^{ste} leerjaar	1.350	1.360	1.362	1.424	1.435	1.386	21.636	20.955	20.696	20.558	20.696	20.908
	2 ^{de} leerjaar	1.610	1.534	1.578	1.522	1.551	1.559	22.905	21.986	21.346	21.015	21.139	21.678
	Subtotaal (N)	2.960	2.894	2.940	2.946	2.986	2.945	44.541	42.941	42.042	41.573	41.835	42.586
3 ^{de} graad	1 ^{ste} leerjaar	1.662	1.738	1.677	1.796	1.677	1.710	25.450	25.170	24.027	23.740	23.542	24.386
	2 ^{de} leerjaar	1.447	1.418	1.494	1.431	1.537	1.465	21.500	22.034	21.951	21.024	20.799	21.462
	Subtotaal (N)	3.109	3.156	3.171	3.227	3.214	3.175	46.950	47.204	45.978	44.764	44.341	45.848
	3 ^{de} leerjaar/Se-n-Se	122	122	132	144	118	128	1.782	2.426	2.541	2.520	2.636	2.381
Totaal (N)		6.191	6.172	6.243	6.317	6.318	6.248	93.273	92.571	90.561	88.857	88.812	90.815

Globaal leerlingenaantal

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 zitten gemiddeld 286.275 leerlingen in de tweede graad, de derde graad en het specialisatiejaar, Se-n-Se of het voorbereidend jaar op het hoger onderwijs.
- Het totaal aantal leerlingen neemt gedurende de geanalyseerde periode af van 290.610 naar 282.840 leerlingen. Dat is een daling van 2,7% (7.770 leerlingen).
- De daling manifesteert zich in alle onderwijsvormen behalve kso, waar er een stijging is van 2,1% (127 leerlingen). De sterkste daling doet zich voor in tso met 4,8% (4.461 leerlingen), gevolgd door aso met 2,2% (2.571 leerlingen) en bso met 1,2% (865 leerlingen).

Leerlingenaantal tweede graad

- In de geanalyseerde vijf schooljaren zitten gemiddeld 139.549 leerlingen in de tweede graad.
- Het totale leerlingenaantal neemt gedurende deze periode af met 2,6% (3.759 leerlingen).
- De daling van het leerlingenaantal doet zich voor in alle onderwijsvormen, behalve in kso. Daar stijgt het leerlingenaantal met 0,9% (26 leerlingen). In het eerste leerjaar is er een stijging van 6,3% (85 leerlingen), in het tweede leerjaar een daling van 3,7% (59 leerlingen).
- De daling in de tweede graad is het sterkst in tso. Het leerlingenaantal neemt er af met 6,1% (2.706 leerlingen). De daling in het eerste leerjaar is met 4,3% (940 leerlingen) minder sterk dan die in het tweede leerjaar met 7,7% (1.766 leerlingen).
- In bso is er een daling van 2,8% (899 leerlingen). De daling is het sterkst in het eerste leerjaar met 3,4% (543 leerlingen), maar manifesteert zich ook in het tweede leerjaar met 2,2% (356 leerlingen).
- In aso ten slotte neemt het leerlingenaantal af met 0,3% (180 leerlingen). In het eerste leerjaar is er nog een stijging van 1,8% (570 leerlingen), maar de daling in het tweede jaar is met 2,5% (750 leerlingen) net iets sterker.

Leerlingenaantal derde graad

- In de geanalyseerde vijf schooljaren zitten gemiddeld 132.644 leerlingen in de derde graad.
- Ook in de derde graad neemt het totale leerlingenaantal gedurende deze periode af. Deze daling bedraagt 4,5% (6.037 leerlingen).
- Het leerlingenaantal daalt in alle onderwijsvormen, behalve in kso. Daar stijgt het leerlingenaantal met 3,4% (105 leerlingen). De stijging is in het eerste leerjaar met 0,9% (15 leerlingen) minder sterk dan in het tweede leerjaar met 6,2% (90 leerlingen).
- De daling is net zoals in de tweede graad het sterkst in tso, gevolgd door aso en bso.

- In tso is er een daling van 5,6% (2.609 leerlingen). De daling in het eerste leerjaar is met 7,5% (1.908 leerlingen) sterker dan in het tweede leerjaar met 3,3% (701 leerlingen)
- In aso neemt het leerlingenaantal af met 4,4% (2.420 leerlingen). De daling is in het eerste leerjaar (4,5% - 1.250 leerlingen) en tweede leerjaar (4,4% - 1.170 leerlingen) ongeveer even groot.
- In bso is er een daling van 3,6% (1.113 leerlingen). De daling is in het eerste leerjaar met 3,8% (627 leerlingen) net iets sterker dan in het tweede leerjaar met 3,3% (486 leerlingen)

Leerlingenaantal voorbereidend jaar op het hoger onderwijs, specialisatiejaar, naamloos leerjaar en Se-n-Se

- Gemiddeld 14.123 leerlingen volgen gedurende de geanalyseerde periode een voorbereidend jaar op het hoger onderwijs (aso en kso), een specialisatiejaar (bso) of Se-n-Se (tso en kso).
- Het leerlingenaantal neemt gedurende deze periode toe met 15,9% (2.026 leerlingen).
- In het voorbereidend jaar op het hoger onderwijs in aso, het specialisatiejaar in bso en de Se-n-se tso stijgt het aantal leerlingen. Enkel Se-n-Se en vooral het voorbereidend jaar op het hoger onderwijs in kso kennen een daling.
- In aso is er een stijging van 61,7% (29 leerlingen), in tso van 47,9% (854 leerlingen) en in bso van 10,7% (1.147 leerlingen). In kso ten slotte is er een daling van 3,3% (4 leerlingen).

Verhouding aso – bso – kso – tso

- In 2008-2009 zat de grootste groep leerlingen in aso (40,4%), gevolgd door tso (32,1%) en bso (25,4%). Het minst aantal leerlingen zat in kso (2,1%).
- In 2012-2013 zijn de verhoudingen tussen de onderwijsvormen nauwelijks gewijzigd. Aso (40,6%) is opnieuw het grootst, gevolgd door tso (31,4%) en bso (25,8%). Kso is het kleinst (2,2%).
- Het aandeel van aso ten opzichte van het hele secundair onderwijs is op vijf schooljaren tijd gestegen met 0,2%, bso is gestegen met 0,4% en kso is gestegen met 0,1%. Het aandeel van tso is gedaald met 0,7%. Wanneer rekening gehouden wordt met de grootte van de onderwijsvorm kent aso een relatieve stijging van 0,5%, bso een stijging van 1,6% en kso een stijging van 4,8%. Tso kent een relatieve daling van 2,2%.

2.2 Leerlingenaantal, evolutie en spreiding in het studiegebied Sport

Tabel 2 Evolutie van het aantal inschrijvingen* in het studiegebied Sport

Schooljaar	aso				bso					tso					aso + bso + tso
	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	Totaal (N)	Aandeel (%) studiegebied t.o.v. aso	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	Specialisatiejaar	Totaal (N)	Aandeel (%) studiegebied t.o.v. bso	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	Se-n- Se	Totaal (N)	Aandeel (%) studiegebied t.o.v. tso	Totaal (N)
2008 - 2009	1.562	1.189	2.751	2,3%	0	0	0	0	0,00%	2.625	2.429	17	5.071	5,4%	7.822
2009 - 2010	1.419	1.218	2.637	2,3%	10	3	0	13	0,02%	2.625	2.659	86	5.370	5,8%	8.020
2010 - 2011	1.442	1.188	2.630	2,3%	15	11	0	26	0,04%	2.596	2.825	49	5.470	6,0%	8.126
2011 - 2012	1.580	1.193	2.773	2,4%	16	16	3	35	0,05%	2.594	2.753	65	5.412	6,1%	8.220
2012 - 2013	1.558	1.210	2.768	2,4%	9	14	5	28	0,04%	2.708	2.687	64	5.459	6,1%	8.255
Gemiddelde	1.512	1.200	2.712	2,3%	13	11	4	20	0,03%	2.630	2.671	56	5.356	5,9%	8.089

*In studierichtingen met de component *Topsport* kan een leerling niet vrij inschrijven. De leerling moet een topsportstatuut A of B bezitten, uitgereikt door de selectiecommissie van de betrokken sportdiscipline. De toekenning van dit statuut houdt geen garantie in dat de leerling de topsportrichting verder kan volgen tijdens het volgend schooljaar. De leerling moet jaarlijks een nieuwe selectie of erkenning bekomen. *Topsport* wordt georganiseerd voor volgende disciplines: atletiek, badminton, basketbal, golf, gymnastiek, handbal, judo, schermen, ski en snowboard, taekwondo, tafeltennis, triatlon, voetbal, volleybal, wielrennen en zwemmen.

Tabel 3 Provinciale spreiding van de inschrijvingen in het studiegebied Sport in het schooljaar 2012-2013

		Provincie						Totaal
		ANT	BHG	LIM	OVL	VBR	WVL	Aantal (N)
aso	2 ^{de} graad	394	28	178	326	400	232	1.558
	3 ^{de} graad	331	8	158	272	226	215	1.210
	Totaal (N)	725	36	336	598	626	447	2.768
	Totaal (%)	26,2%	1,3%	12,1%	21,6%	22,6%	16,1%	100,0%
bso	2 ^{de} graad	4	0	0	0	3	2	9
	3 ^{de} graad	7	0	0	0	3	4	14
	specialisatiejaar	4	0	0	0	0	1	5
	Totaal (N)	15	0	0	0	6	7	28
	Totaal (%)	53,6%	0,0%	0,0%	0,0%	21,4%	25,0%	100,0%
tso	2 ^{de} graad	754	0	437	662	364	491	2.708
	3 ^{de} graad	781	0	484	576	330	516	2.687
	Se-n-Se	10	0	22	14	9	9	64
	Totaal (N)	1.545	0	943	1.252	703	1.016	5.459
	Totaal (%)	28,3%	0,0%	17,3%	22,9%	12,9%	18,6%	100,0%

Globaal leerlingenaantal in het studiegebied

- In de geanalyseerde periode zitten jaarlijks gemiddeld 8.089 leerlingen in het studiegebied Sport.
- Gedurende deze vijf schooljaren is er een geleidelijke stijging van het leerlingenaantal met 5,5% (433 leerlingen). In tso bedraagt de stijging 7,7% (388 leerlingen), in aso 0,6% (17 leerlingen). Het studiegebied bso Sport wordt voor het eerst ingericht in het schooljaar 2009-2010.

Leerlingenaantal tweede graad

- In de tweede graad neemt het leerlingenaantal toe met 2,1% (88 leerlingen). Dit is voornamelijk te wijten aan de stijging in tso (3,2% - 83 leerlingen). In aso blijft het aantal inschrijvingen relatief stabiel (-0,3% - 4 leerlingen). De bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* wordt pas ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010. In de eerste vier schooljaren is het leerlingenaantal er vrij stabiel.

Leerlingenaantal derde graad

- De stijging van het leerlingenaantal is in de derde graad (8,1% - 293 leerlingen) groter dan in de tweede graad. In tso is er een toename met 10,6% (258 leerlingen), in aso met 1,8% (21 leerlingen). De bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* wordt pas ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010. In het schooljaar 2012-2013 volgen 11 leerlingen (366,7%) meer deze studierichting dan in het schooljaar 2009-2010.

Leerlingenaantal specialisatiejaar en Se-n-Se

- Het aantal leerlingen dat een specialisatiejaar of Se-n-Se volgt in het studiegebied Sport neemt in de geanalyseerde periode toe (305,9% - 52 leerlingen). In het schooljaar 2012-2013 volgens 47 leerlingen (276,5%) meer een Se-n-Se dan in het schooljaar 2008-2009. Het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* wordt pas sinds het schooljaar 2011-2012 ingericht.

Verhouding aso - bso – tso

- In de geanalyseerde vijf jaar volgt gemiddeld 33,5% (2.712 leerlingen) van de leerlingen in het studiegebied Sport een aso-studierichting, 0,2% (20 leerlingen) een bso-studierichting, 66,2% (5.356 leerlingen) een tso-studierichting.
- In het schooljaar 2008-2009 zit van het totaal aantal leerlingen in het studiegebied Sport 35,2% in aso, 0,0% in bso en 64,8% in tso. In het schooljaar 2012-2013 is de verdeling als volgt: 33,5% van de leerlingen zit in aso, 0,3% in bso en 66,1% in tso. Het aandeel van bso en tso is dus licht gestegen, terwijl het aandeel van aso licht gedaald is.

Aandeel studiegebied Sport ten opzichte van het totale aso, bso en tso

- Het studiegebied Sport vertegenwoordigt gemiddeld 2,3% van het totaal aantal leerlingen in aso. Dit aandeel stijgt in de geanalyseerde periode met 0,1%, namelijk van 2,3% in het schooljaar 2008-2009 naar 2,4% in het schooljaar 2012-2013. Wanneer het leerlingenaantal in rekening gebracht wordt, bedraagt de stijging 4,3% (relatief aandeel).
- Gemiddeld 0,03% van het totaal aantal leerlingen in bso zit in het studiegebied Sport. Dit aandeel stijgt met 0,02%, namelijk van 0,02% in het schooljaar 2009-2010 naar 0,04% in het schooljaar 2012-2013. Relatief gezien is het aandeel leerlingen van het studiegebied Sport in het totale bso over vier jaar toegenomen met 100,0%.
- Van het totaal aantal leerlingen in tso zit gemiddeld 5,9% in het studiegebied Sport. Dit aandeel stijgt met 0,7%, namelijk van 5,4% in het schooljaar 2008-2009 naar 6,1% in het schooljaar 2012-2013. Relatief gezien gaat het om een stijging van 13,0%.

Provinciale spreiding

- In elke provincie en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er leerlingen ingeschreven in de tweede en derde graad van het studiegebied aso Sport.
- De meeste leerlingen lopen school in Antwerpen (26,2%), Vlaams-Brabant (22,6%) en Oost-Vlaanderen (21,6%), gevolgd door West-Vlaanderen (16,1%), Limburg (12,1%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (1,3%).
- De bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* wordt in de tweede en derde graad ingericht in Antwerpen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen. Het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* kan enkel gevolgd worden in Antwerpen en West-Vlaanderen.
- 53,6% van de leerlingen in het studiegebied Sport bso is ingeschreven in Antwerpen, 25,0% in West-Vlaanderen en 21,4% in Vlaams-Brabant.

- De tweede en derde graad van het studiegebied tso Sport en de Se-n-Se worden in elke provincie aangeboden, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Iets meer dan de helft van de leerlingen is ingeschreven in Antwerpen (28,3%) en Oost-Vlaanderen (22,9%). West-Vlaanderen heeft een aandeel van 18,6%, Limburg van 17,3% en Vlaams-Brabant van 12,9%.

2.3 Leerlingenaantal, evolutie en spreiding per studierichting

2.3.1 Tweede graad

Tabel 4 Provinciale spreiding van de instellingen die in de tweede graad een studierichting uit het studiegebied Sport aanbieden in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Studierichting	Provincie						Totaal
		ANT	BHG	LIM	OVL	VBR	WVL	Aantal (N)
aso	Sportwetenschappen	13	1	4	9	8	8	43
	Wetenschappen-topsport	1	0	2	1	2	1	7
bso	Topsport-sportinitiatie	1	0	0	0	1	1	3
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	11	0	8	10	5	9	43
	Topsport	1	0	2	1	2	1	7

Tabel 5 Provinciale verdeling van de inschrijvingen per studierichting in de tweede graad in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Studierichting	Provincie												
		ANT		BHG		LIM		OVL		VBR		WVL		Totaal
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
aso	Sportwetenschappen	356	25,6%	28	2,0%	151	10,9%	294	21,2%	344	24,7%	217	15,6%	1.390
	Wetenschappen-topsport	38	22,6%	0	0,0%	27	16,1%	32	19,0%	56	33,3%	15	8,9%	168
	Totaal	394	25,3%	28	1,8%	178	11,4%	326	20,9%	400	25,7%	232	14,9%	1.558
bso	Topsport-sportinitiatie	4	44,4%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	33,3%	2	22,2%	9
	Totaal	4	44,4%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	33,3%	2	22,2%	9
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	736	28,0%	0	0,0%	423	16,1%	640	24,4%	348	13,2%	480	18,3%	2.627
	Topsport	18	22,2%	0	0,0%	14	17,3%	22	27,2%	16	19,8%	11	13,6%	81
	Totaal	754	27,8%	0	0,0%	437	16,1%	662	24,4%	364	13,4%	491	18,1%	2.708
aso + bso + tso	Totaal	1.152	26,9%	28	0,7%	615	14,4%	988	23,1%	767	17,9%	725	17,0%	4.275

Tabel 6 Evolutie van het aantal inschrijvingen per studierichting in de tweede graad

Onderwijsvorm	Studierichting	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
aso	Sportwetenschappen*	1.381	1.259	1.266	1.384	1.390	1.336	32,2%
	Wetenschappen-topsport	181	160	176	196	168	176	4,2%
	Totaal (N)	1.562	1.419	1.442	1.580	1.558	1.512	36,4%
bso	Topsport-sportinitiatie	0	10	15	16	9	13	0,3%
	Totaal (N)	0	10	15	16	9	13	0,3%
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	2.547	2.535	2.497	2.491	2.627	2.539	61,1%
	Topsport	78	90	99	103	81	90	2,2%
	Totaal (N)	2.625	2.625	2.596	2.594	2.708	2.630	63,3%
aso + bso + tso	Totaal (N)	4.187	4.054	4.053	4.190	4.275	4.155	100,0%

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in de tabel samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Leerlingenaantal

- In de geanalyseerde periode zitten gemiddeld 4.155 leerlingen in de tweede graad van het studiegebied Sport. 36,4% (1.512 leerlingen) volgt een aso-studierichting, 0,3% (13 leerlingen) een bso-studierichting en 63,3% (2.630 leerlingen) een tso-studierichting.
- Het leerlingenaantal neemt gedurende deze vijf schooljaren toe met 2,1% (88 leerlingen).
- In het studiegebied aso Sport schommelt het leerlingenaantal. Vergeleken met het schooljaar 2008-2009 blijft het aantal leerlingen in het schooljaar 2012-2013 nagenoeg stabiel (-0,3% - 4 leerlingen). In de grootste studierichting *Sportwetenschappen* neemt het leerlingenaantal toe met 0,7% (9 leerlingen). In *Wetenschappen-topsport* daarentegen is er een daling van 7,2% (13 leerlingen).
- De bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* wordt pas ingericht sinds het schooljaar 2009-2010 en telt een beperkt aantal leerlingen, dat schommelt rond het gemiddelde van 13 leerlingen.
- In het studiegebied tso Sport fluctueert het leerlingenaantal eveneens. In het schooljaar 2012-2013 zijn er 3,2% (83 leerlingen) meer inschrijvingen dan in het schooljaar 2008-2009. In de kleine studierichting *Topsport* bedraagt de stijging 3,8% (3 leerlingen), in *Lichamelijke opvoeding en sport* 3,1% (80 leerlingen).

Verdeling van het leerlingenaantal over de studierichtingen

- *Lichamelijke opvoeding en sport* is de grootste studierichting in het studiegebied Sport met gemiddeld 61,1% (2.539 leerlingen) van de inschrijvingen.
- *Sportwetenschappen* heeft een aandeel 32,2% (1.336 leerlingen).
- *Wetenschappen-topsport* (4,2% - 176 leerlingen), *Topsport* (2,2% - 90 leerlingen) en *Topsport-sportinitiatie* (0,3% - 13 leerlingen) zijn kleine studierichtingen.

Provinciale spreiding

- Meerdere instellingen in de verschillende provincies en één instelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bieden *Sportwetenschappen* aan. *Wetenschappen-topsport* kan gevolgd worden in één tot twee instellingen per provincie, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Vlaams-Brabant (25,7%) en Antwerpen (25,3%) hebben een vergelijkbaar aandeel van de inschrijvingen in de tweede graad van het studiegebied aso Sport, gevolgd door Oost-Vlaanderen (20,9%), West-Vlaanderen (14,9%), Limburg (11,4%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (1,8%).
- *Topsport-sportinitiatie* wordt door één instelling in Antwerpen (44,4%), Vlaams-Brabant (33,3%) en West-Vlaanderen aangeboden (22,2%).
- *Lichamelijke opvoeding en sport* en *Topsport* worden in de verschillende provincies ingericht, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aanbod *Lichamelijke opvoeding en sport* is veel groter dan het aanbod *Topsport*.
- Iets meer dan de helft van de leerlingen in de tweede graad van het studiegebied tso Sport loopt school in Antwerpen (27,8%) en Oost-Vlaanderen (24,4%). West-Vlaanderen telt 18,1% van de inschrijvingen, Limburg 16,1% en Vlaams-Brabant 13,4%.

2.3.2 Derde graad

Tabel 7 Provinciale spreiding van de instellingen die in de derde graad een studierichting uit het studiegebied Sport aanbieden in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Studierichting	Provincie						Totaal
		ANT	BHG	LIM	OVL	VBR	WVL	Aantal (N)
aso	Moderne talen-topsport	1	0	2	1	2	0	6
	Sportwetenschappen	14	1	4	9	8	8	44
	Wetenschappen-topsport	1	0	2	1	2	1	7
	Wiskunde-topsport	0	0	0	0	2	0	2
bso	Topsport - sportinitiatie	1	0	0	0	1	1	3
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	12	0	8	9	5	9	43
	Topsport	1	0	2	1	1	1	6

Tabel 8 Provinciale verdeling van de inschrijvingen per studierichting in de derde graad in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Studierichting	Provincie												
		ANT		BHG		LIM		OVL		VBR		WVL		Totaal
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
aso	Moderne talen-topsport	4	11,4%	0	0,0%	9	25,7%	13	37,1%	9	25,7%	0	0,0%	35
	Sportwetenschappen	309	28,5%	8	0,7%	123	11,3%	244	22,5%	195	18,0%	205	18,9%	1.084
	Wetenschappen-topsport	18	23,1%	0	0,0%	26	33,3%	15	19,2%	9	11,5%	10	12,8%	78
	Wiskunde-topsport	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	13	100,0%	0	0,0%	13
	Totaal	331	27,4%	8	0,7%	158	13,1%	272	22,5%	226	18,7%	215	17,8%	1.210
bso	Topsport- sportinitiatie	7	50,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	21,4%	4	28,6%	14
	Totaal	7	50,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	21,4%	4	28,6%	14
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	765	29,5%	0	0,0%	469	18,1%	547	21,1%	306	11,8%	508	19,6%	2.595
	Topsport	16	17,4%	0	0,0%	15	16,3%	29	31,5%	24	26,1%	8	8,7%	92
	Totaal	781	29,1%	0	0,0%	484	18,0%	576	21,4%	330	12,3%	516	19,2%	2.687
aso + bso + tso	Totaal	1.119	28,6%	8	0,2%	642	16,4%	848	21,7%	559	14,3%	735	18,8%	3.911

Tabel 9 Evolutie van het aantal inschrijvingen per studierichting in de derde graad

Onderwijsvorm	Studierichting	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
aso	Moderne talen-topsport	37	37	43	41	35	39	1,0%
	Sportwetenschappen	1.070	1.091	1.059	1.074	1.084	1.076	27,7%
	Wetenschappen-topsport	73	78	79	68	78	75	1,9%
	Wiskunde-topsport	9	12	7	10	13	10	0,3%
	Totaal (N)	1.189	1.218	1.188	1.193	1.210	1.200	30,9%
bso	Topsport-sportinitiatie	0	3	11	16	14	11	0,3%
	Totaal (N)	0	3	11	16	14	11	0,3%
tso	Lichamelijke opvoeding en sport	2.346	2.571	2.740	2.679	2.595	2.586	66,6%
	Topsport	83	88	85	74	92	84	2,2%
	Totaal (N)	2.429	2.659	2.825	2.753	2.687	2.671	68,8%
aso + bso + tso	Totaal (N)	3.618	3.880	4.024	3.962	3.911	3.882	100,0%

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in de tabel samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Leerlingenaantal

- In de geanalyseerde periode zitten gemiddeld 3.882 leerlingen in de derde graad van het studiegebied Sport. 30,9% (1.200 leerlingen) volgt een aso-studierichting, 0,3% (11 leerlingen) een bso-studierichting en 68,8% (2.671 leerlingen) een tso-studierichting.
- Het leerlingenaantal fluctueert gedurende deze vijf schooljaren. Ten opzichte van het schooljaar 2008-2009 stijgt het aantal inschrijvingen in het schooljaar 2012-2013 met 8,1% (293 leerlingen).
- In het studiegebied aso Sport is er een lichte toename van 1,8% (21 leerlingen). In absolute aantallen is de stijging het grootst in *Sportwetenschappen* (1,3% - 14 leerlingen). In de drie kleine studierichtingen met de component *Topsport* schommelt het leerlingenaantal rond het respectievelijke gemiddelde. In *Wetenschappen-topsport* en in *Wiskunde-topsport* zijn in het schooljaar 2012-2013 5 (6,8%) en 4 leerlingen (44,4%) meer ingeschreven dan in het schooljaar 2008-2009, terwijl *Moderne talen-topsport* 2 leerlingen (5,4%) minder telt.
- De bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* wordt voor het eerst ingericht in het schooljaar 2009-2010. Het aantal inschrijvingen neemt in de eerste vier schooljaren toe van 3 naar 14 (366,7% - 11 leerlingen).
- In het studiegebied tso Sport stijgt het leerlingenaantal met 10,6% (258 leerlingen). In de grootste studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* is er een toename van 10,6% (249 leerlingen), in *Topsport* van 10,8% (9 leerlingen).

Verdeling van het leerlingenaantal over de studierichtingen

- *Lichamelijke opvoeding en sport* is de grootste studierichting in het studiegebied Sport met gemiddeld 66,6% (2.586 leerlingen) van de inschrijvingen.
- *Sportwetenschappen* heeft een aandeel van 27,7% (1.076 leerlingen).
- *Topsport* (2,2% - 84 leerlingen), *Wetenschappen-topsport* (1,9% - 75 leerlingen), *Moderne talen-topsport* (1,0% - 39 leerlingen), *Topsport-sportinitiatie* (0,3% - 11 leerlingen) en *Wiskunde-topsport* (0,3% - 10 leerlingen) zijn kleine studierichtingen.

Provinciale spreiding

- *Sportwetenschappen* wordt het meest ingericht. In elke provincie is er een ruim aanbod en ook één instelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest richt deze studierichting in. *Wetenschappen-topsport* wordt niet ingericht in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit geldt eveneens voor *Moderne talen-topsport*, waarvoor er ook in West-Vlaanderen geen aanbod bestaat. *Wiskunde-topsport* kan enkel gevolgd worden in Vlaams-Brabant.
- In Antwerpen (27,4%) en Oost-Vlaanderen (22,5%) loopt ongeveer de helft van de leerlingen school. Vlaams-Brabant (18,7%) en West-Vlaanderen (17,8%) hebben een vergelijkbaar aandeel van de inschrijvingen. In Limburg bedraagt dit percentage 13,1%, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 0,7%.
- *Topsport-sportinitiatie* wordt door één instelling in Antwerpen (50,0%), West-Vlaanderen (28,6%) en Vlaams-Brabant (21,4%) aangeboden.
- *Lichamelijke opvoeding en sport* en *Topsport* worden in de verschillende provincies ingericht, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aanbod *Lichamelijke opvoeding en sport* is veel groter dan het aanbod *Topsport*.
- In Antwerpen (29,1%) zijn de meeste leerlingen ingeschreven, gevolgd door Oost-Vlaanderen (21,4%), West-Vlaanderen (19,2%), Limburg (18,0%) en Vlaams-Brabant (12,3%).

2.3.3 Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso)

Tabel 10 Provinciale spreiding van de instellingen die een specialisatiejaar/Se-n-Se aanbieden in het studiegebied Sport in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Specialisatiejaar/Se-n-Se	Provincie						Totaal
		ANT	BHG	LIM	OVL	VBR	WVL	Aantal (N)
bso	Topsport- sportbegeleider	1	0	0	0	0	1	2
tso	Sportclub- en fitnessbegeleider	1	0	1	2	1	1	6

Tabel 11 Provinciale verdeling van de inschrijvingen per specialisatiejaar/Se-n-Se in het schooljaar 2012-2013

Onderwijsvorm	Specialisatiejaar/Se-n-Se	Provincie												Totaal
		ANT		BHG		LIM		OVL		VBR		WVL		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
bso	Topsport-sportbegeleider	4	80,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	20,0%	5
	Totaal	4	80,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	20,0%	5
tso	Sportclub- en fitnessbegeleider	10	15,6%	0	0,0%	22	34,4%	14	21,9%	9	14,1%	9	14,1%	64
	Totaal	10	15,6%	0	0,0%	22	34,4%	14	21,9%	9	14,1%	9	14,1%	64
bso + tso	Totaal	14	20,3%	0	0,0%	22	31,9%	14	20,3%	9	13,0%	10	14,5%	69

Tabel 12 Evolutie van het aantal inschrijvingen per specialisatiejaar/Se-n-Se

Onderwijsvorm	Specialisatiejaar/Se-n-Se	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
bso	Topsport-sportbegeleider	0	0	0	3	5	4	6,7%
	Totaal (N)	0	0	0	3	5	4	6,7%
tso	Sportclub- en fitnessbegeleider	17	86	49	65	64	56	93,3%
	Totaal (N)	17	86	49	65	64	56	93,3%
bso + tso	Totaal (N)	17	86	49	68	69	60	100,0%

*De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie*. De inschrijvingen in de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie* in het schooljaar 2008-2009 worden in de tabel samengevoegd onder de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.

Leerlingenaantal

- In de geanalyseerde periode volgen gemiddeld 60 leerlingen een specialisatiejaar of Se-n-Se in het studiegebied Sport. 6,7% (4 leerlingen) van deze leerlingen kiest voor het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider*, 93,3% (56 leerlingen) voor de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.
- Het leerlingenaantal neemt in de geanalyseerde vijf schooljaren toe met 305,9% (52 leerlingen).
- *Topsport-sportbegeleider* wordt voor het eerst ingericht in het schooljaar 2011-2012. De eerste twee schooljaren volgen gemiddeld 4 leerlingen dit specialisatiejaar.
- De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt in het schooljaar 2012-2013 door 47 leerlingen (276,5%) meer gevolgd dan in het schooljaar 2008-2009.

Provinciale spreiding

- Eén instelling in Antwerpen en één in West-Vlaanderen bieden het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* aan. 4 leerlingen zijn ingeschreven in Antwerpen (80,0%) en 1 leerling in West-Vlaanderen (20,0%).
- De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt in iedere provincie door één of twee instellingen ingericht, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Iets meer dan een derde van de leerlingen loopt school in Limburg (34,4%), gevolgd door Oost-Vlaanderen (21,9%), Antwerpen (15,6%), Vlaams-Brabant (14,1%) en West-Vlaanderen (14,1%).

3 Herkomst van de inschrijvingen per studierichting

De analyse van de herkomst van leerlingen geeft voor elke studierichting, geordend per graad en per leerjaar, een overzicht van de verschillende basisopties, beroepenvelden en studierichtingen van waaruit leerlingen instromen. Leerlingen die instromen vanuit de eerste graad komen uit een basisoptie (A-stroom) of uit een beroepenveld (B-stroom). Vanaf de tweede graad wordt de term studierichting gebruikt. De tabellen bevatten herkomstcijfers vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2012-2013.

De tabellen bieden enkel een overzicht van de meest voorkomende basisopties, beroepenvelden en studierichtingen van waaruit de grootste groep van leerlingen instroomt in een respectieve studierichting. De overige basisopties, beroepenvelden en studierichtingen van waaruit telkens een klein aantal leerlingen instroomt, worden samengenomen in de rubriek 'overige'. Ten slotte zijn er nog de categorieën 'zittenblijvers' en 'nvt en onbekend'.

Zittenblijvers is een verzamelnaam voor:

- Bissers: leerlingen die hun jaar overdoen in dezelfde studierichting
- Neveninstromers: leerlingen die hun jaar overdoen in een andere instelling
- Opstromers: leerlingen die hun jaar overdoen in een 'sterkere' studierichting

In de rubriek 'nvt en onbekend' staat 'onbekend' voor de leerlingen waarvan de herkomst onbekend is en 'nvt' voor leerlingen die het jaar voordien:

- in een OKAN-klas zaten
- in een modulair systeem zaten
- in een systeem met hoofdstructuur zonder leerjaren zaten (methodescholen)

3.1 Tweede graad

3.1.1 Eerste leerjaar

Tabel 13a Basisopties en beroepenvelden van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Sportwetenschappen' van de tweede graad (aso)*

Basisopties en beroepenvelden	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Basisopties							
Moderne wetenschappen	555	521	553	594	575	560	77,1%
Latijn	79	49	78	84	71	72	9,9%
Overige (12)	49	46	53	57	54	52	7,1%
Zittenblijvers	39	30	39	36	48	38	5,3%
NVT en onbekend	7	4	3	2	5	4	0,6%
Totaal (N)	729	650	726	773	753	726	100,0%

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Sport* in het schooljaar 2008-2009 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 13b Basisopties en beroepenvelden van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Wetenschappen-topsport' van de tweede graad (aso)

Basisopties en beroepenvelden	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009-2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Basisopties							
Topsport	44	39	52	56	36	45	49,3%
Moderne wetenschappen	41	25	43	28	30	33	36,3%
Latijn	7	10	6	12	8	9	9,3%
Overige (4)	1	3	2	2	2	2	2,2%
Zittenblijvers	3	2	3	0	3	2	2,4%
NVT en onbekend	0	1	1	0	0	0	0,4%
Totaal (N)	96	80	107	98	79	92	100,0%

Tabel 13c Basisopties en beroepenvelden van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Topsport-sportinitiatie' van de tweede graad (bso) *

Basisopties en beroepenvelden	Aantal inschrijvingen per schooljaar				
	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Basisopties					
Topsport	0	3	0	1	20,0%
Moderne wetenschappen	1	1	0	1	13,3%
Handel	0	1	0	0	6,7%
Beroepenvelden					
Bouw - Hout	1	0	0	0	6,7%
Decoratie - Kantoor en verkoop	1	0	0	0	6,7%
Elektriciteit - Kantoor en verkoop	0	1	0	0	6,7%
Elektriciteit - Metaal	0	1	0	0	6,7%
Kantoor en verkoop - Verzorging-voeding	0	0	1	0	6,7%
Nijverheid	1	0	0	0	6,7%
Zittenblijvers	0	1	0	0	6,7%
NVT en onbekend	0	2	0	1	13,3%
Totaal (N)	4	10	1	5	100,0%

* Omwille van technische redenen zijn er geen volledige cijfers beschikbaar voor instroom voor de schooljaren 2008-2009 en 2010-2011.

Tabel 13d Basisopties en beroepenvelden van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Lichamelijke opvoeding en sport' van de tweede graad (tso)

Basisopties en beroepenvelden	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009-2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Basisopties							
Moderne wetenschappen	515	503	550	537	566	534	42,4%
Sociale en technische vorming	230	219	195	220	237	220	17,5%
Handel	122	130	123	112	119	121	9,6%
Overige (14)	160	171	174	155	161	164	13,0%
Zittenblijvers	217	218	192	218	232	215	17,1%
NVT en onbekend	6	1	2	6	15	6	0,5%
Totaal (N)	1250	1242	1236	1248	1330	1261	100,0%

Tabel 13e Basisopties en beroepenvelden van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Topsport' van de tweede graad (tso)

Basisopties en beroepenvelden	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009-2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Basisopties							
Moderne wetenschappen	13	11	14	13	9	12	32,3%
Topsport	4	6	17	13	8	10	25,8%
Handel	5	3	4	7	0	4	10,2%
Overige (7)	7	10	2	7	5	6	16,7%
Zittenblijvers	5	9	6	4	4	6	15,1%
NVT en onbekend	0	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal (N)	34	39	43	44	26	37	100,0%

Instream

- In de geanalyseerde periode bedraagt het aantal basisopties van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar van de tweede graad aso van het studiegebied Sport 7 basisopties in *Wetenschappen-topsport* en 14 in *Sportwetenschappen*.
- In de aso-studierichting *Sportwetenschappen* stroomt gemiddeld 77,1% (560 leerlingen) van de leerlingen in vanuit de basisoptie *Moderne wetenschappen*. Een noemenswaardige instroom van 9,9% (72 leerlingen) komt vanuit de basisoptie *Latijn*.
- In *Wetenschappen-topsport* komt het grootste percentage (49,3% - 45 leerlingen) van de leerlingen uit de basisoptie *Topsport*, gevolgd door de basisoptie *Moderne wetenschappen* (36,3% - 33 leerlingen). Daarnaast is er een noemenswaardige instroom vanuit de basisoptie *Latijn* (9,3% - 9 leerlingen).
- In de vijf schooljaren komen leerlingen vanuit 3 basisopties en 6 beroepenvelden in *Topsport-sportinitiatie* (bso).
- Het grootste percentage leerlingen stroomt in vanuit de basisoptie *Topsport* (20,0%). Dit betreft gemiddeld slechts één leerling. Ook vanuit *Moderne wetenschappen* stroomt gemiddeld één leerling in (13,3%).
- In de geanalyseerde periode bedraagt het aantal basisopties van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar van de tweede graad tso van het studiegebied Sport 10 basisopties in *Topsport* en 17 in *Lichamelijke opvoeding en sport*.
- De grootste instroom in de tso-studierichtingen komt uit de basisoptie *Moderne wetenschappen*.
- In *Lichamelijke opvoeding en sport* stroomt gemiddeld 42,4% (534 leerlingen) in vanuit *Moderne wetenschappen*, gevolgd door *Sociale en technische vorming* (17,5% - 220 leerlingen) en *Handel* (9,6% - 121 leerlingen).
- In *Topsport* stroomt 32,3% (12 leerlingen) in vanuit *Moderne wetenschappen*, gevolgd door *Topsport* (25,8% - 10 leerlingen) en *Handel* (10,2% - 4 leerlingen).

Zittenblijvers

- De laagste percentages zittenblijvers vinden we terug in de aso-studierichtingen. In de aso-studierichtingen zijn er in *Wetenschappen-topsport* gemiddeld 2,4% zittenblijvers (2 leerlingen) en in *Sportwetenschappen* 5,3% (38 leerlingen).
- In de bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* zijn er gemiddeld 6,7% zittenblijvers (gemiddeld minder dan één leerling).
- In de tso-studierichtingen zijn de percentages zittenblijvers hoger: 15,1% (6 leerlingen) in *Topsport* en 17,1% (215 leerlingen) in *Lichamelijke opvoeding en sport*.

3.1.2 Tweede leerjaar

Tabel 14a Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Sportwetenschappen' van de tweede graad (aso)*

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 – 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Sportwetenschappen* (aso)	512	498	426	491	516	489	80,1%	
Overige (13)	92	56	77	83	91	80	13,1%	
Zittenblijvers	43	50	32	33	28	37	6,1%	
NVT en onbekend	5	5	5	4	2	4	0,7%	
Totaal (N)	652	609	540	611	637	610	100,0%	

* De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 14b Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Wetenschappen-topsport' van de tweede graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 – 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Wetenschappen-topsport (aso)	70	65	52	67	68	64	76,5%	
Overige (11)	12	13	14	29	17	17	20,2%	
Zittenblijvers	2	0	3	0	3	2	1,9%	
NVT en onbekend	1	2	0	2	1	1	1,4%	
Totaal (N)	85	80	69	98	89	84	100,0%	

Tabel 14c Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Topsport-sportinitiatie' van de tweede graad (bso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar					
	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport-sportinitiatie (bso)	0	5	3	6	4	48,3%
Topsport (tso)	3	3	0	0	2	20,7%
Verzorging-voeding (bso)	0	1	1	0	1	6,9%
Overige (5)	1	1	2	1	1	17,2%
Zittenblijvers	0	1	0	1	1	6,9%
NVT en onbekend	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal (N)	4	11	6	8	7	100,0%

Tabel 14d Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Lichamelijke opvoeding en sport' van de tweede graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	853	819	835	813	829	830	64,9%
Sportwetenschappen* (aso)	49	56	60	57	70	58	4,6%
Economie (aso)	52	62	40	47	58	52	4,1%
Wetenschappen (aso)	28	29	33	32	44	33	2,6%
Overige (32)	131	136	138	134	142	136	10,7%
Zittenblijvers	176	190	146	157	150	164	12,8%
NVT en onbekend	8	1	9	3	4	5	0,4%
Totaal (N)	1.297	1.293	1.261	1.243	1.297	1.278	100,0%

* De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 14e Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Topsport' van de tweede graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport (tso)	23	20	27	32	29	26	49,4%
Wetenschappen-topsport (aso)	11	12	9	18	11	12	23,0%
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	0	7	4	1	7	4	7,2%
Economie (aso)	1	2	4	2	1	2	3,8%
Overige (10)	5	6	6	2	2	4	7,9%
Zittenblijvers	4	3	5	4	4	4	7,5%
NVT en onbekend	0	1	1	0	1	1	1,1%
Totaal (N)	44	51	56	59	55	53	100,0%

Instroom

- De instroom vanuit de eigen studierichting in het tweede leerjaar van de tweede graad Sport varieert in de geanalyseerde periode tussen de verschillende studierichtingen en onderwijsvormen. In de studierichtingen met een component *Topsport* krijgen de leerlingen een erkenning die jaarlijks moet worden hernieuwd.
- Het instroompercentage in aso vanuit dezelfde studierichting bedraagt 76,5% (64 leerlingen) in *Wetenschappen-topsport* en 80,1% (489 leerlingen) in *Sportwetenschappen*.
- Het instroompercentage in bso vanuit dezelfde studierichting in *Topsport-sportinitiatie* is gemiddeld 48,3% (4 leerlingen). Daarnaast stromen er leerlingen in vanuit de tso-studierichting *Topsport* (20,7% - 2 leerlingen) en de bso-studierichting *Verzorging-voeding* (6,9% - 1 leerling).
- Het instroompercentage in tso vanuit dezelfde studierichting bedraagt 64,9% in *Lichamelijke opvoeding en sport* (830 leerlingen) en 49,4% (26 leerlingen) in *Topsport*. In *Lichamelijke opvoeding en sport* stroomt daarnaast een klein percentage leerlingen in vanuit de aso-studierichtingen *Sportwetenschappen* (4,6% - 58 leerlingen), *Economie* (4,1% - 52 leerlingen) en *Wetenschappen* (2,6% - 33 leerlingen). Naast instroom uit de eigen studierichting komen leerlingen in *Topsport* (tso) vanuit de aso-studierichting *Wetenschappen-topsport* (23,0% - 12 leerlingen), de tso-studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* (7,2% - 4 leerlingen) en de aso-studierichting *Economie* (3,8% - 2 leerlingen).

Zittenblijvers

- In aso heeft *Wetenschappen-topsport* het laagste percentage zittenblijvers (1,9% - 2 leerlingen). *Sportwetenschappen* heeft 6,1% (37 leerlingen) zittenblijvers.
- In bso heeft *Topsport-sportinitiatie* gemiddeld 6,9% zittenblijvers (1 leerling).
- In tso heeft *Lichamelijke opvoeding en sport* (12,8% - 164 leerlingen) het hoogste percentage zittenblijvers. In *Topsport* ligt dit percentage lager, namelijk op 7,5% (4 leerlingen).

3.2 Derde graad

3.2.1 Eerste leerjaar

Tabel 15a Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Moderne talen-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Wetenschappen-topsport	15	14	21	15	15	16	81,6%	
Overige (4)	1	5	2	3	3	3	14,3%	
Zittenblijvers	2	0	0	2	0	1	4,1%	
Totaal (N)	18	19	23	20	18	20	100,0%	

Tabel 15b Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Sportwetenschappen' van de derde graad (aso)*

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Sportwetenschappen* (aso)	344	347	349	324	337	347	58,8%	
Wetenschappen (aso)	115	107	101	129	121	125	21,2%	
Overige (11)	56	38	47	36	63	48	8,1%	
Zittenblijvers	83	66	66	60	61	67	11,4%	
NVT en onbekend	4	4	1	1	5	3	0,5%	
Totaal (N)	602	562	564	550	587	590	100,0%	

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 15c Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Wetenschappen-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Wetenschappen-topsport (aso)	26	33	36	26	41	32	81,8%
Overige (8)	10	8	4	3	7	6	16,2%
Zittenblijvers	0	0	1	0	0	0	0,5%
NVT en onbekend	1	0	1	0	1	1	1,5%
Totaal (N)	37	41	42	29	49	40	100,0%

Tabel 15d Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Wiskunde-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Wetenschappen-topsport (aso)	6	3	3	5	9	5	86,7%
Overige (2)	1	1	1	0	0	1	10,0%
Zittenblijvers	1	0	0	0	0	0	3,3%
Totaal (N)	8	4	4	5	9	6	100,0%

Tabel 15e Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Topsport-sportinitiatie' van de derde graad (bso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar					
	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport-sportinitiatie (bso)	0	3	7	5	4	60,0%
Topsport (tso)	0	4	0	1	1	20,0%
Overige (2)	2	0	0	0	1	8,0%
Zittenblijvers	1	1	1	0	1	12,0%
Totaal (N)	3	8	8	6	6	100,0%

Tabel 15f Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Lichamelijke opvoeding en sport' van de derde graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	882	947	946	942	909	925	65,7%
Sportwetenschappen* (aso)	53	68	34	36	41	46	3,3%
Economie (aso)	37	41	44	45	33	40	2,8%
Sociale en technische wetenschappen (tso)	26	22	32	35	36	30	2,1%
Overige (35)	98	133	147	115	134	125	8,9%
Zittenblijvers	212	254	257	222	210	231	16,4%
NVT en onbekend	6	15	9	15	7	10	0,7%
Totaal (N)	1.314	1.480	1.469	1.410	1.370	1.409	100,0%

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 15g Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het eerste leerjaar 'Topsport' van de derde graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport (tso)	28	30	32	29	35	31	66,4%
Wetenschappen-topsport (aso)	6	10	5	4	9	7	14,7%
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	1	1	0	1	3	1	2,6%
Overige (12)	4	1	3	4	6	4	7,8%
Zittenblijvers	5	7	2	3	1	4	7,8%
NVT en onbekend	0	2	0	0	0	0	0,9%
Totaal (N)	44	51	42	41	54	46	100,0%

Instroom

- De instroom vanuit de eigen studierichting in het eerste leerjaar van de derde graad Sport varieert in de geanalyseerde periode tussen de verschillende studierichtingen en onderwijsvormen. In de studierichtingen met een component *Topsport* krijgen de leerlingen een erkenning die jaarlijks moet worden hernieuwd.
- In de aso-studierichting *Moderne talen-topsport* stroomt 81,6% (16 leerlingen) in vanuit de meest verwante studierichting in de tweede graad, namelijk *Wetenschappen-topsport*. In *Sportwetenschappen* komt 58,8% (347 leerlingen) vanuit dezelfde studierichting. In *Wetenschappen-topsport* bedraagt dit percentage 81,8% (32 leerlingen). In *Wiskunde-topsport* stroomt 86,7% (5 leerlingen) in vanuit de meest verwante studierichting, namelijk *Wetenschappen-topsport*.
- In aso blijft de instroom veelal beperkt tot de dezelfde of meest verwante studierichting. Enkel in *Sportwetenschappen* is er nog een aanzienlijke instroom vanuit *Wetenschappen* (aso), namelijk 21,2%.
- In de bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* stromen de meeste leerlingen in vanuit dezelfde studierichting (60,0% - 4 leerlingen). Gemiddeld één leerling (20,0%) stroomt in vanuit *Topsport* (tso).
- In de tso-studierichtingen komt de instroom voornamelijk uit dezelfde studierichting: in *Lichamelijke opvoeding en sport* bedraagt het instroompercentage uit de eigen studierichting 65,7% (925 leerlingen), in *Topsport* 66,4% (31 leerlingen).
- In *Lichamelijke opvoeding en sport* is er een kleine instroom vanuit de aso-studierichtingen *Sportwetenschappen* (3,3% - 46 leerlingen) en *Economie* (2,8% - 40 leerlingen). Ook vanuit de tso-studierichting *Sociale en technische wetenschappen* stroomt een klein percentage leerlingen in (2,1% - 30 leerlingen).
- In *Topsport* is er, naast de instroom vanuit dezelfde studierichting, een noemenswaardige instroom vanuit de aso-studierichting *Wetenschappen-topsport* (14,7% - 7 leerlingen) en een kleine instroom vanuit de tso-studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* (2,6% - 1 leerling).

Zittenblijvers

- In aso verschilt het percentage zittenblijvers sterk tussen de studierichtingen. In *Wetenschappen-topsport* zijn er nagenoeg geen zittenblijvers (0,5% - gemiddeld minder dan 1 leerling). Het hoogste percentage vinden we terug in *Sportwetenschappen* (11,4% - 67 leerlingen). In *Moderne talen-topsport* bedraagt het percentage zittenblijvers 4,1% (1 leerling) en in *Wiskunde-topsport* 3,3% (gemiddeld minder dan 1 leerling).
- In bso heeft *Topsport-sportinitiatie* gemiddeld 12,0% zittenblijvers. Het betreft slechts één leerling.
- In tso vinden we het hoogste percentage zittenblijvers terug in *Lichamelijke opvoeding en sport* (16,4% - 231 leerlingen). In *Topsport* is het percentage zittenblijvers lager (7,8% - 4 leerlingen).

3.2.2 Tweede leerjaar

Tabel 16a Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Moderne talen-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Moderne talen-topsport (aso)	19	17	18	18	17	18	93,7%	
Overige (2)	0	1	0	1	0	0	2,1%	
Zittenblijvers	0	0	2	2	0	1	4,2%	
Totaal (N)	19	18	20	21	17	19	100,0%	

Tabel 16b Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Sportwetenschappen' van de derde graad (aso)*

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013			
Sportwetenschappen* (aso)	431	514	464	493	477	476	90,9%	
Overige (3)	7	4	6	2	7	5	1,0%	
Zittenblijvers	53	83	22	28	9	39	7,5%	
NVT en onbekend	4	5	3	1	4	3	0,6%	
Totaal (N)	495	606	495	524	497	523	100,0%	

*De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

Tabel 16c Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Wetenschappen-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Wetenschappen-topsport (aso)	34	33	35	38	28	34	94,9%
Overige (4)	1	1	2	0	1	1	2,8%
Zittenblijvers	1	3	0	0	0	1	2,3%
Totaal (N)	36	37	37	38	29	35	100,0%

Tabel 16d Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Wiskunde-topsport' van de derde graad (aso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Wiskunde-topsport (aso)	1	8	2	5	4	4	100,0%
Zittenblijvers	0	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal (N)	1	8	2	5	4	4	100,0%

Tabel 16e Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Topsport-sportinitiatie' van de derde graad (bso)*

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport-sportinitiatie (bso)	0	0	2	7	8	6	89,5%
Topsport (tso)	0	0	1	0	0	0	5,3%
Ruwbouw (bso)	0	0	0	1	0	0	5,3%
Zittenblijvers	0	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal (N)	0	0	3	8	8	6	100,0%

* De studierichting *Topsport-sportinitiatie* werd pas ingericht vanaf het schooljaar 2010-2011.

Tabel 16f Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Lichamelijke opvoeding en sport' van de derde graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	952	1027	1.187	1.202	1.140	1.102	93,5%
Overige (7)	4	2	7	3	1	3	0,3%
Zittenblijvers	68	61	74	61	80	69	5,8%
NVT en onbekend	8	1	3	3	4	4	0,3%
Totaal (N)	1.032	1.091	1.271	1.269	1.225	1.178	100,0%

Tabel 16g Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het tweede leerjaar 'Topsport' van de derde graad (tso)

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport (tso)	37	34	43	32	35	36	95,3%
Overige (2)	1	1	0	0	2	1	2,1%
Zittenblijvers	1	1	0	1	0	1	1,6%
NVT en onbekend	0	1	0	0	1	0	1,1%
Totaal (N)	39	37	43	33	38	38	100,0%

Instroom

- In alle studierichtingen van het tweede leerjaar van de derde graad komen de leerlingen doorgaans uit de eigen studierichting.

Zittenblijvers

- In aso telt *Wiskunde-topsport* geen zittenblijvers. Net als in het eerste leerjaar van de derde graad zijn er in *Wetenschappen-topsport* en *Moderne talen-topsport* weinig zittenblijvers, namelijk respectievelijk 2,3% en 4,2% (beiden 1 leerling), terwijl *Sportwetenschappen* het hoogste percentage heeft (7,5% - 39 leerlingen).
- In bso zijn er geen zittenblijvers in *Topsport-sportinitiatie*.
- In tso bedraagt het percentage zittenblijvers 1,6% (1 leerling) in *Topsport* en 5,8% (69 leerlingen) in *Lichamelijke opvoeding en sport*.

3.2.3 Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso)

Tabel 17a Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in het specialisatiejaar 'Topsport-sportbegeleider'

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009-2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Topsport-sportinitiatie (bso)	0	0	0	3	5	4	100,0%
Zittenblijvers	0	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal (N)	0	0	0	3	5	4	100,0%

Tabel 17b Studierichtingen van waaruit leerlingen instromen in de Se-n-Se 'Sportclub- en fitnessbegeleider'*

Studierichtingen	Aantal inschrijvingen per schooljaar						
	2008-2009	2009-2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	Gemiddelde (N)	Gemiddelde (%)
Lichamelijke opvoeding en sport (tso)	8	48	20	32	25	27	47,3%
Sociale en technische wetenschappen (tso)	2	0	0	3	0	1	1,8%
Humane wetenschappen (aso)	0	1	0	0	1	0	0,7%
Sportwetenschappen (aso)	0	0	0	0	2	0	0,7%
Wetenschappen-sport (aso)	0	1	1	0	0	0	0,7%
Overige (14)	4	6	5	3	1	4	6,8%
Zittenblijvers	1	0	0	0	0	0	0,4%
NVT en onbekend	2	30	23	27	35	23	41,6%
Totaal (N)	17	86	49	65	64	56	100,0%

*De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie*. De inschrijvingen in de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie* in het schooljaar 2008-2009 worden samengevoegd onder de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.

Instroom

- Het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* werd pas vanaf het schooljaar 2010-2011 ingericht. Alle leerlingen komen uit de verwante bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie*.

- De *Se-n-Se Sportclub- en fitnessbegeleider* kent een instroom uit 19 studierichtingen. Het merendeel van de leerlingen stroomt in vanuit *Lichamelijke opvoeding en sport* (47,3% - 31 leerlingen). De groep NVT en onbekend vertegenwoordigt een groot percentage (41,6% - 23 leerlingen).

Zittenblijvers

- Noch in het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* noch in de *Se-n-Se Sportclub- en fitnessbegeleider* zijn er zittenblijvers.

4 Attestering

De tabellen in het onderdeel Attestering geven een overzicht van het aantal leerlingen dat op het einde van een schooljaar een A-, B- of C-attest behaalde. Om vergelijking mogelijk te maken, worden de cijfers per onderwijsvorm, studiegebied en studierichting gegeven. De data beslaan de periode vanaf het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2012-2013.

In het eerste leerjaar van de derde graad bestaat de attestering in aso, kso en bso uit een A-attest of een C-attest. In tso kan in uitzonderlijke gevallen ook een B-attest gegeven worden in dit leerjaar, mits de leerling het leerjaar met vrucht heeft beëindigd en tot het volgend leerjaar mag worden toegelaten behalve in de onderwijsvorm technisch secundair onderwijs.

In het tweede leerjaar van de derde graad bestaat de attestering voor bso uit een getuigschrift of een C-attest, voor tso, kso en aso uit een diploma secundair onderwijs of een C-attest. In het specialisatiejaar (bso) bestaat de attestering uit het diploma secundair onderwijs of een C-attest. In Se-n-Se (tso en kso) bestaat de attestering uit een certificaat of een C-attest. Na het voorbereidend jaar op het hoger onderwijs (aso en kso) krijgt de leerling een attest van regelmatige lesbijwoning als hij het leerjaar geheel of ten dele heeft gevolgd. In de rubriek 'Onbekend' worden leerlingen opgenomen waarvan niet bekend is of zij een attest hebben behaald.

4.1 Tweede graad

Tabel 18 Attestering in het eerste leerjaar van de tweede graad aso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
aso (1 ^{ste} lrj)	2008 - 2009	28.542	88,2%	2.900	9,0%	896	2,8%	21	0,1%	32.359
	2009 - 2010	28.787	88,3%	2.835	8,7%	963	3,0%	24	0,1%	32.609
	2010 - 2011	28.881	88,3%	2.857	8,7%	939	2,9%	33	0,1%	32.710
	2011 - 2012	29.294	88,3%	3.003	9,1%	829	2,5%	42	0,1%	33.168
	2012 - 2013	28.968	88,0%	3.028	9,2%	882	2,7%	51	0,2%	32.929
	gemiddelde	28.894	88,2%	2.925	8,9%	902	2,8%	34	0,1%	32.755
Studiegebied Sport aso	2008 - 2009	666	80,7%	119	14,4%	40	4,8%	0	0,0%	825
	2009 - 2010	588	80,5%	104	14,2%	37	5,1%	1	0,1%	730
	2010 - 2011	684	82,1%	115	13,8%	31	3,7%	3	0,4%	833
	2011 - 2012	712	81,7%	110	12,6%	48	5,5%	1	0,1%	871
	2012 - 2013	664	79,8%	120	14,4%	47	5,6%	1	0,1%	832
	gemiddelde	663	81,0%	114	13,9%	41	5,0%	1	0,1%	818
Sport*	2008 - 2009	584	80,1%	112	15,4%	33	4,5%	0	0,0%	729
Sportwetenschappen*	2009 - 2010	520	80,0%	94	14,5%	35	5,4%	1	0,2%	650
	2010 - 2011	594	81,8%	100	13,8%	30	4,1%	2	0,3%	726
	2011 - 2012	621	80,3%	108	14,0%	44	5,7%	0	0,0%	773
	2012 - 2013	593	78,8%	113	15,0%	46	6,1%	1	0,1%	753
	gemiddelde	582	80,2%	105	14,5%	38	5,2%	1	0,1%	726

* De studierichting *Sport* werd vanaf het schooljaar 2009-2010 vervangen door de studierichting *Sportwetenschappen*.

Wetenschappen-topsport	2008 - 2009	82	85,4%	7	7,3%	7	7,3%	0	0,0%	96
	2009 - 2010	68	85,0%	10	12,5%	2	2,5%	0	0,0%	80
	2010 - 2011	90	84,1%	15	14,0%	1	0,9%	1	0,9%	107
	2011 - 2012	91	92,9%	2	2,0%	4	4,1%	1	1,0%	98
	2012 - 2013	71	89,9%	7	8,9%	1	1,3%	0	0,0%	79
	gemiddelde	80	87,4%	8	8,9%	3	3,3%	0	0,4%	92

Tabel 19 Attestering in het tweede leerjaar van de tweede graad aso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
aso (2 ^{de} lrj)	2008 - 2009	24.985	82,0%	4.548	14,9%	889	2,9%	37	0,1%	30.459
	2009 - 2010	24.357	82,8%	4.241	14,4%	783	2,7%	34	0,1%	29.415
	2010 - 2011	24.348	82,5%	4.371	14,8%	758	2,6%	27	0,1%	29.504
	2011 - 2012	24.638	83,5%	4.269	14,5%	587	2,0%	30	0,1%	29.524
	2012 - 2013	24.751	83,3%	4.278	14,4%	630	2,1%	50	0,2%	29.709
	gemiddelde	24.616	82,8%	4.341	14,6%	729	2,5%	36	0,1%	29.722
Studiegebied Sport aso	2008 - 2009	536	72,7%	161	21,8%	35	4,7%	5	0,7%	737
	2009 - 2010	540	78,4%	110	16,0%	37	5,4%	2	0,3%	689
	2010 - 2011	469	77,0%	113	18,6%	27	4,4%	0	0,0%	609
	2011 - 2012	560	79,0%	123	17,3%	26	3,7%	0	0,0%	709
	2012 - 2013	579	79,8%	119	16,4%	27	3,7%	1	0,1%	726
	gemiddelde	537	77,3%	125	18,0%	30	4,4%	2	0,2%	694
Sport*	2008 - 2009	466	71,5%	146	22,4%	35	5,4%	5	0,8%	652
	2009 - 2010	467	76,7%	104	17,1%	36	5,9%	2	0,3%	609
Sportwetenschappen*	2010 - 2011	412	76,3%	104	19,3%	24	4,4%	0	0,0%	540
	2011 - 2012	475	77,7%	112	18,3%	24	3,9%	0	0,0%	611
	2012 - 2013	502	78,8%	109	17,1%	25	3,9%	1	0,2%	637
	gemiddelde	464	77,4%	107	17,9%	27	4,5%	1	0,1%	599

*Vanaf het schooljaar 2010-2011 werd de studierichting *Sport* vervangen door de studierichting *Sportwetenschappen*.

Wetenschappen-topsport	2008 - 2009	70	82,4%	15	17,6%	0	0,0%	0	0,0%	85
	2009 - 2010	73	91,3%	6	7,5%	1	1,3%	0	0,0%	80
	2010 - 2011	57	82,6%	9	13,0%	3	4,3%	0	0,0%	69
	2011 - 2012	85	86,7%	11	11,2%	2	2,0%	0	0,0%	98
	2012 - 2013	77	86,5%	10	11,2%	2	2,2%	0	0,0%	89
	gemiddelde	72	86,0%	10	12,1%	2	1,9%	0	0,0%	84

Tabel 20 Attestering in het eerste leerjaar van de tweede graad bso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
bso (1 ^{ste} lrij)	2008 - 2009	13.210	82,4%	640	4,0%	1.983	12,4%	193	1,2%	16.026
	2009 - 2010	12.777	82,2%	597	3,8%	1.921	12,4%	241	1,6%	15.536
	2010 - 2011	13.035	80,9%	615	3,8%	2.179	13,5%	284	1,8%	16.113
	2011 - 2012	13.166	82,2%	602	3,8%	1.979	12,3%	279	1,7%	16.026
	2012 - 2013	12.794	82,6%	654	4,2%	1.758	11,4%	277	1,8%	15.483
	gemiddelde	12.996	82,1%	622	3,9%	1.964	12,4%	255	1,6%	15.837
Studiegebied Sport bso	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	2010 - 2011	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	2011 - 2012	10	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	10
	2012 - 2013	1	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1
	gemiddelde	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
Topsport-sportinitiatie	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	2010 - 2011	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	2011 - 2012	10	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	10
	2012 - 2013	1	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1
	gemiddelde	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5

Tabel 21 Attestering in het tweede leerjaar van de tweede graad bso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
bso (2 ^{de} lrj)	2008 - 2009	13.796	86,2%	625	3,9%	1.355	8,5%	233	1,5%	16.009
	2009 - 2010	13.511	85,7%	597	3,8%	1.408	8,9%	252	1,6%	15.768
	2010 - 2011	13.192	86,3%	637	4,2%	1.234	8,1%	224	1,5%	15.287
	2011 - 2012	13.516	86,7%	644	4,1%	1.222	7,8%	215	1,4%	15.597
	2012 - 2013	13.709	87,6%	671	4,3%	1.057	6,8%	216	1,4%	15.653
	gemiddelde	13.545	86,5%	635	4,1%	1.255	8,0%	228	1,5%	15.663
Studiegebied Sport bso	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	2010 - 2011	10	90,9%	0	0,0%	1	9,1%	0	0,0%	11
	2011 - 2012	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	2012 - 2013	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	gemiddelde	7	96,6%	0	0,0%	0	3,4%	0	0,0%	7
Topsport-sportinitiatie	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	2010 - 2011	10	90,9%	0	0,0%	1	9,1%	0	0,0%	11
	2011 - 2012	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	2012 - 2013	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	gemiddelde	7	96,6%	0	0,0%	0	3,4%	0	0,0%	7

Tabel 22 Attestering in het eerste leerjaar van de tweede graad tso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
tso (1 ^{ste} lrj)	2008 - 2009	17.485	80,8%	2.774	12,8%	1.317	6,1%	60	0,3%	21.636
	2009 - 2010	17.084	81,5%	2.640	12,6%	1.153	5,5%	78	0,4%	20.955
	2010 - 2011	16.826	81,3%	2.614	12,6%	1.183	5,7%	73	0,4%	20.696
	2011 - 2012	16.792	81,7%	2.609	12,7%	1.093	5,3%	64	0,3%	20.558
	2012 - 2013	16.833	81,3%	2.676	12,9%	1.094	5,3%	93	0,4%	20.696
	gemiddelde	17.004	81,3%	2.663	12,7%	1.168	5,6%	74	0,4%	20.908
Studiegebied Sport tso	2008 - 2009	903	70,3%	223	17,4%	153	11,9%	5	0,4%	1.284
	2009 - 2010	936	73,1%	233	18,2%	107	8,4%	5	0,4%	1.281
	2010 - 2011	916	72,1%	211	16,6%	134	10,6%	9	0,7%	1.270
	2011 - 2012	933	72,8%	233	18,2%	108	8,4%	7	0,5%	1.281
	2012 - 2013	998	73,3%	236	17,3%	123	9,0%	4	0,3%	1.361
	gemiddelde	937	72,3%	227	17,5%	125	9,6%	6	0,5%	1.295
Lichamelijke opvoeding en sport	2008 - 2009	880	70,4%	220	17,6%	145	11,6%	5	0,4%	1.250
	2009 - 2010	906	72,9%	225	18,1%	107	8,6%	4	0,3%	1.242
	2010 - 2011	886	71,7%	208	16,8%	133	10,8%	9	0,7%	1.236
	2011 - 2012	903	72,4%	230	18,4%	108	8,7%	7	0,6%	1.248
	2012 - 2013	968	72,8%	235	17,7%	123	9,2%	4	0,3%	1.330
	gemiddelde	909	72,0%	224	17,7%	123	9,8%	6	0,5%	1.261

Topsport	2008 - 2009	23	67,6%	3	8,8%	8	23,5%	0	0,0%	34
	2009 - 2010	30	76,9%	8	20,5%	0	0,0%	1	2,6%	39
	2010 - 2011	39	90,7%	3	7,0%	1	2,3%	0	0,0%	43
	2011 - 2012	41	93,2%	3	6,8%	0	0,0%	0	0,0%	44
	2012 - 2013	25	96,2%	1	3,8%	0	0,0%	0	0,0%	26
	gemiddelde	32	84,9%	4	9,7%	2	4,8%	0	0,5%	37

Tabel 23 Attestering in het tweede leerjaar van de tweede graad tso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
tso (2 ^{de} lrij)	2008 - 2009	18.565	81,1%	3.049	13,3%	1.187	5,2%	104	0,5%	22.905
	2009 - 2010	17.787	80,9%	3.007	13,7%	1.096	5,0%	96	0,4%	21.986
	2010 - 2011	17.542	82,2%	2.794	13,1%	913	4,3%	97	0,5%	21.346
	2011 - 2012	17.304	82,3%	2.743	13,1%	893	4,2%	75	0,4%	21.015
	2012 - 2013	17.280	81,7%	2.875	13,6%	897	4,2%	87	0,4%	21.139
	gemiddelde	17.696	81,6%	2.894	13,3%	997	4,6%	92	0,4%	21.678
Studiegebied Sport tso	2008 - 2009	1.049	78,2%	176	13,1%	111	8,3%	5	0,4%	1.341
	2009 - 2010	1.045	77,8%	205	15,3%	87	6,5%	7	0,5%	1.344
	2010 - 2011	1.063	80,7%	154	11,7%	87	6,6%	13	1,0%	1.317
	2011 - 2012	1.029	79,0%	188	14,4%	79	6,1%	6	0,5%	1.302
	2012 - 2013	1.035	76,6%	221	16,3%	87	6,4%	9	0,7%	1.352
	gemiddelde	1.044	78,4%	189	14,2%	90	6,8%	8	0,6%	1.331
Lichamelijke opvoeding en sport	2008 - 2009	1.011	77,9%	173	13,3%	109	8,4%	4	0,3%	1.297
	2009 - 2010	1.003	77,6%	199	15,4%	84	6,5%	7	0,5%	1.293
	2010 - 2011	1.013	80,3%	151	12,0%	87	6,9%	10	0,8%	1.261
	2011 - 2012	977	78,6%	186	15,0%	74	6,0%	6	0,5%	1.243
	2012 - 2013	983	75,8%	218	16,8%	87	6,7%	9	0,7%	1.297
	gemiddelde	997	78,0%	185	14,5%	88	6,9%	7	0,6%	1.278

Topsport	2008 - 2009	38	86,4%	3	6,8%	2	4,5%	1	2,3%	44
	2009 - 2010	42	82,4%	6	11,8%	3	5,9%	0	0,0%	51
	2010 - 2011	50	89,3%	3	5,4%	0	0,0%	3	5,4%	56
	2011 - 2012	52	88,1%	2	3,4%	5	8,5%	0	0,0%	59
	2012 - 2013	52	94,5%	3	5,5%	0	0,0%	0	0,0%	55
	gemiddelde	47	88,3%	3	6,4%	2	3,8%	1	1,5%	53

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de tweede graad aso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport aso gemiddeld 81,0%. Dat is lager dan in het totale aso (88,2%).
- Het percentage B-attesten in het studiegebied Sport aso is gemiddeld 13,9%. Dat is hoger dan in het totale aso (8,9%).
- Het percentage C-attesten bedraagt gemiddeld 5,0%. Dat is hoger dan in het totale aso (2,8%).
- In het eerste leerjaar van de tweede graad *Sportwetenschappen* bedraagt het percentage A-attesten 80,2% (582 leerlingen) en dat is zowat gelijk aan het gemiddelde van het studiegebied Sport (81,0%). Het percentage B-attesten ligt in deze studierichting (14,5% - 105 leerlingen) eveneens zowat op het gemiddelde van het studiegebied (13,9%). Het percentage C-attesten (5,2% - 38 leerlingen) is eveneens gelijkaardig aan het gemiddelde van het studiegebied (5,0%).
- Gemiddeld wordt in *Wetenschappen-topsport* aan 87,4% (80 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt. Dit percentage ligt hoger dan in het studiegebied Sport (81,0%). Het percentage B-attesten ligt lager (8,9% - 8 leerlingen) dan in het studiegebied (13,9%). Het percentage C-attesten (3,3% - 3 leerlingen) is iets lager dan in het studiegebied (5,0%).

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de tweede graad aso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport aso gemiddeld 77,3%. Dat percentage ligt lager dan in het totale aso (82,8%).
- Het gemiddeld percentage B-attesten in het studiegebied Sport aso bedraagt 18,0%. Dat percentage ligt hoger dan in het totale aso (14,6%).
- Het gemiddeld percentage C-attesten bedraagt 4,4%. Dat percentage ligt hoger dan in het totale aso (2,5%).

- In het eerste leerjaar van de tweede graad *Sportwetenschappen* bedraagt het percentage A-attesten 77,4% (464 leerlingen) en dat is gelijkaardig aan het percentage in het studiegebied Sport (77,3%). Het percentage B-attesten ligt (17,9% - 107 leerlingen) ongeveer even hoog als het percentage in het studiegebied (18,0%). Ook het percentage C-attesten (4,5% - 27 leerlingen) is gelijkaardig aan het percentage van het studiegebied (4,4%).
- Gemiddeld wordt in *Wetenschappen-topsport* aan 86,0% (72 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt. Dit percentage ligt hoger dan gemiddeld in het studiegebied (77,3%). Het percentage B-attesten ligt lager (12,1% - 10 leerlingen) dan gemiddeld in het studiegebied (18,0%). Ook het percentage C-attesten (1,9% - 2 leerlingen) is lager dan gemiddeld in het studiegebied (4,4%).
- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de tweede graad aso in het studiegebied Sport vergelijken met die van het tweede leerjaar, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 3,7% lager dan in het eerste leerjaar. Het gemiddeld percentage B-attesten ligt in het tweede jaar 4,1% hoger. Het percentage C-attesten daalt in het tweede leerjaar met 0,6%.

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de tweede graad bso

- Aangezien het studiegebied Sport in het eerste leerjaar de tweede graad bso slechts de studierichting *Topsport-sportinitiatie* telt, gelden dezelfde attesteringcijfers voor de studierichting als voor het studiegebied.
- In de periode van 2009-2010 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport bso gemiddeld 100,0%. Dat percentage ligt veel hoger dan in het totale bso (82,1%).
- Het gemiddeld percentage B-attesten en C-attesten in het studiegebied Sport bso bedraagt 0,0%. Dat percentage ligt lager dan in het totale bso.

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de tweede graad bso

- Aangezien het studiegebied Sport in het tweede leerjaar van de tweede graad bso slechts de studierichting *Topsport-sportinitiatie* telt, gelden dezelfde attesteringcijfers voor de studierichting als voor het studiegebied.
- Het percentage uitgereikte A-attesten in het tweede leerjaar van de tweede graad in het studiegebied Sport bso is in de geanalyseerde periode gemiddeld 96,6%. Dat is hoger is dan het percentage A-attesten in het totale bso (86,5%).
- Het percentage B-attesten in het studiegebied Sport is gemiddeld 0,0%. In het totale bso is dat hoger (4,1%).
- Het gemiddeld percentage C-attesten bedraagt 3,4%, wat lager is dan gemiddeld in het bso (8,0%).

- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de tweede graad bso in het studiegebied Sport vergelijken met die van het tweede leerjaar, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 3,4% lager dan in het eerste leerjaar. Het gemiddeld percentage B-attesten is in beide leerjaren identiek (0,0%) en het percentage C-attesten stijgt in het tweede leerjaar met 3,4%.

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de tweede graad tso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport tso gemiddeld 72,3%. Dit percentage is lager dan in het totale tso (81,3%).
- Het percentage B-attesten in het studiegebied Sport tso bedraagt gemiddeld 17,5%. Dat percentage ligt hoger dan in het totale tso (12,7%).
- Het percentage C-attesten bedraagt gemiddeld 9,6%. Dat percentage ligt hoger dan in het totale tso (5,6%).
- In het eerste leerjaar van de tweede graad *Lichamelijke opvoeding en sport* behaalt 72,0% (909 leerlingen) van de leerlingen een A-attest, wat gelijkaardig is aan het percentage in het studiegebied Sport (72,3%). Het percentage B-attesten bedraagt 17,7% (224 leerlingen), wat eveneens gelijkaardig is aan het percentage B-attesten in het studiegebied (17,5%). Het percentage C-attesten (9,8% - 123 leerlingen) ligt ook ongeveer even hoog als het percentage in het studiegebied Sport tso (9,6%).
- Gemiddeld wordt in *Topsport* aan 84,9% (32 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt. Dit percentage is hoger dan gemiddeld in het studiegebied (72,3%). Het percentage B-attesten bedraagt 9,7% (4 leerlingen), wat lager is dan gemiddeld in het studiegebied (17,5%). Het percentage C-attesten (4,8% - 2 leerlingen) ligt eveneens lager dan gemiddeld in het studiegebied (9,6%).

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de tweede graad tso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport tso gemiddeld 78,4%. Dit percentage is lager dan in het totale tso (81,6%).
- Het gemiddeld percentage B-attesten in het studiegebied Sport tso is 14,2%. Dat percentage ligt hoger dan in het totale tso (13,3%).
- Het gemiddeld percentage C-attesten bedraagt 6,8%. Dit is eveneens hoger dan in het totale tso (4,6%).
- In het tweede leerjaar van de tweede graad *Lichamelijke opvoeding en sport* behaalt 78,0% (997 leerlingen) van de leerlingen een A-attest, wat gelijkaardig is aan het percentage in het studiegebied Sport tso (78,4%). Het percentage B-attesten bedraagt op 14,5% (185 leerlingen), wat ongeveer even hoog is als in het studiegebied (14,2%). Ook het percentage C-attesten (6,9% - 88 leerlingen) ligt ongeveer even hoog als in het studiegebied Sport (6,8%).

- Gemiddeld wordt in *Topsport* aan 88,3% (47 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt. Dit percentage is hoger dan in het studiegebied Sport tso (78,4%). Het percentage B-attesten bedraagt 6,4% (3 leerlingen), wat lager is dan het percentage B-attesten in het studiegebied (14,2%). Ook het percentage C-attesten (3,8% - 2 leerlingen) is lager dan in het studiegebied Sport (6,8%).
- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de tweede graad tso vergelijken met die van het tweede leerjaar in het studiegebied Sport, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 6,1% hoger dan in het eerste leerjaar. Het gemiddeld percentage B-attesten daalt met 3,3% en het percentage C-attesten daalt met 2,8%.

Vergelijking attestering aso-bso-tso

- In de geanalyseerde vijf schooljaren ligt het gemiddeld percentage A-attesten in het studiegebied Sport in de tweede graad bso (98,3%) hoger dan het gemiddeld percentage in aso (79,2%) en tso (75,4%).
- Het gemiddeld percentage B-attesten is het hoogst in aso (16,0%) en tso (15,9%). In dit studiegebied worden in bso geen B-attesten uitgereikt.
- Het gemiddeld percentage C-attesten is het hoogst in tso (8,2%). In aso bedraagt dit 4,7% en in bso 1,7%.

4.2 Derde graad

Tabel 24 Attestering in het eerste leerjaar van de derde graad aso

		A-attest		B-attest*		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
aso (1 ^{ste} lrj)	2008 - 2009	25.810	92,1%	1	0,0%	2.117	7,6%	90	0,3%	28.018
	2009 - 2010	25.398	92,4%	0	0,0%	2.009	7,3%	76	0,3%	27.483
	2010 - 2011	24.674	92,3%	0	0,0%	1.965	7,4%	91	0,3%	26.730
	2011 - 2012	24.720	92,6%	0	0,0%	1.830	6,9%	139	0,5%	26.689
	2012 - 2013	24.707	92,3%	0	0,0%	1.921	7,2%	140	0,5%	26.768
	gemiddelde	25.062	92,4%	0	0,0%	1.968	7,3%	107	0,4%	27.138
Studiegebied Sport aso	2008 - 2009	581	87,4%	0	0,0%	83	12,5%	1	0,2%	665
	2009 - 2010	539	86,1%	0	0,0%	84	13,4%	3	0,5%	626
	2010 - 2011	561	88,5%	0	0,0%	71	11,2%	2	0,3%	634
	2011 - 2012	537	88,8%	0	0,0%	68	11,2%	0	0,0%	605
	2012 - 2013	577	87,0%	0	0,0%	85	12,8%	1	0,2%	663
	gemiddelde	559	87,5%	0	0,0%	78	12,2%	1	0,2%	639
Moderne talen-topsport	2008 - 2009	18	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	18
	2009 - 2010	19	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	19
	2010 - 2011	22	95,7%	0	0,0%	1	4,3%	0	0,0%	23
	2011 - 2012	20	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	20
	2012 - 2013	18	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	18
	gemiddelde	19	99,0%	0	0,0%	0	1,0%	0	0,0%	20

Wetenschappen-sport***	2008 - 2009	519	86,2%	0	0,0%	82	13,6%	1	0,2%	602
Sportwetenschappen***	2009 - 2010	475	84,5%	0	0,0%	84	14,9%	3	0,5%	562
	2010 - 2011	494	87,6%	0	0,0%	69	12,2%	1	0,2%	564
	2011 - 2012	483	87,7%	0	0,0%	68	12,3%	0	0,0%	551**
	2012 - 2013	502	85,5%	0	0,0%	84	14,3%	1	0,2%	587
	gemiddelde	495	86,3%	0	0,0%	77	13,5%	1	0,2%	573
Wetenschappen-topsport	2008 - 2009	36	97,3%	0	0,0%	1	2,7%	0	0,0%	37
	2009 - 2010	41	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	41
	2010 - 2011	40	95,2%	0	0,0%	1	2,4%	1	2,4%	42
	2011 - 2012	29	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	29
	2012 - 2013	48	98,0%	0	0,0%	1	2,0%	0	0,0%	49
	gemiddelde	39	98,0%	0	0,0%	1	1,5%	0	0,5%	40
Wiskunde-topsport	2008 - 2009	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2009 - 2010	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	2010 - 2011	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
	2011 - 2012	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
	2012 - 2013	9	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	9
	gemiddelde	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6

* Hoewel er in principe geen B-attesten worden uitgerekt in het eerste leerjaar van de derde graad in aso, werd er toch één B-attest geregistreerd.

** Door een technisch probleem in de databank is het aantal attesten groter dan het aantal ingeschreven leerlingen.

***Vanaf het schooljaar 2009-2010 werd de studierichting *Wetenschappen-sport* vervangen door de studierichting *Sportwetenschappen*.

Tabel 25 Attestering in het tweede leerjaar van de derde graad aso

		Diploma		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
aso (2 ^{de} lrj)	2008 - 2009	25.665	97,2%	676	2,6%	59	0,2%	26.400
	2009 - 2010	25.675	97,4%	639	2,4%	53	0,2%	26.367
	2010 - 2011	25.176	97,2%	625	2,4%	102	0,4%	25.903
	2011 - 2012	24.479	97,2%	617	2,4%	101	0,4%	25.197
	2012 - 2013	24.548	97,3%	567	2,2%	115	0,5%	25.230
	gemiddelde	25.109	97,2%	625	2,4%	86	0,3%	25.819
Studiegebied Sport aso	2008 - 2009	498	95,0%	25	4,8%	1	0,2%	524
	2009 - 2010	560	94,6%	31	5,2%	1	0,2%	592
	2010 - 2011	516	93,1%	35	6,3%	3	0,5%	554
	2011 - 2012	570	96,8%	19	3,2%	0	0,0%	589
	2012 - 2013	517	94,5%	27	4,9%	3	0,5%	547
	gemiddelde	532	94,8%	27	4,9%	2	0,3%	561
Moderne talen-topsport	2008 - 2009	18	94,7%	1	5,3%	0	0,0%	19
	2009 - 2010	16	88,9%	2	11,1%	0	0,0%	18
	2010 - 2011	18	90,0%	2	10,0%	0	0,0%	20
	2011 - 2012	21	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	21
	2012 - 2013	17	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	17
	gemiddelde	18	94,7%	1	5,3%	0	0,0%	19

Wetenschappen-sport*	2008 - 2009	444	94,9%	23	4,9%	1	0,2%	468
	2009 - 2010	499	94,3%	29	5,5%	1	0,2%	529
Sportwetenschappen*	2010 - 2011	460	92,9%	32	6,5%	3	0,6%	495
	2011 - 2012	506	96,6%	18	3,4%	0	0,0%	524
	2012 - 2013	467	94,0%	27	5,4%	3	0,6%	497
	gemiddelde	475	94,5%	26	5,1%	2	0,3%	503
Wetenschappen-topsport	2008 - 2009	35	97,2%	1	2,8%	0	0,0%	36
	2009 - 2010	37	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	37
	2010 - 2011	36	97,3%	1	2,7%	0	0,0%	37
	2011 - 2012	38	97,4%	1	2,6%	0	0,0%	39
	2012 - 2013	29	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	29
	gemiddelde	35	98,3%	1	1,7%	0	0,0%	36
Wiskunde-topsport	2008 - 2009	1	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	1
	2009 - 2010	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2010 - 2011	2	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	2
	2011 - 2012	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
	2012 - 2013	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	4
	gemiddelde	4	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	4

*Vanaf het schooljaar 2010-2011 werd de studierichting *Wetenschappen-sport* vervangen door de studierichting *Sportwetenschappen*.

Tabel 26 Attestering in het eerste leerjaar van de derde graad bso

		A-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
bso (1 ^{ste} lrj)	2008 - 2009	14.155	85,5%	1.977	11,9%	425	2,6%	16.557
	2009 - 2010	13.989	84,9%	2.050	12,4%	442	2,7%	16.481
	2010 - 2011	13.805	85,3%	1.915	11,8%	458	2,8%	16.178
	2011 - 2012	13.411	85,6%	1.775	11,3%	479	3,1%	15.665
	2012 - 2013	13.766	86,4%	1.734	10,9%	430	2,7%	15.930
	gemiddelde	13.825	85,5%	1.890	11,7%	447	2,8%	16.162
Studiegebied Sport bso	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	2	66,7%	1	33,3%	0	0,0%	3
	2010 - 2011	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2011 - 2012	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2012 - 2013	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	gemiddelde	6	96,0%	0	4,0%	0	0,0%	6
Topsport-sportinitiatie	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	2	66,7%	1	33,3%	0	0,0%	3
	2010 - 2011	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2011 - 2012	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	2012 - 2013	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	6
	gemiddelde	6	96,0%	0	4,0%	0	0,0%	6

Tabel 27 Attestering in het tweede leerjaar van de derde graad bso

		Studiegetuigschrift		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
bso (2 ^{de} lrj)	2008 - 2009	12.771	88,0%	1.357	9,4%	380	2,6%	14.508
	2009 - 2010	13.125	88,0%	1.329	8,9%	468	3,1%	14.922
	2010 - 2011	12.977	88,4%	1.254	8,5%	453	3,1%	14.684
	2011 - 2012	12.784	88,9%	1.188	8,3%	403	2,8%	14.375
	2012 - 2013	12.486	89,0%	1.113	7,9%	423	3,0%	14.022
	gemiddelde	12.829	88,5%	1.248	8,6%	425	2,9%	14.502
Studiegebied Sport bso	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2010 - 2011	3	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	3
	2011 - 2012	7	87,5%	1	12,5%	0	0,0%	8
	2012 - 2013	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	gemiddelde	6	94,7%	0	5,3%	0	0,0%	6
Topsport-sportinitiatie	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2010 - 2011	3	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	3
	2011 - 2012	7	87,5%	1	12,5%	0	0,0%	8
	2012 - 2013	8	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	8
	gemiddelde	6	94,7%	0	5,3%	0	0,0%	6

Tabel 28 Attestering in het eerste leerjaar van de derde graad tso

		A-attest		B-attest		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
tso (1 ^{ste} lrj)	2008 - 2009	21.125	83,0%	1.341	5,3%	2.742	10,8%	242	1,0%	25.450
	2009 - 2010	20.975	83,3%	1.334	5,3%	2.634	10,5%	227	0,9%	25.170
	2010 - 2011	20.054	83,5%	1.334	5,6%	2.367	9,9%	272	1,1%	24.027
	2011 - 2012	19.990	84,2%	1.282	5,4%	2.240	9,4%	228	1,0%	23.740
	2012 - 2013	19.828	84,2%	1.226	5,2%	2.232	9,5%	256	1,1%	23.542
	gemiddelde	20.394	83,6%	1.303	5,3%	2.443	10,0%	245	1,0%	24.386
Studiegebied Sport tso	2008 - 2009	1.081	79,6%	7	0,5%	258	19,0%	12	0,9%	1.358
	2009 - 2010	1.248	81,5%	1	0,1%	263	17,2%	19	1,2%	1.531
	2010 - 2011	1.253	82,9%	3	0,2%	241	15,9%	14	0,9%	1.511
	2011 - 2012	1.190	82,0%	14	1,0%	233	16,1%	14	1,0%	1.451
	2012 - 2013	1.201	84,3%	5	0,4%	194	13,6%	24	1,7%	1.424
	gemiddelde	1.195	82,1%	6	0,4%	238	16,3%	17	1,1%	1.455
Lichamelijke opvoeding en sport	2008 - 2009	1.045	79,5%	6	0,5%	251	19,1%	12	0,9%	1.314
	2009 - 2010	1.200	81,1%	1	0,1%	260	17,6%	19	1,3%	1.480
	2010 - 2011	1.216	82,8%	3	0,2%	236	16,1%	14	1,0%	1.469
	2011 - 2012	1.152	81,7%	13	0,9%	232	16,5%	13	0,9%	1.410
	2012 - 2013	1.154	84,2%	4	0,3%	188	13,7%	24	1,8%	1.370
	gemiddelde	1.153	81,9%	5	0,4%	233	16,6%	16	1,2%	1.409

Topsport	2008 - 2009	36	81,8%	1	2,3%	7	15,9%	0	0,0%	44
	2009 - 2010	48	94,1%	0	0,0%	3	5,9%	0	0,0%	51
	2010 - 2011	37	88,1%	0	0,0%	5	11,9%	0	0,0%	42
	2011 - 2012	38	92,7%	1	2,4%	1	2,4%	1	2,4%	41
	2012 - 2013	47	87,0%	1	1,9%	6	11,1%	0	0,0%	54
	gemiddelde	41	88,8%	1	1,3%	4	9,5%	0	0,4%	46

Tabel 29 Attestering in het tweede leerjaar van de derde graad tso

		Diploma		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
tso (2 ^{de} lrj)	2008 - 2009	19.991	93,0%	1.373	6,4%	136	0,6%	21.500
	2009 - 2010	20.403	92,6%	1.487	6,7%	144	0,7%	22.034
	2010 - 2011	20.371	92,8%	1.398	6,4%	182	0,8%	21.951
	2011 - 2012	19.648	93,5%	1.211	5,8%	165	0,8%	21.024
	2012 - 2013	19.377	93,2%	1.285	6,2%	137	0,7%	20.799
	gemiddelde	19.958	93,0%	1.351	6,3%	152,8	0,7%	21.462
Studiegebied Sport tso	2008 - 2009	974	90,9%	93	8,7%	4	0,4%	1.071
	2009 - 2010	1.022	90,6%	101	9,0%	5	0,4%	1.128
	2010 - 2011	1.215	92,5%	89	6,8%	10	0,8%	1.314
	2011 - 2012	1.195	91,8%	101	7,8%	6	0,5%	1.302
	2012 - 2013	1.156	91,5%	98	7,8%	9	0,7%	1.263
	gemiddelde	1.112	91,5%	96	7,9%	6,8	0,6%	1.216
Lichamelijke opvoeding en sport	2008 - 2009	936	90,7%	92	8,9%	4	0,4%	1.032
	2009 - 2010	985	90,3%	101	9,3%	5	0,5%	1.091
	2010 - 2011	1.173	92,3%	88	6,9%	10	0,8%	1.271
	2011 - 2012	1.163	91,6%	100	7,9%	6	0,5%	1.269
	2012 - 2013	1.120	91,4%	96	7,8%	9	0,7%	1.225
	gemiddelde	1.075	91,3%	95	8,1%	6,8	0,6%	1.178

Topsport	2008 - 2009	38	97,4%	1	2,6%	0	0,0%	39
	2009 - 2010	37	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	37
	2010 - 2011	42	97,7%	1	2,3%	0	0,0%	43
	2011 - 2012	32	97,0%	1	3,0%	0	0,0%	33
	2012 - 2013	36	94,7%	2	5,3%	0	0,0%	38
	gemiddelde	37	97,4%	1	2,6%	0	0,0%	38

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de derde graad aso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport aso gemiddeld 87,5% (559 leerlingen). Dat percentage is lager dan gemiddeld in het aso (92,4%).
- Het percentage C-attesten in het studiegebied Sport aso bedraagt gemiddeld 12,2% (78 leerlingen) en is hoger dan gemiddeld in het aso (7,3%).
- In het eerste leerjaar van de derde graad *Moderne talen-topsport* bedraagt het percentage A-attesten 99,0% (19 leerlingen) en dat is iets hoger dan in het studiegebied Sport (87,5%). Het percentage C-attesten (1,0%) ligt lager dan in het studiegebied Sport (12,2%).
- Gemiddeld wordt in *Sportwetenschappen* aan 86,3% (495 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt, wat zowat gelijk is aan het gemiddelde van het studiegebied Sport aso (87,5%). Het percentage C-attesten (13,5%) ligt eveneens zowat op het gemiddelde van het studiegebied Sport aso (12,2%).
- In *Wetenschappen-topsport* bedraagt het percentage A-attesten 98,0% (39 leerlingen) en dat is hoger dan het percentage in het studiegebied (87,5%). Het percentage C-attesten (1,5%) ligt veel lager dan gemiddeld in het studiegebied (12,2%).
- Gemiddeld wordt in *Wiskunde-topsport* aan 100,0% (6 leerlingen) van de leerlingen een A-attest uitgereikt, wat veel hoger is dan gemiddeld in het studiegebied (87,5%). Er worden geen C-attesten uitgereikt, in het studiegebied bedraagt dit percentage 12,2%.

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de derde graad aso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte diploma's in het studiegebied Sport aso gemiddeld 94,8% (532 leerlingen). Dat percentage is lager dan gemiddeld in het aso (97,2%).
- Het percentage C-attesten in het studiegebied Sport aso bedraagt gemiddeld 4,9% (27 leerlingen) en is hoger dan in het totale aso (2,4%).

- In het tweede leerjaar van de derde graad *Moderne talen-topsport* bedraagt het percentage diploma's 94,7% (18 leerlingen) en dat is gelijkaardig aan het percentage in het studiegebied Sport aso (94,8%). Het percentage C-attesten (5,3%) ligt iets hoger dan in het studiegebied Sport aso (4,9%).
- Gemiddeld wordt in *Sportwetenschappen* aan 94,5% (475 leerlingen) een diploma uitgereikt, wat gelijkaardig is aan het percentage in het studiegebied (94,8%). Het percentage C-attesten (5,1%) is eveneens gelijkaardig aan dat in het studiegebied (4,9%).
- In *Wetenschappen-topsport* bedraagt het percentage diploma's 98,3% (35 leerlingen) en dat is hoger dan in het studiegebied (94,8%). Het percentage C-attesten (1,7%) is lager dan in het studiegebied (4,9%).
- Gemiddeld wordt in *Wiskunde-topsport* aan 100,0% (4 leerlingen) van de leerlingen een diploma uitgereikt, wat hoger is dan gemiddeld in het studiegebied (94,8%). Er worden geen C-attesten uitgereikt, in het studiegebied bedraagt dit percentage 4,9%.
- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de derde graad aso in het studiegebied Sport vergelijken met die van het tweede leerjaar, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 7,3% hoger dan in het eerste leerjaar. Het percentage C-attesten daalt in het tweede leerjaar met 7,3%.

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de derde graad bso

- Aangezien het studiegebied Sport in het eerste leerjaar van de derde graad bso slechts de studierichting *Topsport-sportinitiatie* telt, gelden dezelfde attesteringcijfers voor de studierichting als voor het studiegebied.
- In de vier geanalyseerde schooljaren (2009-2013) bedraagt het gemiddeld percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport bso 96,0% (6 leerlingen). Dat percentage is hoger dan in het totale bso (85,5%).
- Het percentage C-attesten in het studiegebied Sport bso bedraagt gemiddeld 4,0% en is lager dan in het totale bso (11,7%).

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de derde graad bso

- Aangezien het studiegebied Sport in het tweede leerjaar van de derde graad bso slechts de studierichting *Topsport-sportinitiatie* telt, gelden dezelfde attesteringcijfers voor de studierichting als voor het studiegebied.
- In de drie geanalyseerde schooljaren (2010-2013) bedraagt het percentage uitgereikte getuigschriften in het studiegebied Sport bso gemiddeld 94,7% (6 leerlingen). Dat percentage is hoger dan in het totale bso (85,5%).
- Het gemiddeld percentage C-attesten in het studiegebied Sport bso bedraagt 5,3% en is lager dan in het totale bso (8,6%).

- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de derde graad bso in het studiegebied Sport vergelijken met die van het tweede leerjaar, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 1,3% lager dan in het eerste leerjaar. Het percentage C-attesten stijgt in het tweede leerjaar met 1,3%.

Verhouding van de attesten in het eerste leerjaar van de derde graad tso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte A-attesten in het studiegebied Sport tso gemiddeld 82,1% (1.195 leerlingen). Dit is iets lager dan in het totale tso (83,6%).
- Het percentage B-attesten in het studiegebied Sport tso bedraagt gemiddeld 0,4% (6 leerlingen). Dat percentage ligt lager dan in het totale tso (5,3%).
- Het percentage C-attesten bedraagt gemiddeld 16,3% (238 leerlingen). Dat percentage is hoger dan in het totale tso (10,0%).
- In het eerste leerjaar van de derde graad *Lichamelijke opvoeding en sport* bedraagt het percentage A-attesten 81,9% (1.153 leerlingen) en dat is ongeveer even hoog als in het studiegebied Sport tso (82,1%). Het percentage B-attesten (0,4%) is even hoog als in het studiegebied (0,4%). Het percentage C-attesten (16,6% - 233 leerlingen) is ongeveer even hoog als in het studiegebied Sport (16,3%).
- Gemiddeld wordt in de studierichting *Topsport* aan 88,8% (41 leerlingen) een A-attest uitgereikt, wat hoger is dan gemiddeld in het studiegebied (82,1%). Ook het percentage B-attesten (1,3%) is hoger dan in het studiegebied (0,4%). Het percentage C-attesten (9,5% - 4 leerlingen) is lager dan gemiddeld in het studiegebied (16,3%).

Verhouding van de attesten in het tweede leerjaar van de derde graad tso

- In de periode van 2008-2009 tot en met 2012-2013 bedraagt het percentage uitgereikte diploma's in het studiegebied Sport tso gemiddeld 91,5% (1.112 leerlingen). Dit is lager dan in het totale tso (93,0%).
- Het percentage C-attesten bedraagt in het studiegebied Sport tso gemiddeld 7,9% (96 leerlingen). Dat percentage ligt hoger dan in het totale tso (6,3%).
- In het tweede leerjaar van de derde graad *Lichamelijke opvoeding en sport* bedraagt het percentage diploma's 91,3% (1.075 leerlingen) en dat is ongeveer even hoog als in het studiegebied Sport (91,5%). Het percentage C-attesten (8,1% - 95 leerlingen) is ongeveer even hoog als in het studiegebied Sport (7,9%).
- Gemiddeld wordt in *Topsport* aan 97,4% (37 leerlingen) van de leerlingen een diploma uitgereikt, wat hoger is dan gemiddeld in het studiegebied (91,5%). Het percentage C-attesten (2,6% - 1 leerling) ligt lager dan in het studiegebied (7,9%).

- Als we de attestering van het eerste leerjaar van de derde graad tso vergelijken met die van het tweede leerjaar in het studiegebied Sport, dan ligt het gemiddeld percentage leerlingen dat slaagt voor het tweede leerjaar 9,4% hoger dan in het eerste leerjaar. Het gemiddeld percentage C-attesten daalt met 8,4%.

Vergelijking attestering aso-bso-tso

- In de drie geanalyseerde schooljaren ligt het gemiddeld percentage A-attesten/getuigschriften in het studiegebied Sport in de derde graad bso (95,4%) hoger dan het percentage A-attesten/diploma's in de vijf geanalyseerde schooljaren in aso (91,2%) en tso (86,8%).
- Het gemiddeld percentage C-attesten is het hoogst in tso (12,1%), gevolgd door aso (8,6%). In bso is het gemiddeld percentage C-attesten het laagst (4,7%).

4.3 Specialisatiejaar (bso) en Se-n-Se (tso)

Tabel 30 Attestering in het specialisatiejaar

		Diploma		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
bso	2008 - 2009	9.841	91,4%	650	6,0%	272	2,5%	10.763
	2009 - 2010	10.517	90,9%	736	6,4%	319	2,8%	11.572
	2010 - 2011	10.750	91,4%	680	5,8%	327	2,8%	11.757
	2011 - 2012	10.822	91,8%	652	5,5%	310	2,6%	11.784
	2012 - 2013	10.899	91,5%	670	5,6%	341	2,9%	11.910
	gemiddelde	10.566	91,4%	678	5,9%	314	2,7%	11.557
Studiegebied Sport bso	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2010 - 2011	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2011 - 2012	2	66,7%	0	0,0%	1	33,3%	3
	2012 - 2013	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
	gemiddelde	4	77,8%	0	0,0%	1	22,2%	5
Topsport-sportbegeleider	2008 - 2009	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2009 - 2010	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2010 - 2011	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0
	2011 - 2012	2	66,7%	0	0,0%	1	33,3%	3
	2012 - 2013	5	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	5
	gemiddelde	4	77,8%	0	0,0%	1	22,2%	5

Tabel 31 Attestering in Se-n-Se

		Certificaat		C-attest		Onbekend		Totaal (N)
		Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	Aantal (N)	Percentage (%)	
tso	2008 - 2009	1.556	87,3%	137	7,7%	89	5,0%	1.782
	2009 - 2010	2.094	86,3%	224	9,2%	108	4,5%	2.426
	2010 - 2011	2.124	83,6%	268	10,5%	149	5,9%	2.541
	2011 - 2012	2.133	84,6%	237	9,4%	150	6,0%	2.520
	2012 - 2013	2.239	84,9%	238	9,0%	159	6,0%	2.636
	gemiddelde	2.029	85,2%	221	9,3%	131	5,5%	2.381
Studiegebied Sport tso	2008 - 2009	16	94,1%	1	5,9%	0	0,0%	17
	2009 - 2010	74	86,0%	6	7,0%	6	7,0%	86
	2010 - 2011	38	77,6%	5	10,2%	6	12,2%	49
	2011 - 2012	47	72,3%	17	26,2%	1	1,5%	65
	2012 - 2013	45	70,3%	16	25,0%	3	4,7%	64
	gemiddelde	44	78,3%	9	16,0%	3	5,7%	56
Sport en vrijetijdsanimatie (*)	2008 - 2009	16	94,1%	1	5,9%	0	0,0%	17
Sportclub- en fitnessbegeleider (*)	2009 - 2010	74	86,0%	6	7,0%	6	7,0%	86
	2010 - 2011	38	77,6%	5	10,2%	6	12,2%	49
	2011 - 2012	47	72,3%	17	26,2%	1	1,5%	65
	2012 - 2013	45	70,3%	16	25,0%	3	4,7%	64
	gemiddelde	44	78,3%	9	16,0%	3	5,7%	56

*Vanaf het schooljaar 2009-2010 werd de Se-n-Se *Sport en vrijetijdsanimatie* vervangen door de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.

Verhouding van de attesten in het specialisatiejaar

- Aangezien er slechts één specialisatiejaar (*Topsport-sportbegeleider*) in dit studiegebied is, gelden de attesteringscijfers van dit specialisatiejaar ook voor het studiegebied.
- In de geanalyseerde twee schooljaren (2011-2013) bedraagt het percentage uitgereikte diploma's in het studiegebied Sport bso gemiddeld 77,8% (4 leerlingen). Dit is lager dan in het totale bso (91,4%).
- Er worden geen C-attesten uitgereikt in dit studiegebied, in het totale bso is dat 5,9%.
- Er zijn relatief veel onbekende attesteringen in dit specialisatiejaar (22,2%), maar het gaat in absolute aantallen slechts om 1 leerling.

Verhouding van de attesten in Se-n-Se

- Aangezien er slechts één Se-n-Se (*Sportclub- en fitnessbegeleider*) in dit studiegebied is, gelden de attesteringscijfers van deze Se-n-Se ook voor het studiegebied.
- In de vijf geanalyseerde schooljaren bedraagt het percentage uitgereikte certificaten in het studiegebied *Sportclub- en fitnessbegeleider* gemiddeld 78,3% (44 leerlingen). Dit is lager dan het percentage in het totale tso (85,2%).
- Het percentage C-attesten bedraagt gemiddeld 16,0%. Dit is hoger dan in het totale tso (9,3%).

Vergelijking attestering specialisatiejaren – Se-n-Se

- Het gemiddeld percentage van de uitgereikte diploma's (77,8% - 4 leerlingen) in de specialisatiejaren in de twee geanalyseerde schooljaren in dit studiegebied is ongeveer even hoog als het percentage van de uitgereikte certificaten in Se-n-Se (78,3% - 44 leerlingen) in de vijf geanalyseerde schooljaren. Het gemiddeld percentage C-attesten is veel lager in het specialisatiejaar (0,0%) dan in de Se-n-se (16,0%).

5 Aansluiting met het hoger onderwijs

De analyse van de aansluiting tussen het voltijds secundair onderwijs en het hoger onderwijs wordt opgedeeld per onderwijsvorm. Eerst wordt een overzicht geboden van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger beroepsonderwijs (HBO5) en het hoger onderwijs.

Vervolgens geeft een overzichtstabel de uitstroomcijfers weer van de leerlingen die in het schooljaar 2011-2012 een diploma secundair onderwijs behaalden en als student instroomden in het hoger onderwijs tijdens het academiejaar 2012-2013. Hierbij wordt het gemiddeld studierendement van deze leerlingen weergegeven, wat een indicator is voor het welslagen in het hoger onderwijs. Het studierendement is de verhouding van het totaal aantal behaalde studiepunten ten opzichte van het aantal studiepunten waarvoor men was ingeschreven.

Ten derde geven tabellen per studierichting uit het secundair onderwijs een overzicht van de opleidingen waarin leerlingen die deze studierichting gevolgd hebben, instromen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de doorstroom naar professionele en academische bachelor. Enkel de inhoudelijk verwante opleidingen worden opgenomen. De andere opleidingen worden samengenomen in de categorie 'totaal van de (N) inhoudelijk niet-verwante opleidingen'. Ook hier wordt het gemiddeld studierendement vermeld.

Als bijkomende informatie zijn per studierichting tabellen overgenomen van Onderwijskiezer², die informatie verschaffen over het studierendement per studierichting van waaruit leerlingen doorstromen naar het hoger onderwijs. Hierbij wordt het gemiddelde genomen van zes academiejaren. Daarnaast wordt nagegaan hoeveel studenten een bachelordiploma behaalden na drie, vier en vijf jaar. Er zijn slechts gegevens beschikbaar van zodra er minstens dertig leerlingen doorstromen. Voor studierichtingen waar dit niet het geval is, wordt er geen tabel voorzien.

Voor Se-n-se en de voorbereidende jaren is de informatie in dit rapport beperkt tot het overzicht van inhoudelijk verwante opleidingen in HBO5 en het hoger onderwijs. Cijfers over de instroom vanuit Se-n-Se en de voorbereidende leerjaren zijn niet beschikbaar, waardoor de instroom in het hoger (beroeps)onderwijs en het studierendement niet besproken worden.

---

² Alle gegevens en extra informatie zijn beschikbaar op www.onderwijskiezer.be

5.1 Algemeen secundair onderwijs

5.1.1 Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs

Tabel 32 Inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs voor de studierichtingen van het 2de leerjaar van de derde graad aso in het studiegebied Sport

Studierichting	Hoger beroepsonderwijs	Professionele bachelor	Academische bachelor
2 ^{de} lrj 3 ^{de} graad			
Moderne talen-topsport	/	Bedrijfsmanagement Ergotherapie Journalistiek Logopedie en audiologie Office management Onderwijs: lager onderwijs Onderwijs: secundair onderwijs	Communicatiewetenschappen Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie Taal- en letterkunde
Sportwetenschappen	/	Bedrijfsmanagement Biomedische laboratoriumtechnologie Chemie Ergotherapie Maatschappelijke veiligheid Onderwijs: kleuteronderwijs Onderwijs: lager onderwijs Onderwijs: secundair onderwijs Orthopedagogie Podologie Sport en bewegen Toerisme en recreatiemanagement Voedings- en dieetkunde	Biochemie en biotechnologie Bio-ingenieurswetenschappen Biologie Biomedische wetenschappen Biowetenschappen Chemie Farmaceutische wetenschappen Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie

Wetenschappen-topsport	/	Bedrijfsmanagement Biomedische laboratoriumtechnologie Chemie Onderwijs: secundair onderwijs Sport en bewegen	Biologie Biomedische wetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie
Wiskunde-topsport	/	Bedrijfsmanagement	Biomedische wetenschappen Industriële wetenschappen Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie

5.1.2 Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs

Tabel 33 Deelnemingsgraad en gemiddeld studierendement van studenten met een vooropleiding in aso in het studiegebied 'Sport'

	Aantal (N) uitstromers SO (2011 – 2012)	Aantal (N) studenten HO (2012 – 2013)			Percentage (%) van de uitstroom			Gemiddeld studierendement (%)	
		Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor
aso	24.479	6.897	15.710	22.607	28,2%	64,2%	92,4%	82,2%	68,2%
Studiegebied Sport (aso)	570	193	311	504	33,9%	54,6%	88,4%	78,4%	56,6%
Moderne talen-topsport	21	12	6	18	57,1%	28,6%	85,7%	61,5%	25,2%
Sportwetenschappen	506	170	278	448	33,6%	54,9%	88,5%	79,5%	56,9%
Wetenschappen-topsport	38	11	22	33	28,9%	57,9%	86,8%	75,5%	52,3%
Wiskunde-topsport	5	0	5	5	0,0%	100,0%	100,0%		76,2%

Tabel 34 Studiekeuze (PBA) en -rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Moderne talen-topsport (2012-2013)

Opleiding professionele bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	2	0,0%
	Ergotherapie	1	100,0%
	Journalistiek	1	94,7%
	Logopedie en audiologie	1	100,0%
	Office management	1	0,0%
	Onderwijs: lager onderwijs	2	97,1%
	Onderwijs: secundair onderwijs	2	42,5%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (1)	2	54,2%
Totaal		12	61,5%

Tabel 35 Studiekeuze (ABA) en -rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Moderne talen-topsport (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Communicatiewetenschappen	1	0,0%
	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	1	78,6%
	Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	1	10,0%
	Taal- en letterkunde	1	0,0%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (2)	2	0,0%
Totaal		6	25,2%

Tabel 36 Studiekeuze (PBA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Sportwetenschappen (2012-2013)

Opleiding professionele bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	26	86,1%
	Biomedische laboratoriumtechnologie	10	66,7%
	Chemie	1	71,5%
	Ergotherapie	6	89,9%
	Maatschappelijke veiligheid	1	95,0%
	Onderwijs: kleuteronderwijs	1	100,0%
	Onderwijs: lager onderwijs	10	94,7%
	Onderwijs: secundair onderwijs	51	71,5%
	Orthopedagogie	2	100,0%
	Podologie	1	83,3%
	Sport en bewegen	4	87,5%
	Toerisme en recreatiemanagement	2	75,8%
	Voedings- en dieetkunde	7	81,9%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (22)	48	78,9%
Totaal		170	79,5%

Tabel 37 Studiekeuze (ABA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Sportwetenschappen (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Biochemie en biotechnologie	3	39,1%
	Bio-ingenieurswetenschappen	6	39,2%
	Biologie	5	78,4%
	Biomedische wetenschappen	14	43,1%
	Biowetenschappen	2	13,6%
	Chemie	2	71,5%
	Farmaceutische wetenschappen	6	65,4%
	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	34	58,3%
	Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie	89	58,3%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (32)	117	57,5%
Totaal		278	56,9%

Tabel 38 Studiekeuze (PBA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Wetenschappen-topsport (2012-2013)

Opleiding professionele bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	2	82,4%
	Biomedische laboratoriumtechnologie	1	100,0%
	Chemie	1	63,9%
	Onderwijs: secundair onderwijs	5	73,4%
	Sport en bewegen	1	100,0%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (1)	1	29,7%
Totaal		11	75,5%

Tabel 39 Studiekeuze (ABA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Wetenschappen-topsport (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Biologie	2	81,9%
	Biomedische wetenschappen	1	18,3%
	Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	10	51,6%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (9)	9	38,7%
Totaal		22	52,3%

Tabel 40 Studiekeuze (ABA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Wiskunde-topsport (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Biomedische wetenschappen	1	100,0%
	Industriële wetenschappen	1	25,0%
	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	1	81,8%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (2)	2	100,0%
Totaal		5	76,2%

5.1.3 Informatie Onderwijskiezer

Tabel 41 Percentage behaalde bachelorsdiploma's (2007-2012) vanuit de studierichting Moderne talen-topsport

Aantal studenten	57
Aantal studenten rechtstreeks naar HO	48
Participatiegraad	84,21%

Bachelordiploma behaald						Geen bachelordiploma behaald
Professionele bachelor			Academische bachelor			
na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 5 jaar
12,50%	6,25%	18,75%	0,00%	0,00%	2,08%	60,42%

bron: Onderwijskiezer

Tabel 42 Gemiddeld studierendement (2007-2012) in de PBA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Sportwetenschappen

Professionele bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Bedrijfsmanagement	111	4,02%	73,92%	13	5	5	26	53	9
Biomedische laboratoriumtechnologie	46	1,67%	74,82%	1	4	5	10	24	2
Ergotherapie	53	1,92%	69,92%	7	2	8	10	25	1
Onderwijs: lager onderwijs	71	2,57%	77,71%	6	2	4	12	43	4
Onderwijs: secundair onderwijs	317	11,49%	74,88%	23	22	28	56	185	3
Toegepaste informatica	31	1,12%	48,14%	10	3	3	2	10	3
Verpleegkunde	81	2,93%	84,98%	5	2	3	12	58	1
Voedings- en dieetkunde	31	1,12%	75,00%	1	3	3	7	17	0

bron: Onderwijskiezer

Tabel 43 Gemiddeld studierendement (2007-2012) in de ABA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Sportwetenschappen

Academische bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Architectuur	41	1,49%	74,88%	3	1	4	10	20	3
Biologie	31	1,12%	64,03%	4	4	2	8	11	2
Biomedische wetenschappen	77	2,79%	45,72%	18	14	8	12	19	6
Communicatiewetenschappen	31	1,12%	39,72%	10	4	4	6	6	1
Criminologische wetenschappen	41	1,49%	41,48%	12	7	6	7	9	0
Farmaceutische wetenschappen	33	1,20%	60,03%	4	2	8	8	11	0
Industriële wetenschappen	156	5,65%	49,37%	24	28	22	29	35	18
Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	319	11,56%	64,95%	20	23	51	111	107	7
Psychologie	48	1,74%	59,49%	9	3	4	11	19	2
Rechten	63	2,28%	40,63%	20	10	8	10	13	2
Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	445	16,12%	56,80%	59	59	67	113	134	13

bron: Onderwijskiezer

Tabel 44 Percentage behaalde bachelorsdiploma's (2007-2012) vanuit de studierichting Sportwetenschappen

Aantal studenten	1.660
Aantal studenten rechtstreeks naar HO	1.562
Participatiegraad	94,10%

Bachelordiploma behaald						Geen bachelordiploma behaald
Professionele bachelor			Academische bachelor			
na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 5 jaar
19,01%	14,98%	7,94%	16,71%	11,65%	4,61%	25,10%

bron: Onderwijskiezer

Tabel 45 Gemiddeld studierendement (2007-2012) in de ABA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Wetenschappen-topsport

Academische bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	34	16,92%	55,65%	5	7	4	8	9	1

bron: Onderwijskiezer

Tabel 46 Percentage behaalde bachelorsdiploma's (2007-2012) vanuit de studierichting Wetenschappen-topsport

Aantal studenten	144
Aantal studenten rechtstreeks naar HO	126
Participatiegraad	87,50%

Bachelordiploma behaald						Geen bachelordiploma behaald
Professionele bachelor			Academische bachelor			
na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 5 jaar
4,76%	18,25%	12,70%	6,35%	7,14%	7,94%	42,86%

bron: Onderwijskiezer

Voor de leerlingen uit het studiegebied Sport zijn er geen doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante studies in het Hoger Beroepsonderwijs. Er zijn wel doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante opleidingen in de professionele bachelors en de academische bachelors.

Doorstroom academiejaar 2012-2013

- In het schooljaar 2011-2012 stroomden 570 leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs uit met een diploma behaald in een aso-studierichting uit het studiegebied Sport. Van hen stroomden 504 leerlingen of 88,4% door naar het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013. Ongeveer een derde (33,9% - 193 leerlingen) schreef zich in voor een professionele bachelor en ongeveer de helft van de uitstromers (54,6% - 311 leerlingen) koos voor een academische bachelor. Het percentage leerlingen uit een aso-studierichting Sport dat zich inschrijft in een professionele bachelor (33,9%) ligt hoger dan het gemiddelde van alle aso-leerlingen (28,2%). Het percentage van leerlingen dat doorstroomt naar een academische bachelor (54,6%) ligt lager dan gemiddeld in het aso (64,2%).
- Vanuit *Moderne talen-topsport* stroomden 18 leerlingen door naar een bacheloropleiding. 12 leerlingen schreven zich in voor een professionele bachelor en 6 leerlingen schreven zich voor in een academische bachelor.
- Vanuit *Sportwetenschappen* stroomden 448 leerlingen door naar een bacheloropleiding. 33,6% van de uitstromers (170 leerlingen) schreef zich in voor een professionele bachelor. 54,9% (278 leerlingen) schreef zich in voor een academische bachelor.
- Vanuit *Wetenschappen-topsport* stroomden 33 leerlingen door naar het hoger onderwijs. 11 schreven zich in voor een professionele bachelor en 22 leerlingen gingen naar een academische bachelor.
- Vanuit *Wiskunde-topsport* gingen alle leerlingen naar een academische bachelor: zij behaalden een studierendement van 76,2%. Dit resultaat ligt 8,0% boven het gemiddeld studierendement in het totale aso.

Studierendement academiejaar 2012-2013

- Het gemiddeld studierendement in het studiegebied Sport aso bedraagt in het academiejaar 2012-2013 78,4% voor de professionele bachelors, wat lager is dan in het totale aso (82,2%). Voor de academische bachelors bedraagt het gemiddeld studierendement in het studiegebied Sport aso 56,6%. Dat is lager dan in het totale aso (68,2%).
- Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van de leerlingen uit de studierichting *Moderne talen-topsport* ligt voor de professionele bachelors lager (61,5%) dan het gemiddelde van het hele aso (82,2%). Voor de academische bachelors ligt dit veel lager (25,2% t.o.v. de zonet beschreven 68,2%).
Ten opzichte van het studiegebied Sport ligt het gemiddelde studierendement van leerlingen uit *Moderne talen-topsport* voor de professionele bachelor lager (61,5% t.o.v. 78,4%). Voor de academische bachelor ligt dit ook lager (25,2% t.o.v. 56,6%).
Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgde 83,3% een inhoudelijk verwante opleiding.

- Van alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgde 66,6% een inhoudelijk verwante opleiding.
- Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van leerlingen uit *Sportwetenschappen* ligt voor de professionele bachelors lager (79,5%) dan in het hele aso (82,2%). Voor de academische bachelors ligt dit ook lager (56,9% t.o.v. 68,2%).

Ten opzichte van het hele studiegebied Sport ligt het gemiddelde studierendement van de leerlingen uit de studierichting *Sportwetenschappen* voor de professionele bachelors iets hoger (79,5% t.o.v. 78,4%). Voor de academische bachelors ligt dit ongeveer even hoog (56,9% t.o.v. 56,6%).

Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgt 71,8% een inhoudelijk verwante opleiding. De grootste groep generatiestudenten (30,0%) volgt een professionele bachelor *Onderwijs: secundair onderwijs* met een studierendement van 71,5%.

Van alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgt 57,9% een inhoudelijk verwante opleiding. De grootste groep generatiestudenten (32,0%) volgt een academische bachelor *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie* met een studierendement van 58,3%.
  - Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van de leerlingen uit de studierichting *Wetenschappen-topsport* ligt voor de professionele bachelors lager (75,5%) dan in het hele aso (82,2%). Voor de academische bachelors ligt dit ook lager (52,3% t.o.v. 68,2%).

Ten opzichte van het hele studiegebied Sport ligt het gemiddelde studierendement van leerlingen uit *Wetenschappen-topsport* voor de professionele bachelors lager (75,5% t.o.v. 78,4%). Voor de academische bachelors ligt dit eveneens lager (52,3% t.o.v. 56,6%).

Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgt bijna iedereen een inhoudelijk verwante opleiding. Ongeveer de helft van de generatiestudenten volgt een professionele bachelor *Onderwijs: secundair onderwijs* met een studierendement van 73,4%.

Van alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgt iets meer dan de helft een inhoudelijk verwante opleiding. Bijna de helft van de generatiestudenten volgt een academische bachelor *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie* met een studierendement van 51,6%.
  - Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van de leerlingen uit de studierichting *Wetenschappen-topsport* ligt voor de professionele bachelors lager (75,5%) dan het gemiddelde van in het hele aso (82,2%). Voor de academische bachelors ligt dit ook lager (52,3% t.o.v. de zonet beschreven 68,2%).

Ten opzichte van het hele studiegebied Sport ligt het gemiddelde studierendement van de leerlingen uit de studierichting *Wetenschappen-topsport* voor de professionele bachelors iets lager (75,5% t.o.v. 78,4%). Voor de academische bachelors ligt dit ook iets lager (52,3% t.o.v. 56,6%).

Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgt bijna iedereen een inhoudelijk verwante opleiding. Bijna de helft van de generatiestudenten volgt een professionele bachelor *Onderwijs: secundair onderwijs* met een studierendement van 73,4%.

Van alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgt meer dan de helft (59,1%) een inhoudelijk verwante opleiding. Bijna de helft van de generatiestudenten volgt een academische bachelor *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie* met een studierendement van 51,6%.
  - Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van de leerlingen uit de studierichting *Wiskunde-topsport* ligt voor de academische bachelors hoger dan in het totale aso (76,2% t.o.v. 68,2%).

Ten opzichte van het hele studiegebied Sport ligt het gemiddelde studierendement van de leerlingen uit de studierichting *Wiskunde-topsport* voor de academische bachelors eveneens hoger (76,2% t.o.v. 56,6%).

Vanuit *Wiskunde-topsport* stroomde geen enkele student door naar een professionele bachelor.

Studiekeuze en studierendement Onderwijskiezer

Op basis van de gegevens van Onderwijskiezer die een beeld schetsen van de deelname aan en van het gemiddeld studierendement in hoger onderwijs voor een periode van zes academiejaren, stellen we het volgende vast:

- 60,4% van de leerlingen die uitstroomden uit *Moderne talen-topsport* en rechtstreeks naar het hoger onderwijs gingen, behaalde na vijf jaar geen bachelordiploma.
- Van 2007 tot 2012 stroomde vanuit de studierichting *Sportwetenschappen* de grootste groep leerlingen door naar de professionele bachelor *Onderwijs: secundair onderwijs*. In deze opleiding werd een studierendement behaald van 74,9%. In 6 andere professionele bachelors wordt ook een studierendement behaald hoger dan 60%. Enkel in *Toegepaste informatica* ligt het studierendement onder de 60%. In de academische bachelors stroomt de grootste groep leerlingen door naar *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie*. In deze opleiding werd een studierendement behaald van 56,8%. In 6 andere academische bachelors werd ook een studierendement lager dan 60% behaald, in de vier overige was dit hoger dan 60%.
25,1% van de leerlingen die uitstroomden uit *Sportwetenschappen* en rechtstreeks naar het hoger onderwijs gingen, behaalde na vijf jaar geen bachelordiploma.
- Van 2007 tot 2012 stroomde vanuit de studierichting *Wetenschappen-topsport* de grootste groep leerlingen door naar de academische bacheloropleiding *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie*. In deze opleiding werd een studierendement behaald van 55,7%.
42,9% van de leerlingen die uitstroomden uit *Wetenschappen-topsport* en rechtstreeks naar het hoger onderwijs gingen, behaalde na vijf jaar geen bachelordiploma.
- Door het lage leerlingenaantal zijn er geen cijfers beschikbaar voor de studierichting *Wiskunde-topsport*.

5.2 Beroepssecundair onderwijs

5.2.1 Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs

Tabel 47 Inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs voor de specialisatiejaren van de derde graad bso in het studiegebied Sport

Studierichting	Hoger beroepsonderwijs	Professionele bachelor	Academische bachelor
Topsport - sportbegeleider	/	Bedrijfsmanagement Ergotherapie Onderwijs: secundair onderwijs	/

5.2.2 Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs

Tabel 48 Deelnemingsgraad en gemiddeld studierendement van studenten met een vooropleiding (specialisatiejaar) in bso in het studiegebied Sport

Studierichting	Aantal (N) uitstromers SO (2011 – 2012)	Aantal (N) studenten HO (2012 – 2013)			Percentage (%) van de uitstroom			Gemiddeld studierendement (%)	
		Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor
bso	10.076	1.536	89	1.625	15,2%	0,9%	16,1%	38,1%	32,0%
Studiegebied Sport (bso)	2	1	0	1	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	
Topsport-sportbegeleider	2	1	0	1	50,0%	0,0%	50,0%	0,0%	

Tabel 49 Studiekeuze (PBA) en -rendement van studenten met een vooropleiding in het specialisatiejaar Topsport-sportbegeleider (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	1	0,0%
Totaal		1	0,0%

Voor de leerlingen uit het studiegebied Sport zijn er geen doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante studies in het Hoger Beroepsonderwijs. Er zijn wel doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante opleidingen in de professionele bachelor (bedrijfsmanagement, ergotherapie en onderwijs: secundair onderwijs).

Doorstroom academiejaar 2012-2013

- In het schooljaar 2011-2012 stroomden 2 leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs uit met een diploma behaald in *Topsport-sportbegeleider*. Van hen stroomde één leerling door naar het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013. Hij schreef zich in voor de professionele bachelor *Bedrijfsmanagement*, maar slaagde niet.

5.3 Technisch secundair onderwijs

5.3.1 Overzicht van de inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs

Tabel 50 Inhoudelijk verwante opleidingen in het hoger (beroeps)onderwijs voor de studierichtingen van het 2de leerjaar van de derde graad tso en de Se-n-Se in het studiegebied Sport

Studierichting	Hoger beroepsonderwijs	Professionele bachelor	Academische bachelor
2 ^{de} lrj. 3 ^{de} graad			
Lichamelijke opvoeding en sport	/	Bedrijfsmanagement Ergotherapie Onderwijs: kleuteronderwijs Onderwijs: lager onderwijs Onderwijs: secundair onderwijs Orthopedagogie Orthopedie Podologie Sport en bewegen Voedings- en dieetkunde	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie
Topsport	/	Bedrijfsmanagement Onderwijs: kleuteronderwijs Onderwijs: lager onderwijs Onderwijs: secundair onderwijs Sport en bewegen Voedings- en dieetkunde	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie
Se-n-Se			
Sportclub- en fitnessbegeleider	/	Bedrijfsmanagement Ergotherapie Onderwijs: secundair onderwijs Sport en bewegen	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie

5.3.2 Deelnemingsgraad en slaagcijfers in het eerste jaar hoger onderwijs

Tabel 51 Deelnemingsgraad en gemiddeld studierendement van studenten met een vooropleiding (2de leerjaar 3de graad of Se-n-Se) in tso in het studiegebied 'Sport'

Studierichting	Aantal (N) uitstromers SO (2011 – 2012)	Aantal (N) studenten HO (2012 – 2013)			Percentage (%) van de uitstroom			Gemiddeld studierendement(%)	
		Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor	Totaal	Professionele bachelor	Academische bachelor
tso	19.648	12.038	1.737	13.775	61,3%	8,8%	70,1%	63,9%	43,9%
Studiegebied sport (tso)	1.195	685	121	806	57,3%	10,1%	67,4%	55,1%	33,8%
Lichamelijke opvoeding en sport	1.163	667	117	784	57,4%	10,1%	67,4%	55,5%	34,0%
Topsport	32	18	4	22	56,3%	12,5%	68,8%	39,0%	23,7%

Tabel 52 Studiekeuze (PBA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport (2012-2013)

Opleiding professionele bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	49	46,4%
	Ergotherapie	51	52,2%
	Onderwijs : kleuteronderwijs	16	59,6%
	Onderwijs : lager onderwijs	46	58,6%
	Orthopedagogie	13	44,4%
	Orthopedie	5	71,3%
	Podologie	10	64,2%
	Sport en bewegen	29	55,9%
	Voedings- en dieetkunde	9	35,0%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (33)	439	56,5%
Totaal		667	55,5%

Tabel 53 Studiekeuze (ABA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	14	31,4%
	Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	86	35,9%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (11)	17	26,2%
Totaal		117	34,0%

Tabel 54 Studiekeuze (PBA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Topsport (2012-2013)

Opleiding professionele bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
Inhoudelijk verwante opleidingen	Bedrijfsmanagement	3	8,7%
	Onderwijs: lager onderwijs	3	27,1%
	Onderwijs: secundair onderwijs	6	39,5%
	Sport en bewegen	1	80,0%
Inhoudelijk niet-verwante opleidingen	Totaal (4)	5	50,2%
Totaal		18	39,0%

Tabel 55 Studiekeuze (ABA) en –rendement van studenten met een vooropleiding in de studierichting Topsport (2012-2013)

Opleiding academische bachelor		Aantal studenten	Gemiddeld studierendement
inhoudelijk verwante opleidingen	Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	2	5,1%
	Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	2	51,9%
Totaal		4	23,7%

5.3.3 Informatie Onderwijskiezer

Tabel 56 Gemiddeld studierendement (2007-2012) in de PBA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport

Professionele bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Bedrijfsmanagement	313	5,17%	31,30%	96	69	48	51	30	19
Communicatiemanagement	53	0,88%	39,26%	12	10	9	11	8	3
Ergotherapie	290	4,79%	48,12%	70	47	36	52	77	8
Kleuteronderwijs	100	1,65%	67,34%	9	10	9	23	45	4
Lager onderwijs	247	4,08%	46,07%	31	54	40	53	46	23
Medische beeldvorming	33	0,54%	57,19%	4	5	4	9	11	0
Netwerkeconomie	53	0,88%	39,26%	12	10	9	11	8	3
Office Management	45	0,74%	24,71%	15	13	7	7	1	2
Orthopedagogie	144	2,38%	41,16%	30	32	22	21	27	12
Orthopedie	38	0,63%	36,04%	15	3	3	9	5	3
Podologie	48	0,79%	61,08%	5	6	7	7	21	2
Secundair onderwijs	2074	34,25%	55,86%	310	293	245	499	641	86
Sociaal werk	97	1,60%	39,48%	29	15	12	13	19	9
Sport en bewegen	62	1,02%	56,61%	8	5	13	12	17	7
Toegepaste informatica	64	1,06%	28,56%	27	9	6	7	7	8
Toegepaste psychologie	53	0,88%	36,53%	14	16	5	6	10	2
Verpleegkunde	283	4,67%	62,34%	35	25	44	62	104	13
Voedings- en dieetkunde	66	1,09%	39,09%	12	13	10	13	8	10
Vroedkunde	42	0,69%	63,26%	8	4	3	4	18	5

Tabel 57 gemiddeld studierendement (2007-2012) in de ABA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport

Academische bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Criminologische wetenschappen	38	0,63%	14,34%	20	9	1	3	1	4
Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen	125	2,06%	42,27%	21	27	22	32	17	6
Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie	602	9,94%	33,69%	179	134	62	112	61	54

Tabel 58 Percentage behaalde bachelorsdiploma's (2007-2012) vanuit de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport

Aantal studenten	3.295
Aantal studenten rechtstreeks naar HO	2.702
Participatiegraad	82,00%

Bachelordiploma behaald						Geen bachelordiploma behaald
Professionele bachelor			Academische bachelor			
na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 5 jaar
19,10%	15,66%	8,29%	1,59%	1,18%	0,59%	53,59%

Tabel 59 Gemiddeld studierendement (2007-2012) in de PBA van studenten met een vooropleiding in de studierichting Topsport

Professionele bachelor	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR	SR 0%	SR 1-24%	SR 25-49%	SR 50-84%	SR 85-100%	SR nvt
Bedrijfsmanagement	30	14,08%	27,67%	8	11	4	6	1	0
Secundair onderwijs	50	23,47%	34,78%	17	10	6	7	8	2

Tabel 60 Percentage behaalde bachelorsdiploma's (2007-2012) vanuit de studierichting Lichamelijke opvoeding en sport

Aantal studenten	155
Aantal studenten rechtstreeks naar HO	122
Participatiegraad	78,71%

Bachelordiploma behaald						Geen bachelordiploma behaald
Professionele bachelor			Academische bachelor			
na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 5 jaar
9,84%	13,93%	5,74%	0,00%	0,82%	1,64%	68,03%

Voor de leerlingen uit het studiegebied Sport tso zijn er geen doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante studies in het Hoger Beroepsonderwijs. Er zijn wel doorstroommogelijkheden naar inhoudelijk verwante opleidingen in de professionele bachelors en de academische bachelors.

Doorstroom academiejaar 2012-2013

- In het schooljaar 2011-2012 stroomden 1.195 leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs uit met een diploma behaald in een tso-studierichting uit het studiegebied Sport. Van hen stroomden 806 leerlingen of 67,4% door naar het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013. Een percentage van 57,3% (685 leerlingen) schreef zich in voor een professionele bachelor, 10,1% (121 leerlingen) koos voor een academische bachelor. Het percentage leerlingen uit een tso-studierichting Sport dat zich inschrijft in een professionele bachelor (57,3%) ligt lager dan in het totale tso (61,3%). Het percentage van leerlingen dat doorstroomt naar een academische bachelor (10,1%) ligt iets hoger dan in het hele tso (8,8%).
- Vanuit de studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* stroomden 784 leerlingen (67,4%) door naar een bacheloropleiding. 667 leerlingen (57,4%) schreven zich in voor een professionele bachelor en 117 leerlingen (10,1%) schreven zich in voor een academische bachelor.
- Vanuit de studierichting *Topsport* stroomden 22 leerlingen door naar een bacheloropleiding. 18 leerlingen schreven zich in voor een professionele bachelor. 4 leerlingen zich in voor een academische bachelor.

Studierendement academiejaar 2012-2013

- Het gemiddeld studierendement in het studiegebied Sport tso bedraagt in het academiejaar 2012-2013 55,1% voor professionele bachelors, wat lager is dan in het totale tso (63,9%). Voor academische bachelors bedraagt het gemiddeld studierendement in het studiegebied Sport tso 33,8%. Dat is lager dan rendement in het totale tso (43,9%).
- Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van leerlingen uit *Lichamelijke opvoeding en sport* ligt voor de professionele bachelor (55,5%) lager dan in het hele tso (63,9%). Voor de academische bachelor ligt dit ook lager (34,0% t.o.v. 43,9%). Ten opzichte van het studiegebied Sport tso ligt het gemiddelde studierendement van leerlingen uit *Lichamelijke opvoeding en sport* voor de professionele bachelors ongeveer even hoog (55,5% t.o.v. 55,1%). Voor de academische bachelors ligt dit ook ongeveer even hoog (34,0% t.o.v. 33,8%). Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgt 34,2% een inhoudelijk verwante opleiding. De grootste groep generatiestudenten (7,6%) volgt een professionele bachelor *Ergotherapie* met een studierendement van 52,2%. Van alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgt 85,5% een inhoudelijk verwante opleiding. De grootste groep generatiestudenten (73,5%) volgt een professionele bachelor *Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie* met een studierendement van 35,9%.
- Het gemiddeld studierendement voor het academiejaar 2012-2013 van de leerlingen uit de studierichting *Topsport* ligt voor de professionele bachelors (39,0%) veel lager dan in het hele tso (63,9%). Voor de academische bachelors ligt dit ook veel lager (23,7% t.o.v. 43,9%). Het betreft hier echter kleine leerlingenaantallen.

Ten opzichte van het studiegebied Sport is het gemiddelde studierendement van leerlingen *Topsport* voor de professionele bachelors lager (39,0% t.o.v. 55,1%). Voor de academische bachelors ligt dit ook lager (23,7% t.o.v. 33,8%).

Van alle leerlingen die kozen voor een professionele bachelor, volgt 72,2% een inhoudelijk verwante opleiding. De grootste groep generatiestudenten (33,3%) volgt een professionele bachelor *Onderwijs: secundair onderwijs* met een studierendement van 39,5%.

Alle leerlingen die kozen voor een academische bachelor, volgen een inhoudelijk verwante opleiding. Het gaat echter om slechts 4 leerlingen.

Studiekeuze en studierendement Onderwijskiezer

Op basis van de gegevens van Onderwijskiezer die een beeld schetsen van de deelname aan en het gemiddeld studierendement in hoger onderwijs voor een periode van 6 academiejaren, stellen we het volgende vast:

- Van 2007 tot 2012 stroomde vanuit de studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* de grootste groep leerlingen door naar de professionele bacheloropleiding *Onderwijs: secundair onderwijs*. In deze opleiding werd een gemiddeld studierendement behaald van 55,9%. In 4 andere professionele bachelors ligt het studierendement boven 60%. In de 14 overige professionele bachelors werd een studierendement behaald dat lager ligt dan 60%. Voor de academische bachelors stroomt de grootste groep leerlingen door naar *Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie*. In deze opleiding werd een studierendement behaald van 33,7%. In 2 andere academische bachelors werd ook een studierendement lager dan 60% behaald.
53,6% van de leerlingen die uitstroomden uit *Lichamelijke opvoeding en sport* en rechtstreeks naar het hoger onderwijs gingen, behaalde na vijf jaar geen bachelordiploma.
- Van 2007 tot 2012 stroomde vanuit de studierichting *Topsport* de grootste groep leerlingen door naar de professionele bacheloropleiding *Onderwijs: secundair onderwijs*. In deze opleiding werd een gemiddeld studierendement behaald van 34,8%. In één andere professionele bacheloropleiding werd ook een gemiddeld studierendement behaald lager dan 60%.
68,0% van de leerlingen die uitstroomden uit *Lichamelijke opvoeding en sport* en rechtstreeks naar het hoger onderwijs gingen, behaalde na vijf jaar geen bachelordiploma.

6 Aansluiting met de arbeidsmarkt

De analyse van de aansluiting tussen het voltijds secundair onderwijs en de arbeidsmarkt maakt gebruik van de schoolverlatersstudies³ van VDAB uit 2013 en 2014. De onderstaande tabellen schetsen een beeld van de tewerkstellingskansen van de schoolverlaters. De gegevens zijn opgenomen per graad, onderwijsvorm, studiegebied en indien mogelijk per studierichting.

De tabellen vertrekken van het begrip ‘schoolverlater’: het aantal schoolverlaters wordt berekend op basis van tellingen die op bepaalde tijdstippen worden uitgevoerd door het Ministerie van Onderwijs en Vorming. De schoolverlaters zijn diegenen die een diploma of getuigschrift behaalden van het tweede of derde jaar van de derde graad en het volgende jaar niet meer ingeschreven zijn in een onderwijsinstelling die onderworpen is aan de regelgeving van het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Dit zijn ook de studenten die in het hoger onderwijs hun studies voortijdig stopzetten, maar voordien een diploma behaalden in de derde graad. Een aantal leerlingen besluit om na het secundair onderwijs verder te studeren in het buitenland of aan een instelling van de Franse Gemeenschap. Voor het Ministerie van Onderwijs en Vorming zijn dit ook schoolverlaters omdat ze niet meer ingeschreven zijn in een onderwijsinstelling die onderworpen is aan de regelgeving van het ministerie (bron: Schoolverlatersenquête VDAB, 2014).

Wanneer schoolverlaters zich inschrijven als werkzoekende bij de VDAB, dan worden ze opgenomen in de VDAB-bestanden. Deze leerlingen vallen in dit hoofdstuk onder de rubriek ‘Inschrijvingen bij de VDAB’. Van alle schoolverlaters die in het VDAB-schoolverlatersbestand voorkomen, wordt nagegaan wie één jaar na het verlaten van het onderwijs nog als werkzoekende staat ingeschreven. Dat aantal wordt in absolute cijfers weergegeven en wordt vergeleken met het totaal aantal schoolverlaters.

De schoolverlaters die één jaar na het verlaten van de school nog als werkzoekende bij de VDAB zijn ingeschreven, zijn niet noodzakelijk allemaal gedurende die volledige periode werkloos geweest. Zij die in de periode tussen het verlaten van de school en 30 juni van het jaar nadien geen enkele werkervaring hebben opgedaan, worden in de rubriek ‘Schoolverlaters zonder werkervaring na 1 jaar’ opgenomen. Het aandeel van deze groep wordt eveneens uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het totaal aantal schoolverlaters.

---

³ De volledige informatie is terug te vinden in de brochure ‘Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen’ die VDAB jaarlijks publiceert.

6.1 Tweede graad

Tabel 61 Aantal (werkzoekende) schoolverlaters (tweede graad)

		Alle schoolverlaters	Inschrijvingen bij VDAB	Nog werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar		Schoolverlaters zonder werkervaring na 1 jaar	
		Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)
aso (totaal)	2010 - 2011	709	468	118	16,6%	44	6,2%
	2011 - 2012	671	436	116	17,3%	48	7,2%
Studiegebied Sport aso	2010 - 2011	21	13	3	14,3%	1	4,8%
	2011 - 2012	20	10	3	15,0%	2	10,0%
bso (totaal)	2010 - 2011	2.515	2.289	793	31,5%	259	10,3%
	2011 - 2012	2.348	2.157	739	31,5%	244	10,4%
Studiegebied Sport bso	2010 - 2011	1	1	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	2	1	0	0,0%	0	0,0%
tso (totaal)	2010 - 2011	1.559	1.264	305	19,6%	112	7,2%
	2011 - 2012	1.438	1.168	302	21,0%	113	7,9%
Studiegebied Sport tso	2010 - 2011	97	79	17	17,5%	6	6,2%
	2011 - 2012	103	79	17	16,5%	5	4,9%

6.2 Derde graad, specialisatiejaren en Se-n-Se

Tabel 62 Aantal (werkzoekende) schoolverlaters (derde graad)*

		Alle schoolverlaters	Inschrijvingen bij VDAB	Nog werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar		Schoolverlaters zonder werkervaring na 1 jaar	
		Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)
aso (totaal)	2010 - 2011	4.523	3.095	539	11,9%	212	4,7%
	2011 - 2012	4.626	3.108	652	14,1%	298	6,4%
Studiegebied Sport aso	2010 - 2011	141	92	17	12,1%	5	3,5%
	2011 - 2012	159	109	23	14,5%	13	8,2%
Moderne talen-topsport	2010 - 2011	8	4	1	12,5%	1	12,5%
	2011 - 2012	13	7	2	15,4%	2	15,4%
Sportwetenschappen	2010 - 2011	115	77	15	13,0%	3	2,6%
	2011 - 2012	130	93	18	13,8%	10	7,7%
Wetenschappen-topsport	2010 - 2011	9	7	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	14	8	3	21,4%	1	7,1%
Wiskunde-topsport	2010 - 2011	2	0	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	0	0	0	0,0%	0	0,0%

Tabel 63 Aantal (werkzoekende) schoolverlaters (derde graad)

		Alle schoolverlaters	Inschrijvingen bij VDAB	Nog werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar		Schoolverlaters zonder werkervaring na 1 jaar	
		Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)
bso (totaal)	2010 - 2011	12.999	11.492	1.465	11,3%	466	3,6%
	2011 - 2012	13.041	11.669	1.724	13,2%	513	3,9%
Studiegebied Sport bso	2010 - 2011	0	0	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	3	3	0	0,0%	0	0,0%
Topsport-sportinitiatie	2010 - 2011	0	0	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	2	2	0	0,0%	0	0,0%
Topsport-sportbegeleider (specialisatiejaar)	2010 - 2011	0	0	0	0,0%	0	0,0%
	2011 - 2012	1	1	0	0,0%	0	0,0%

Tabel 64 Aantal (werkzoekende) schoolverlaters (derde graad)

		Alle schoolverlaters	Inschrijvingen bij VDAB	Nog werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar		Schoolverlaters zonder werkervaring na 1 jaar	
		Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (N)	Totaal (%)	Totaal (N)	Totaal (%)
tso (totaal)	2010 - 2011	11.881	9.983	1.315	11,1%	438	3,7%
	2011 - 2012	11.955	10.089	1.525	12,8%	586	4,9%
Studiegebied Sport tso	2010 - 2011	659	562	97	14,7%	40	6,1%
	2011 - 2012	701	586	103	14,7%	41	5,8%
Lichamelijke opvoeding en sport	2010 - 2011	598	511	87	14,5%	35	5,9%
	2011 - 2012	638	538	91	14,3%	39	6,1%
Topsport	2010 - 2011	32	25	6	18,8%	3	9,4%
	2011 - 2012	27	15	3	11,1%	1	3,7%
Sportclub- en fitnessbegeleider (Se-n-se)	2010 - 2011	29	26	4	13,8%	2	6,9%
	2011 - 2012	36	33	9	25,0%	1	2,8%

Tweede graad: werkzoekende schoolverlaters na één jaar

- Respectievelijk 14,3% (3 leerlingen) en 15,0% (3 leerlingen) van de leerlingen met een getuigschrift van de tweede graad aso Sport die na het schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verlieten, zijn na één jaar nog werkzoekend. Respectievelijk 4,8% (1 leerling) en 10,0% (2 leerlingen) heeft na één jaar nog geen enkele werkervaring opgedaan. Deze cijfers liggen in lijn met het totale aso dat 16,6% en 17,3% werkzoekende schoolverlaters telt, met 6,2% en 7,2% zonder werkervaring na één jaar.
- Van alle leerlingen met een getuigschrift van de tweede graad van het studiegebied bso Sport die na het schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verlieten, zijn er na één jaar 0,0% werkzoekend. Dit percentage is veel lager dan in het hele bso, dat 31,5% werkzoekende schoolverlaters telt, met 10,3% (259 leerlingen) en 10,4% (244 leerlingen) zonder werkervaring na één jaar. Er zijn echter heel weinig schoolverlaters aan het einde van de tweede graad Sport bso.
- 17,5% (17 leerlingen) en 16,5% (17 leerlingen) van de leerlingen met een getuigschrift van de tweede graad tso Sport die na het schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verlieten, zijn na één jaar nog werkzoekend. Respectievelijk 6,2% (6 leerlingen) en 4,9% (5 leerlingen) heeft na één jaar nog geen enkele werkervaring opgedaan. Deze cijfers liggen in lijn met het totale tso dat 19,6% en 21,0% werkzoekende schoolverlaters telt, met 7,2% en 7,9% zonder werkervaring na één jaar.

Derde graad: werkzoekende schoolverlaters na één jaar

- 12,1% (17 leerlingen) en 14,5% (23 leerlingen) van de leerlingen die na het schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verlieten met een diploma van de derde graad aso Sport zijn na één jaar nog werkzoekend. Respectievelijk 3,5% (5 leerlingen) en 8,2% (13 leerlingen) heeft na één jaar nog geen werkervaring opgedaan. Deze percentages liggen in lijn met het totale aso: 11,9% en 14,1% van de schoolverlaters zijn na één jaar nog werkzoekend, met 4,7% en 6,4% zonder werkervaring.
- De studierichting *Moderne talen-topsport* telt 12,5% (1 leerling) en 15,4% (2 leerlingen) schoolverlaters die na een jaar nog werkzoekend zijn. Respectievelijk 12,5% (1 leerling) en 15,4% (2 leerlingen) heeft na één jaar nog geen enkele werkervaring. Het betreft echter kleine leerlingenaantallen.
- *Sportwetenschappen* telt respectievelijk 13,0% (15 leerlingen) en 13,8% (18 leerlingen) schoolverlaters die na één jaar nog werkzoekend zijn. Respectievelijk 2,6% (3 leerlingen) en 7,7% (10 leerlingen) heeft nog geen werkervaring opgedaan.
- De studierichting *Wetenschappen-topsport* heeft na het schooljaar 2010-2011 geen enkele werkzoekende schoolverlater na één jaar. Na het schooljaar 2011-2012 telt de richting 21,4% (3 leerlingen) werkzoekende schoolverlaters. 7,1% (1 leerling) heeft nog geen werkervaring opgedaan binnen het jaar na afstuderen.
- Geen enkele leerling die in na schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 afstudeerde in *Wiskunde-topsport* is na een jaar werkzoekend.

- Geen enkele leerling die in na schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verliet met een studiegetuigschrift of diploma van de derde graad bso Sport is na één jaar nog werkzoekend. Dit percentage is lager dan in het totale bso: 11,3% en 13,2% van de schoolverlaters zijn na één jaar nog werkzoekend, met 3,6% en 3,9% zonder werkervaring. Er zijn echter heel weinig schoolverlaters aan het einde van de derde graad Sport bso.
- 14,7% (97 leerlingen) en 14,7% (103 leerlingen) van de leerlingen die na het schooljaar 2010-2011 en 2011-2012 het onderwijs verlieten met een diploma van de derde graad tso Sport zijn na één jaar nog werkzoekend. Respectievelijk 6,1% (40 leerlingen) en 5,8% (41 leerlingen) van de werkzoekende schoolverlaters hebben nog geen enkele werkervaring opgedaan. Deze percentage liggen in lijn met het hele tso dat respectievelijk 11,1% en 12,8% werkzoekende schoolverlaters telt, met 3,7% en 4,9% zonder werkervaring een jaar na afstuderen.
- De studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* telt 14,5% (87 leerlingen) en 14,3% (91 leerlingen) werkzoekende schoolverlaters één jaar na afstuderen. Respectievelijk 5,9% (35 leerlingen) en 6,1% (39 leerlingen) hebben nog geen enkele werkervaring opgedaan.
- *Topsport* telt respectievelijk 18,8% (6 leerlingen) en 11,1% (3 leerlingen) werkzoekende schoolverlaters één jaar na afstuderen. Respectievelijk 9,4% (3 leerlingen) en 3,7% (1 leerling) hebben geen enkele werkervaring opgedaan.
- De *Se-n-Se Sportclub- en fitnessbegeleider* levert 13,8% (4 leerlingen) en 25,0% (9 leerlingen) werkzoekende schoolverlaters af. Respectievelijk 6,9% (2 leerlingen) en 2,8% (1 leerling) hebben binnen het jaar na afstuderen nog geen werkervaring opgedaan.

7 Finaliteit

Op basis van de beschrijving van de studierichtingen in het studierichtingsprofiel (hoofdstuk 1) en van de gegevens over de aansluiting met het hoger onderwijs (hoofdstuk 5) en de aansluiting met de arbeidsmarkt (hoofdstuk 6) wordt per studierichting aangegeven of de finaliteit tewerkstelling is, doorstroom naar verdere opleidingen of beide. Mogelijke vervolgopleidingen zijn een academische bachelor, een professionele bachelor, hoger beroepsonderwijs of specialisatiejaar/Se-n-Se.

Algemeen secundair onderwijs

Tabel 65 Finaliteit derde graad aso

Studierichting	Academische bachelor	Professionele bachelor	Hoger beroepsonderwijs	Specialisatiejaar of Se-n-Se	Arbeidsmarkt
Moderne talen-topsport	(x)	(x)			
Sportwetenschappen	(x)	x			
Wetenschappen-topsport	(x)	x			
Wiskunde-topsport	x				

(x) betekent dat de finaliteit onvoldoende waargemaakt wordt.

Beroepssecundair onderwijs

Tabel 66 Finaliteit derde graad bso

Studierichting	Academische bachelor	Professionele bachelor	Hoger beroepsonderwijs	Specialisatiejaar of Se-n-Se	Arbeidsmarkt
Topsport-sportinitiatie				x	x

Tabel 67 Finaliteit specialisatiejaar

Specialisatiejaar	Academische bachelor	Professionele bachelor	Hoger beroepsonderwijs	Specialisatiejaar of Se-n-Se	Arbeidsmarkt
Topsport-sportbegeleider		(x)			x

(x) betekent dat de finaliteit onvoldoende waargemaakt wordt.

Technisch secundair onderwijs

Tabel 68 Finaliteit derde graad tso

Studierichting	Academische bachelor	Professionele bachelor	Hoger beroepsonderwijs	Specialisatiejaar of Se-n-Se	Arbeidsmarkt
Lichamelijke opvoeding en sport		(x)		x	x
Topsport		(x)		x	x

(x) betekent dat de finaliteit onvoldoende waargemaakt wordt.

Tabel 69 Finaliteit Se-n-Se

Se-n-Se	Academische bachelor	Professionele bachelor	Hoger beroepsonderwijs	Specialisatiejaar of Se-n-Se	Arbeidsmarkt
Sportclub- en fitnessbegeleider					(x)

(x) betekent dat de finaliteit onvoldoende waargemaakt wordt.

Op basis van de screening stellen we vast dat de 4 aso-studierichtingen van het studiegebied Sport doorstroomgerichte studierichtingen zijn, weliswaar met wisselend studierendement, vooral in de academische bachelors:

- *Moderne talen-topsport* kent een ondermaats studierendement in zowel professionele als academische bachelors. 60% haalt bovendien na 5 jaar nog steeds geen bachelordiploma. De vraag is hier of de combinatie studeren en topsport niet meespeelt in het hoge percentage studenten dat geen bachelordiploma behaalt na 5 jaar.
- *Wetenschappen-topsport* heeft een goed gemiddeld studierendement in het eerste jaar van de professionele bachelors, maar een ondermaats studierendement in de academische bachelors. 43% haalt bovendien nooit een bachelordiploma. De vraag is hier of de combinatie studeren en topsport niet meespeelt in het hoge percentage studenten dat geen bachelordiploma behaalt na 5 jaar.
- *Wiskunde-topsport* is een doorstroomgerichte studierichting primair gericht op academische bachelors, aangezien alle afgestudeerden doorstromen naar academische bachelors en daar een zeer goed studierendement behalen, al is het moeilijk om definitieve uitspraken over te doen, gezien het zeer lage leerlingenaantal.
- *Sportwetenschappen* is een doorstroomgerichte studierichting die momenteel eerder op professionele bachelors gericht is dan op academische bachelors: het studierendement is zeer goed in het eerste jaar van de professionele bachelors (80%) maar ondermaats in het eerste jaar van de academische bachelors (55%). Bovendien haalt 25% van de studenten nooit een bachelordiploma. Deze studierichting kreeg wel onlangs nieuwe specifieke eindtermen. De vraag is welk effect die gaan hebben op het studierendement.

Op basis van de screening stellen we vast dat de 2 tso-studierichtingen van het studiegebied Sport dubbele finaliteitsrichtingen zijn, maar ze maken de doorstroomgerichtheid niet waar:

- *Lichamelijke opvoeding en sport* levert 57% leerlingen die doorstromen naar een professionele bachelor, maar het gemiddeld studierendement daar is ondermaats (55,5%). Zelfs in de inhoudelijk verwante professionele bachelors *Onderwijs: secundair onderwijs* en *Sport en bewegen* is het gemiddeld studierendement onder de 60%. 54% van de studenten haalt bovendien binnen de 5 jaar geen bachelordiploma. Op de arbeidsmarkt zijn de vooruitzichten gemiddeld.
- Een soortgelijk beeld zien we bij *Topsport*.

De *Se-n-Se Sportclub- en fitnessbegeleider* is arbeidsmarktgericht maar biedt slechte arbeidsmarktvooruitzichten: een kwart van de afgestudeerden is nog werkzoekend één jaar na afstuderen.

Op basis van de screening stellen we vast dat de bso-studierichting *Topsport-sportinitiatie* (6bso) van het studiegebied Sport een succesvolle arbeidsmarktgerichte studierichting is: geen enkele afgestudeerde is werkzoekend één jaar na afstuderen. *Topsport-sportbegeleider* (specialisatiejaar) is een dubbele finaliteitsrichting, omdat de helft van de afgestudeerden naar een professionele bachelor doorstroomt. Het studierendement is er 0. De arbeidsmarktkansen zijn echter veel beter: geen enkele afgestudeerde is werkzoekend één jaar na afstuderen. Kortom, *Topsport-sportbegeleider* is een dubbele finaliteitsrichting, die enkel haar arbeidsmarktgerichtheid waarmaakt.

Samenvatting screening Sport

De screening van het studiegebied Sport bestaat uit een analyse van het studieaanbod in het voltijds regulier secundair onderwijs tussen het schooljaar 2008-2009 en het schooljaar 2012-2013. Gemiddelde cijfers in de onderstaande analyse beslaan altijd deze periode. Bij enkele thema's wordt echter ingezoomd op één schooljaar. Dan wordt telkens expliciet vermeld dat de cijfers enkel betrekking hebben op het schooljaar 2012-2013.

In de grafieken worden per onderwijsvorm systematisch cijfers weergegeven over het studiegebied, de graden en de verschillende studierichtingen. Specialisatiejaren en Se-n-Se worden in deze analyse steeds ondergebracht in een aparte categorie.

Beeld van het studiegebied

Overzicht studieaanbod Sport

	aso	bso	tso
Tweede graad	Sportwetenschappen* Wetenschappen-topsport	Topsport-sportinitiatie	Lichamelijke opvoeding en sport Topsport
Derde graad	Moderne talen-topsport Sportwetenschappen** Wetenschappen-topsport Wiskunde-topsport	Topsport-sportinitiatie	Lichamelijke opvoeding en sport Topsport
Specialisatiejaar of Se-n-Se		Topsport-sportbegeleider	Sportclub- en fitnessbegeleider***

* De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in dit rapport samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

** De studierichting *Sportwetenschappen* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de studierichting *Wetenschappen-sport*. De inschrijvingen in de studierichting *Wetenschappen-sport* in de schooljaren 2008-2009 en 2009-2010 worden in dit rapport samengevoegd en weergegeven onder *Sportwetenschappen*.

*** De Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider* wordt ingericht vanaf het schooljaar 2009-2010 en vervangt de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie*. De inschrijvingen in de Se-n-Se *Sport- en vrijetijdsanimatie* in het schooljaar 2008-2009 worden in dit rapport samengevoegd onder de Se-n-Se *Sportclub- en fitnessbegeleider*.

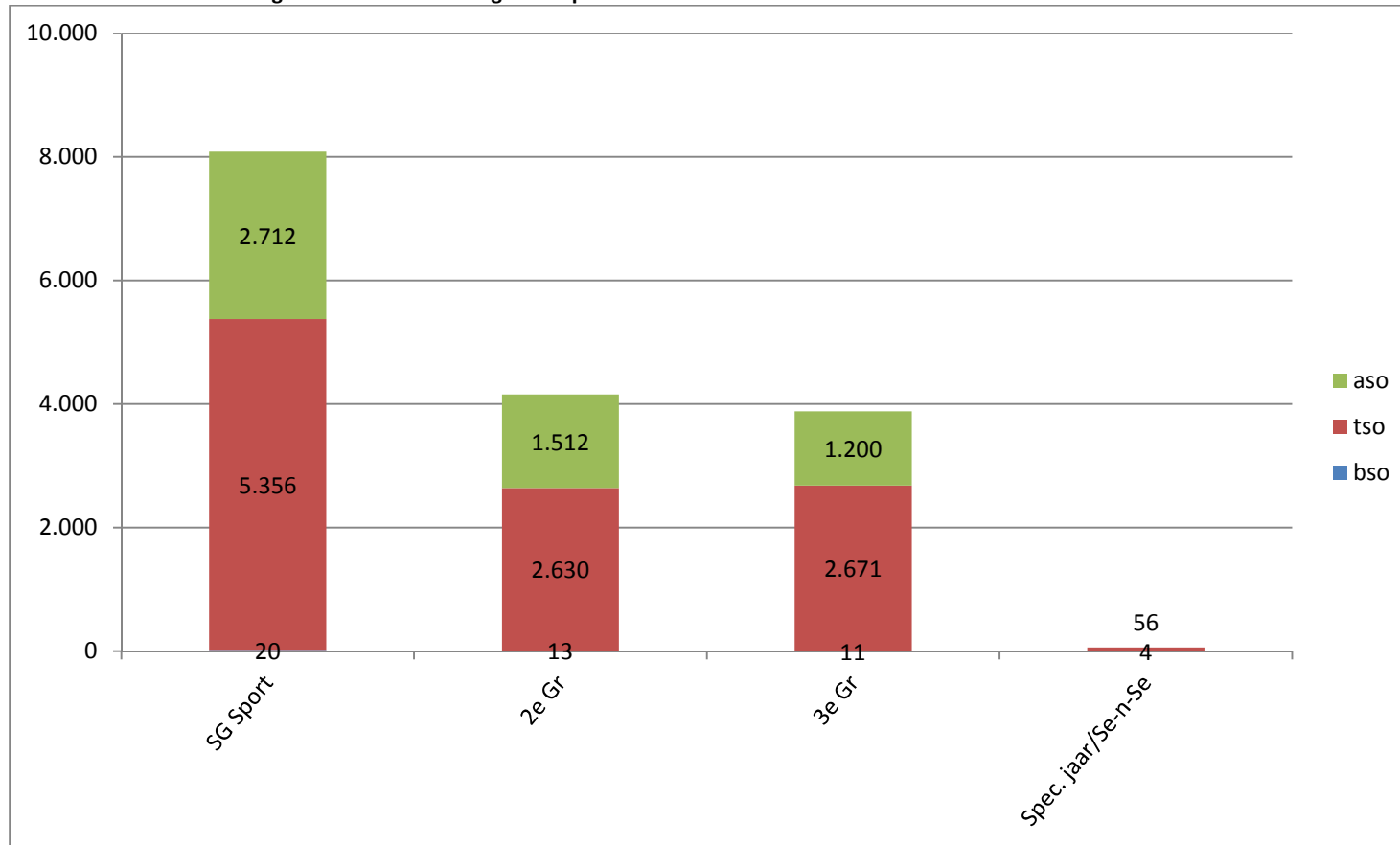
Leerlingenaantal

Sport is een studiegebied met een studieaanbod in aso, bso en tso. Enerzijds is er in aso en tso in de tweede en de derde graad één studierichting met het accent op sport. Anderzijds is er in aso, bso en tso in de tweede graad telkens een studierichting met het accent op topsport. In de derde graad aso zijn er binnen de optie topsport drie studierichtingen. In de derde graad bso en tso blijft het bij één studierichting met topsport. Er zijn ook één specialisatiejaar en één Se-n-Se. Tussen het schooljaar 2008-2009 en het schooljaar 2012-2013 zaten er per schooljaar gemiddeld 8.089 leerlingen in het studiegebied Sport, van wie 2.712 leerlingen in aso, 20 leerlingen in bso en 5.356 leerlingen in tso. Het studiegebied Sport vertegenwoordigt 2,3% van het totale leerlingenaantal in aso, 0,03% in bso en 5,9% in tso.

In aso volgt zo'n 90% van de leerlingen de studierichting *Sportwetenschappen* en slechts 10% een studierichting met topsport. In tso volgt 97% van de leerlingen de studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* en slechts 3% de studierichting *Topsport*. In bso bestaat er enkel de studierichting *Topsport-sportinitiatie*.

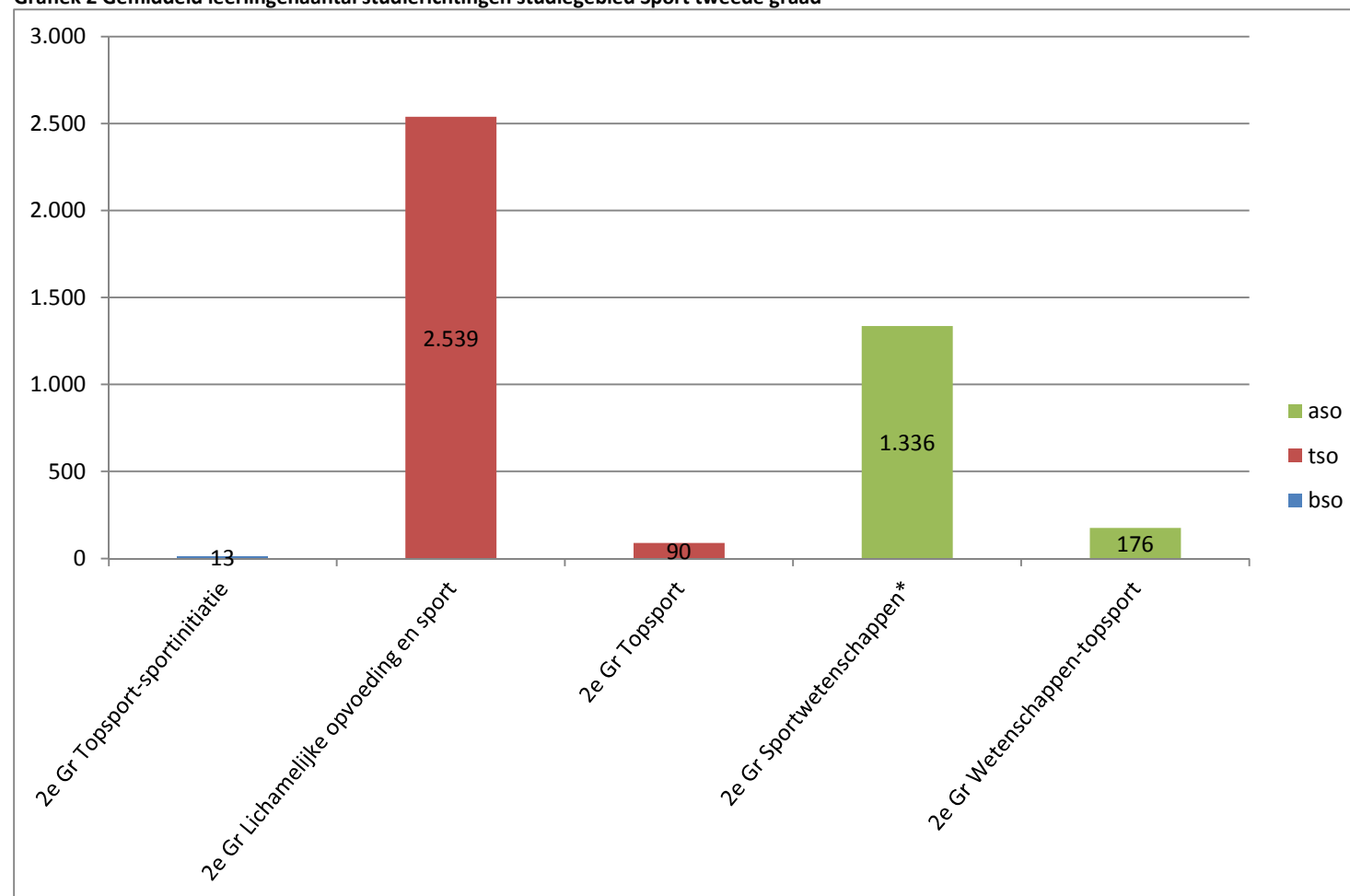
Grafiek 1 toont het gemiddeld aantal leerlingen in de geanalyseerde periode voor het hele studiegebied en per graad, specialisatiejaar of Se-n-Se.

Grafiek 1 Gemiddeld leerlingenaantal in het studiegebied Sport

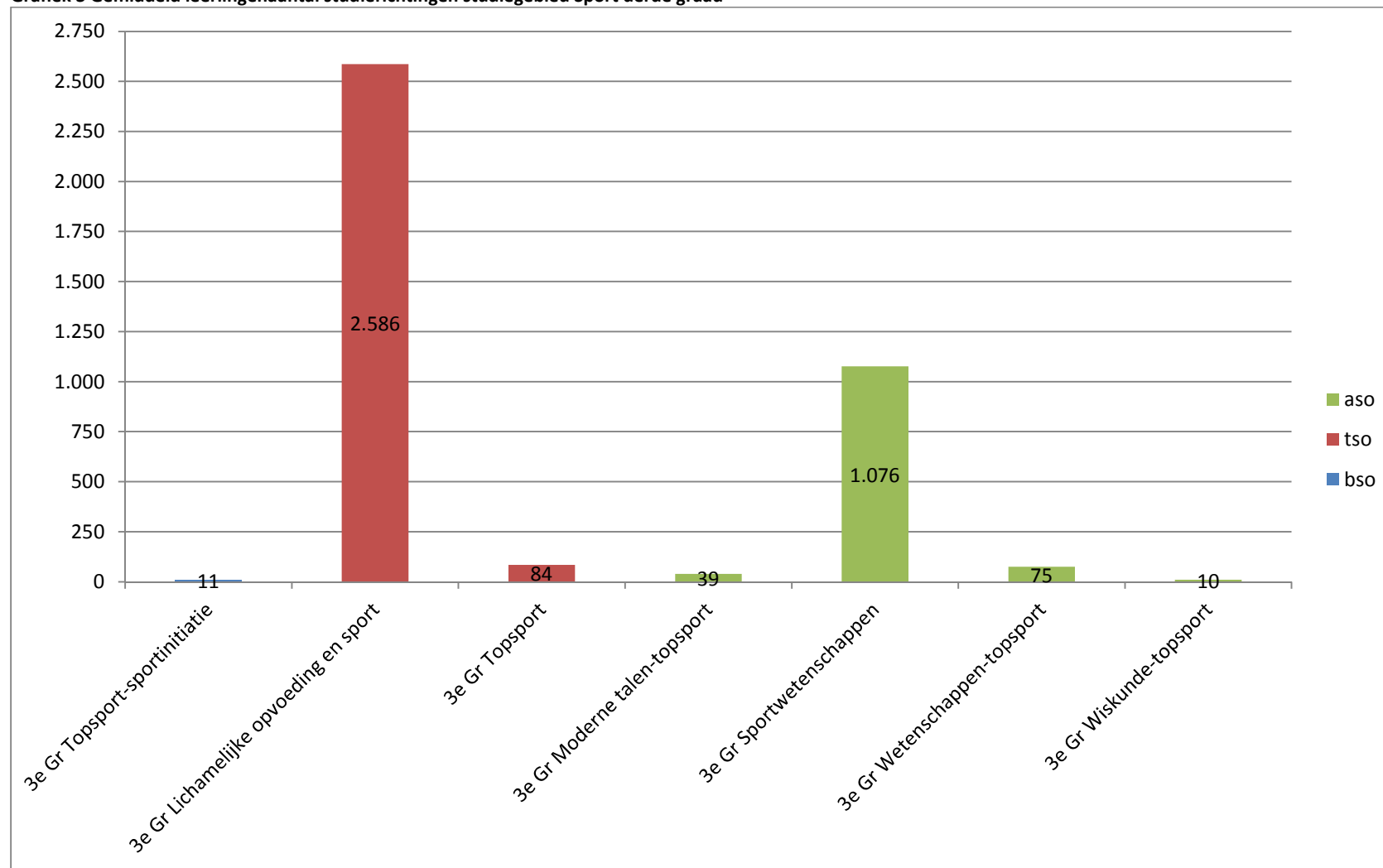

De grafieken 2, 3 en 4 bevatten dezelfde informatie als grafiek 1 maar dan op het niveau van de studierichtingen.

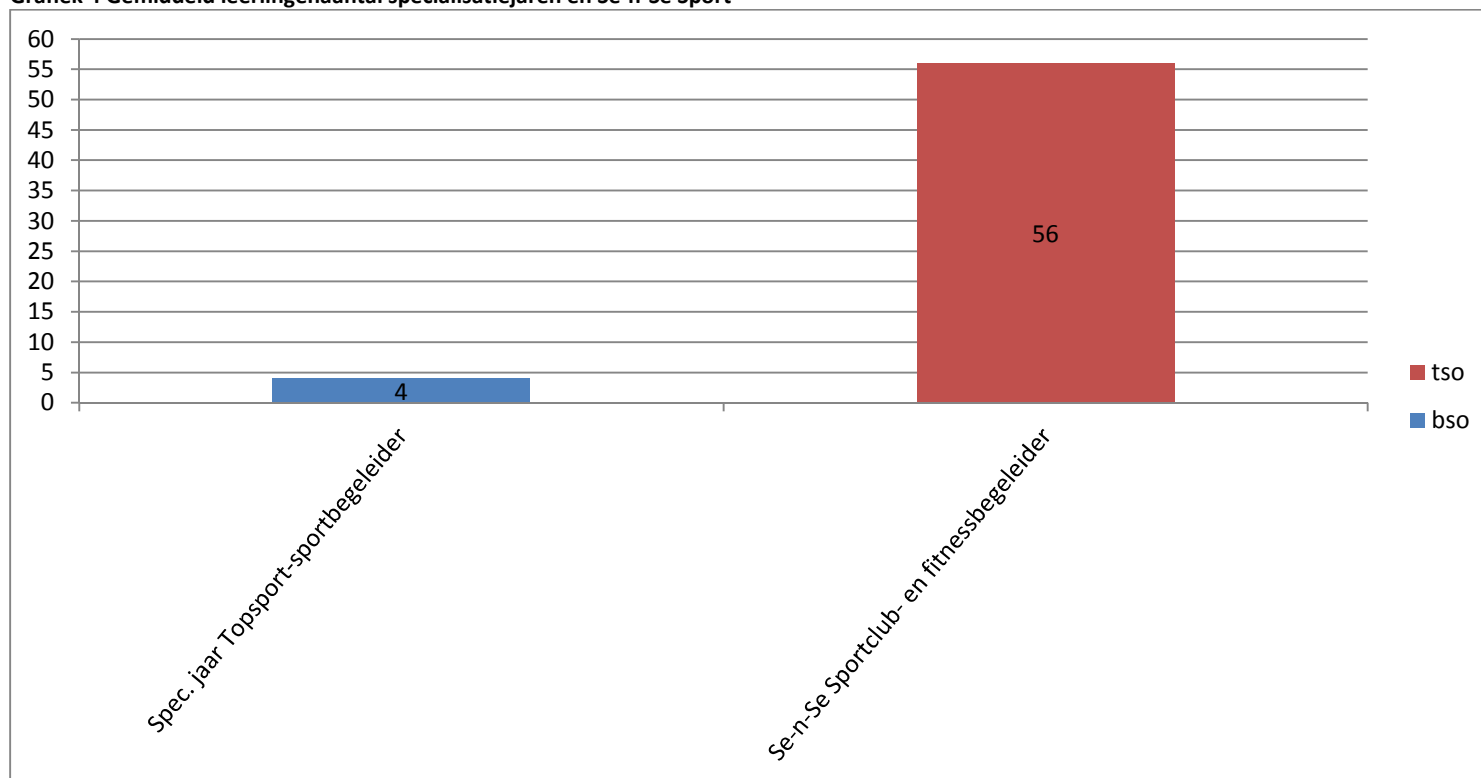
Grafiek 2 Gemiddeld leerlingenaantal studierichtingen studiegebied Sport tweede graad

Grafiek 3 Gemiddeld leerlingenaantal studierichtingen studiegebied Sport derde graad

Grafiek 4 Gemiddeld leerlingenaantal specialisatiejaren en Se-n-Se Sport

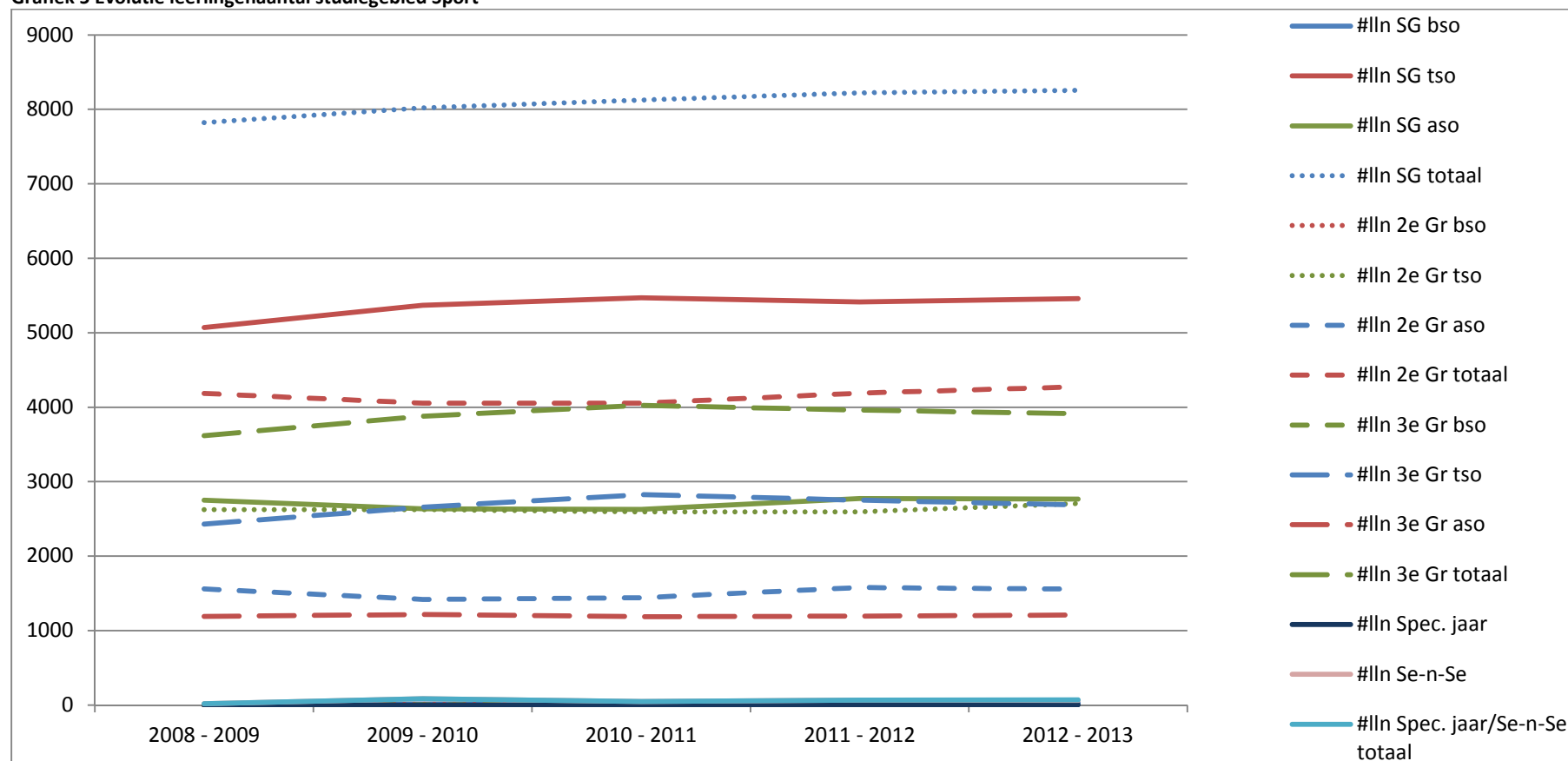

Evolutie van het leerlingenaantal

In de geanalyseerde periode kent het leerlingenaantal van het studiegebied Sport een stijging van 5,5% (330 leerlingen). Deze stijging bedraagt 0,6% (17 leerlingen) in aso en 7,7% (388 leerlingen) in tso. In bso wordt enkel een studierichting voor topsporters aangeboden en ligt het leerlingenaantal te laag om de evolutie te bespreken. De stijging in aso en tso is opvallend omdat het leerlingenaantal in het gehele aso (-2,2%) en tso (-4,8%) daalt.

In grafiek 5 zijn niet alle lijnen zichtbaar door de kleine leerlingenaantallen in enkele studierichtingen.

Grafiek 5 Evolutie leerlingenaantal studiegebied Sport

Provinciale spreiding

Elke provincie heeft een aanbod voor het studiegebied Sport. De aso-studierichting *Sportwetenschappen* wordt in alle provincies en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangeboden. De tso-studierichting *Lichamelijke opvoeding en sport* wordt ook in elke provincie aangeboden maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voor de studierichtingen met Topsport is het aanbod beperkt tot enkele scholen in Vlaanderen. Er is geen aanbod in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor aso zijn er verspreid over alle provincies 7 scholen met een aanbod, in tso zijn het er 6. Voor bso is er telkens één school in de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen.

Het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* kan enkel gevolgd worden in Antwerpen en West-Vlaanderen. De Se-n-Se wordt zeer beperkt aangeboden in alle provincies maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Herkomst

In de tweede graad aso stroomt meer dan de helft van de leerlingen in het eerste leerjaar *Sportwetenschappen* in vanuit de basisoptie *Moderne wetenschappen* en is er een noemenswaardige instroom vanuit de basisoptie *Latijn*. In *Wetenschappen-topsport* komen de leerlingen uit de basisopties *Topsport* en *Moderne wetenschappen* en is er een noemenswaardige instroom uit *Latijn*. In het tweede leerjaar komen de leerlingen vooral uit de eigen studierichting.

In de tweede graad bso *Topsport-sportinitiatie* is de instroom zeer divers, maar ligt het leerlingenaantal te laag om uitspraken te doen over de herkomst.

In tso *Lichamelijke opvoeding en sport* stromen de leerlingen hoofdzakelijk in vanuit de basisoptie *Moderne wetenschappen*, maar is er ook een aanzienlijke instroom uit *Sociale en technische vorming* en uit *Handel*. In de studierichting *Topsport* komt de instroom vooral uit de basisopties *Moderne wetenschappen* en *Topsport*, maar is er ook een aanzienlijke instroom uit *Handel*. In het tweede leerjaar *Lichamelijke opvoeding en sport* komen de leerlingen vooral uit de eigen studierichting, maar is er ook een noemenswaardige instroom uit *Sportwetenschappen (aso)*, *Economie (aso)* en *Wetenschappen (aso)*. In *Topsport* stromen de leerlingen hoofdzakelijk in vanuit de eigen studierichting maar is er ook een aanzienlijke instroom uit *Wetenschappen-topsport (aso)* en een noemenswaardige instroom uit *Lichamelijke opvoeding en sport (tso)* en uit *Economie (aso)*.

Bij aanvang van de derde graad komt de grootste instroom in alle studierichtingen vanuit de meest verwante studierichting van de tweede graad.

In aso is er in *Sportwetenschappen* nog een aanzienlijke instroom uit *Wetenschappen* (aso). In tso is er in *Lichamelijke opvoeding en sport* een noemenswaardige zij-instroom vanuit *Sportwetenschappen* (aso), *Economie* (aso) en *Sociale en technische wetenschappen* (tso). In *Topsport* is er nog een noemenswaardige zij-instroom vanuit *Lichamelijke opvoeding en sport*. (tso) In bso stroomt nog een aanzienlijk aantal leerlingen in vanuit tso *Topsport*.

In het specialisatiejaar *Topsport-sportbegeleider* komen de leerlingen voor 100% uit de studierichting *Topsport-sportinitiatie*.

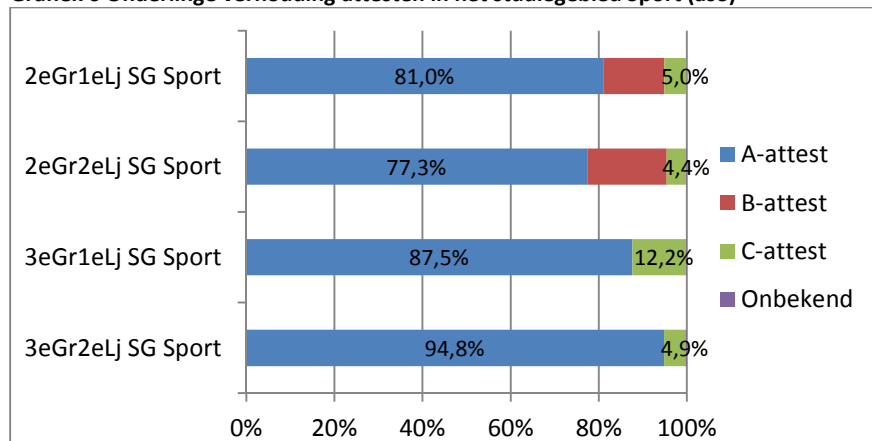

Attestingering

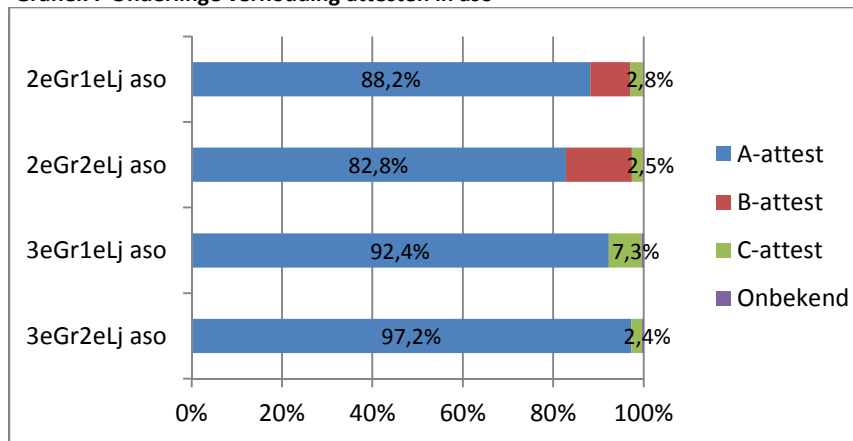
Het percentage C-attesten van de aso-leerlingen in het studiegebied Sport is in de vijf geanalyseerde schooljaren hoger dan het gemiddelde in het totale aso.

Grafiek 6 geeft de verhouding weer tussen het percentage A-attesten, B-attesten en C-attesten per leerjaar in aso van het studiegebied Sport. Grafiek 7 maakt de vergelijking met het totale aso.

Grafiek 6 Onderlinge verhouding attesten in het studiegebied Sport (aso)

Grafiek 7 Onderlinge verhouding attesten in aso

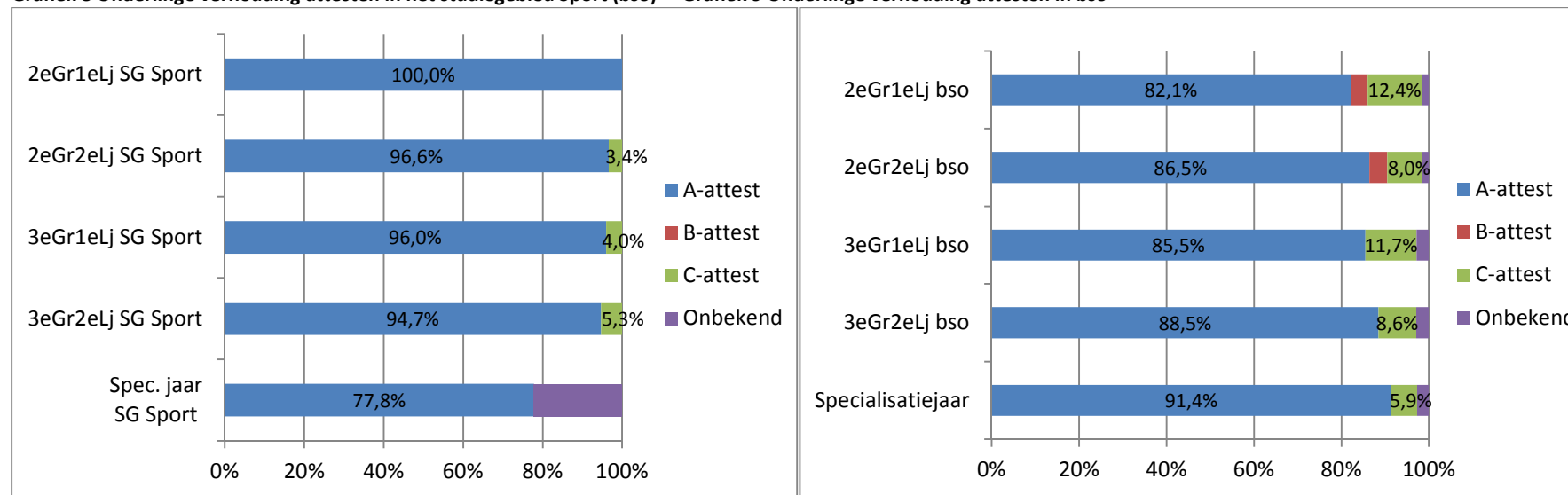

Het percentage C-attesten van de bso-leerlingen in het studiegebied Sport is in de vijf geanalyseerde schooljaren opvallend lager dan het gemiddelde in het totale bso. In het specialisatiejaar is er een opvallend hoog percentage onbekende attesteringen.

Grafiek 8 geeft de verhouding weer tussen het percentage A-attesten, B-attesten en C-attesten per leerjaar in aso van het studiegebied Sport. Grafiek 9 maakt de vergelijking met het totale bso.

Grafiek 8 Onderlinge verhouding attesten in het studiegebied Sport (bso)

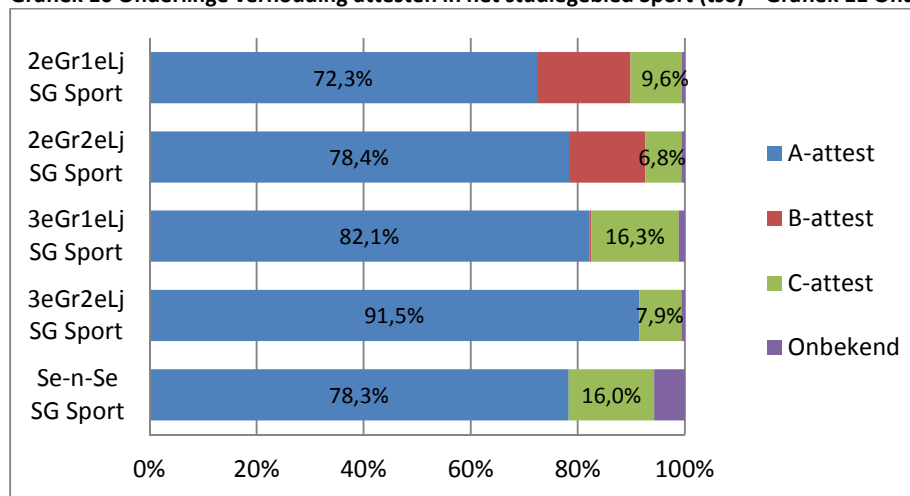
Grafiek 9 Onderlinge verhouding attesten in bso

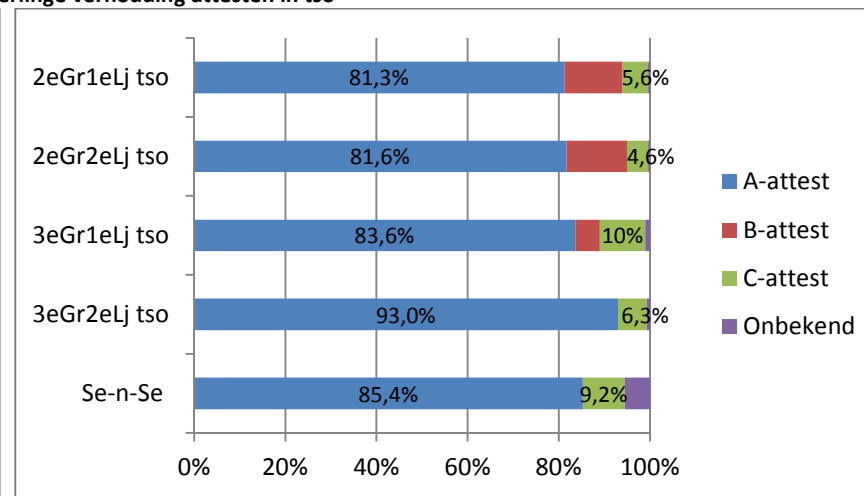
Het percentage C-attesten van de tso-leerlingen van het studiegebied Sport ligt in de tweede en derde graad hoger dan in het totale tso.

Grafiek 10 geeft de verhouding weer tussen het percentage A-attesten, B-attesten en C-attesten per leerjaar in tso van het studiegebied Sport. Grafiek 11 maakt de vergelijking met het totale tso.

Grafiek 10 Onderlinge verhouding attesten in het studiegebied Sport (tso)

Grafiek 11 Onderlinge verhouding attesten in tso

Doorstroom naar het hoger onderwijs

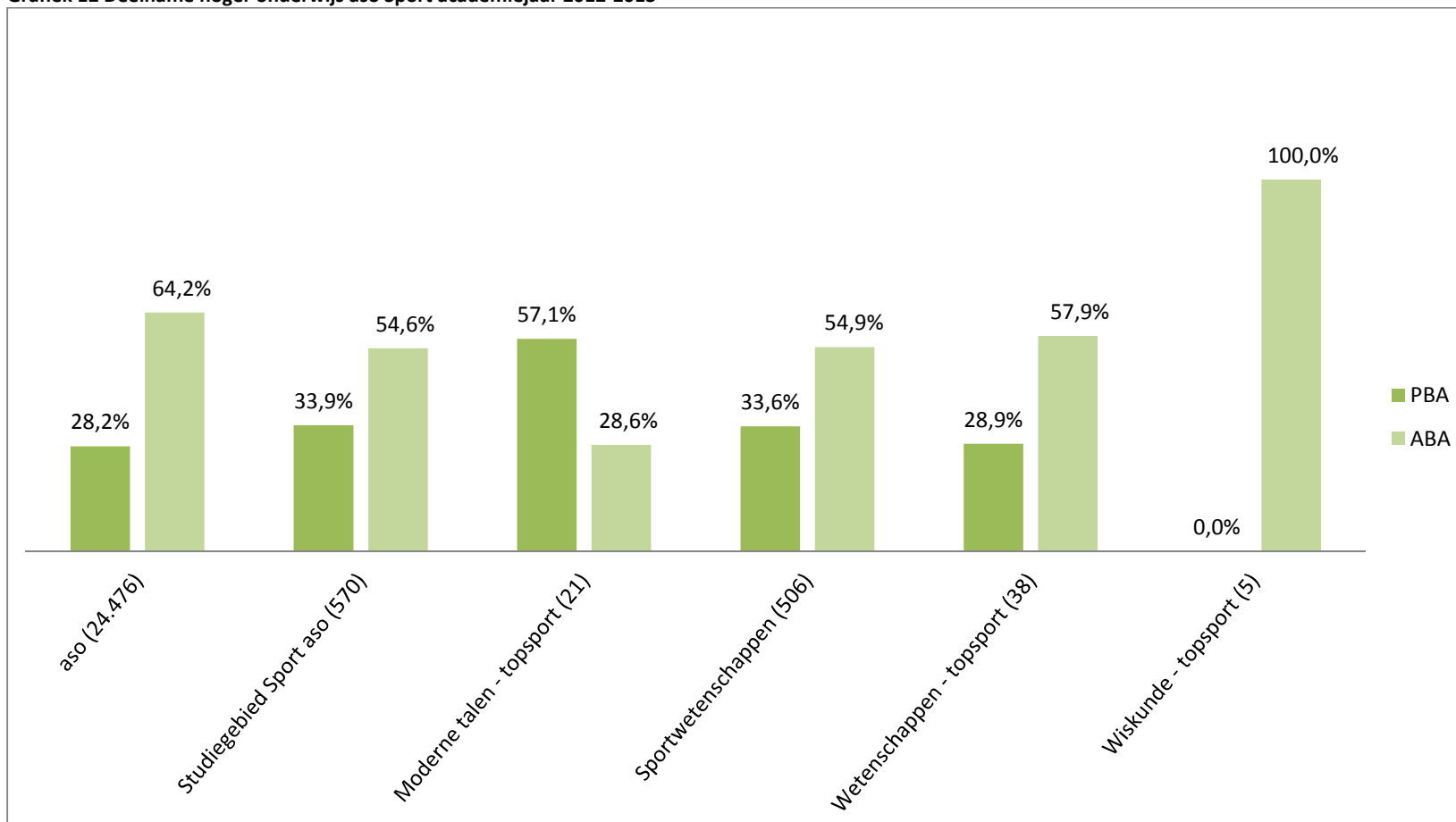
In aso Sport stromen meer leerlingen dan gemiddeld door naar een academische bachelor en minder leerlingen naar een academische bachelor. Enkel in de studierichting *Moderne talen-topsport* kiezen meer leerlingen voor een professionele dan voor een academische bachelor. Het studierendement ligt zowel voor de professionele als academische bachelors lager dan gemiddeld. Vooral de studierichting *Moderne talen-topsport* scoort laag voor zowel de professionele als academische bachelor. De studierichtingen *Sportwetenschappen* en *Wetenschappen-topsport* scoren enkel goed voor het eerste jaar van de professionele bachelors. De studierichting *Wiskunde-topsport* scoort goed voor de academische bachelor, maar het leerlingenaantal ligt wel zeer laag.

De leerlingenaantallen in bso Sport zijn te klein om uitspraken te doen over de participatiegraad en het studierendement.

In tso Sport stromen iets minder leerlingen door naar een professionele bachelor dan gemiddeld in tso en stromen iets meer leerlingen dan gemiddeld door naar een academische bachelor. In de twee studierichtingen ligt het studierendement zowel voor de professionele als de academische bachelor lager dan gemiddeld en is het onvoldoende. Vooral de studierichting *Topsport* scoort zeer laag voor zowel de professionele als academische bachelors.

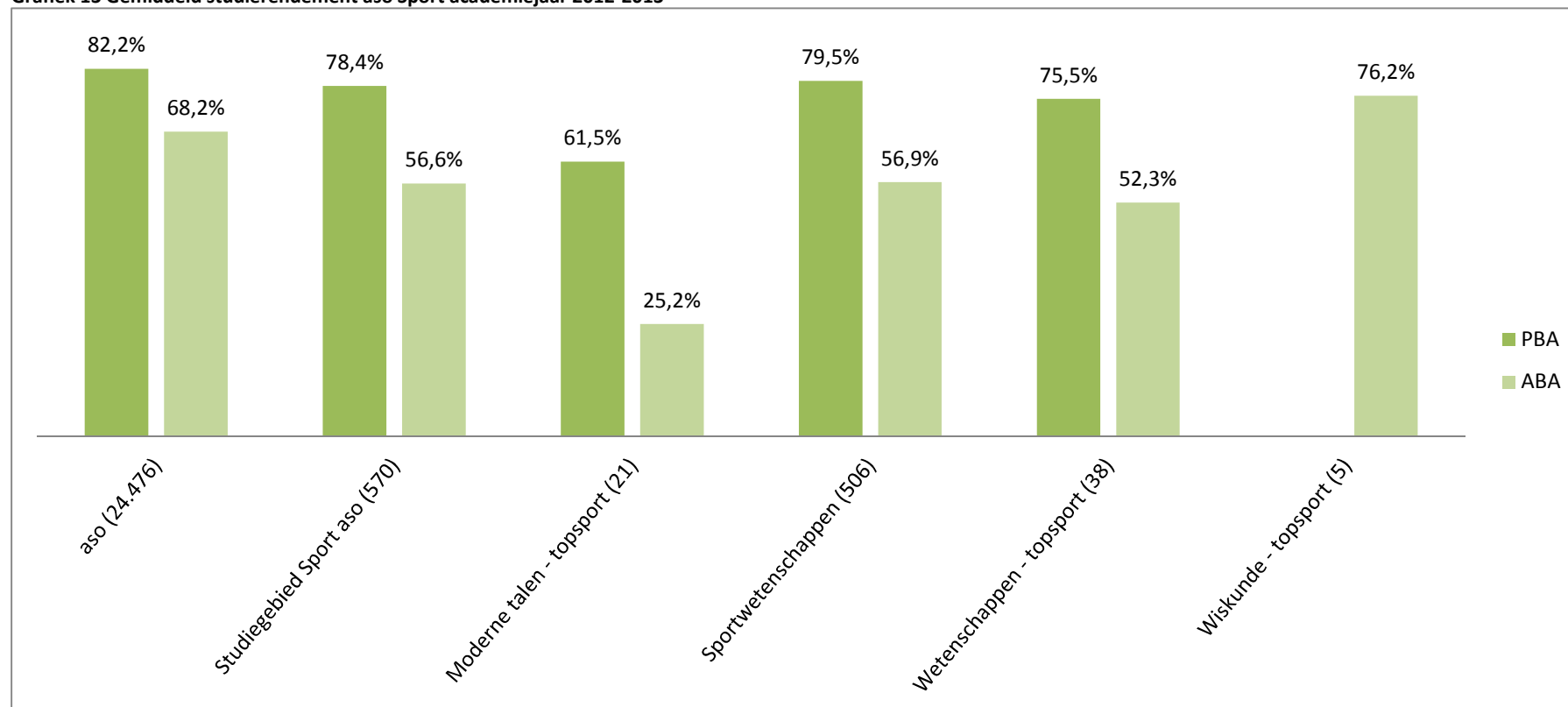
Grafiek 12 toont de deelnemingsgraad aan hoger onderwijs van leerlingen uit aso Sport die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele of academische bachelor.

Grafiek 12 Deelname hoger onderwijs aso Sport academiejaar 2012-2013

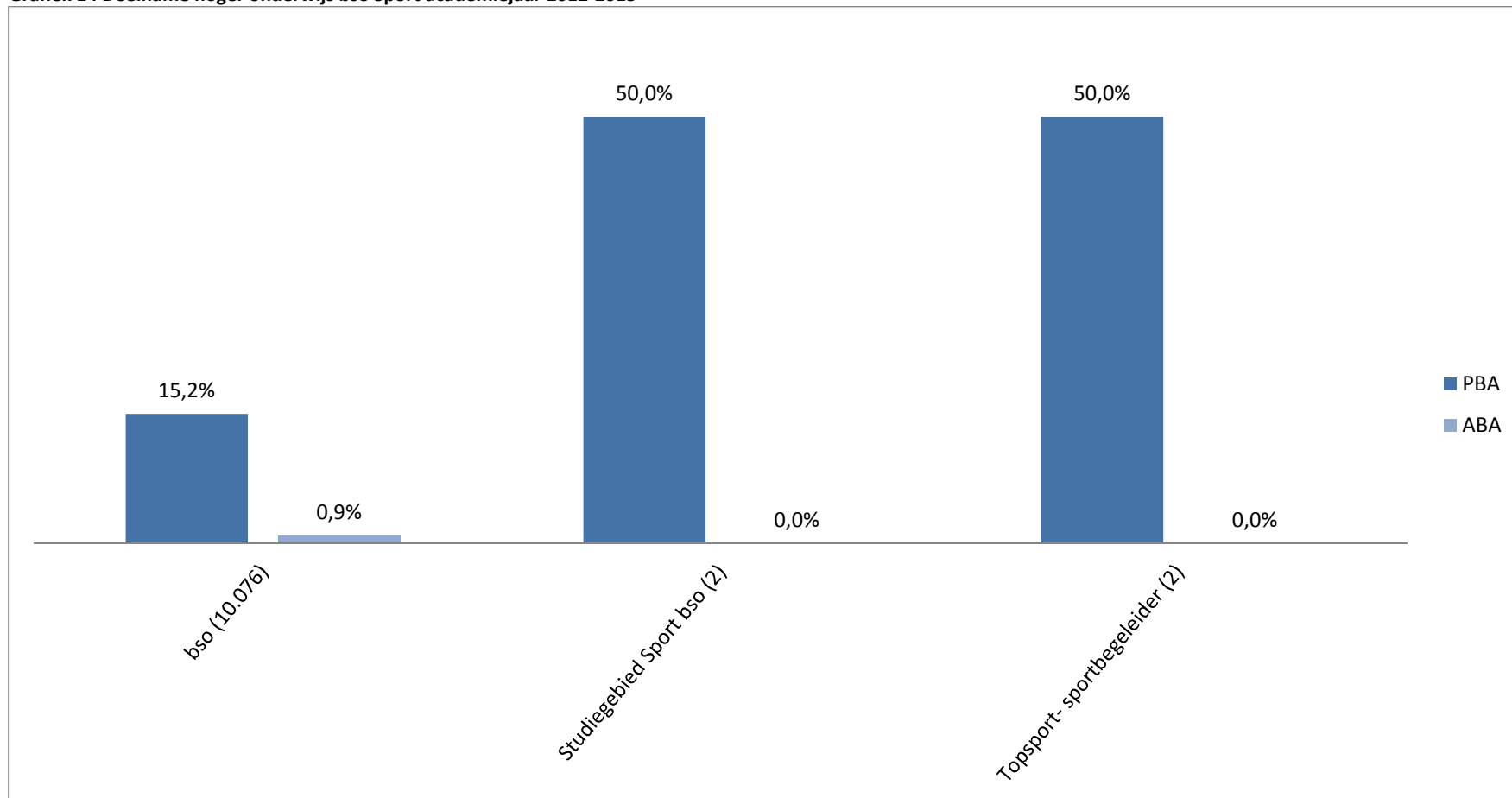
Grafiek 13 geeft het gemiddeld studierendement weer van leerlingen uit aso die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele bachelor of academische bachelor.

Grafiek 13 Gemiddeld studierendement aso Sport academiejaar 2012-2013

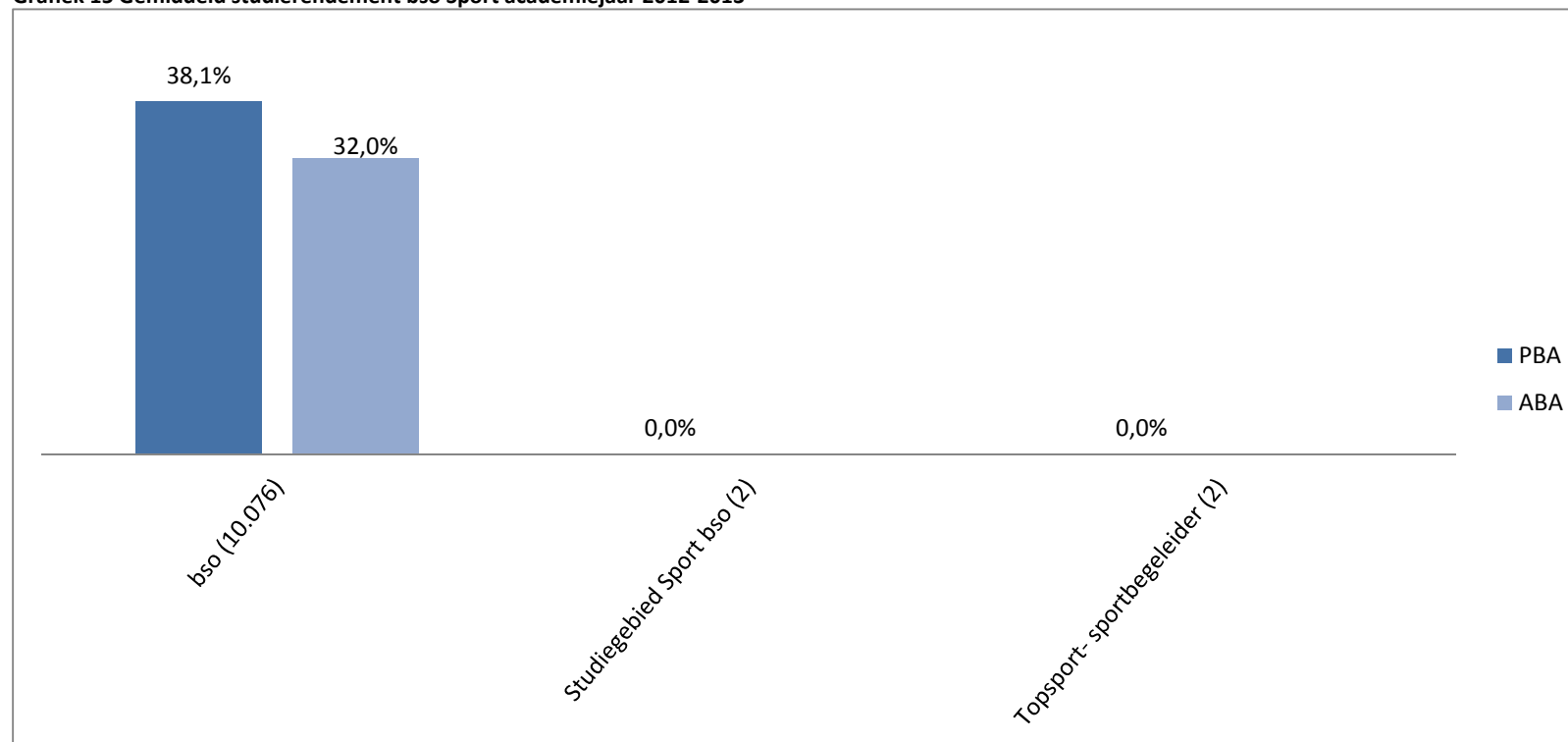
Grafiek 14 toont de deelnemingsgraad aan hoger onderwijs van leerlingen uit bso Sport die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele of academische bachelor.

Grafiek 14 Deelname hoger onderwijs bso Sport academiejaar 2012-2013

Grafiek 15 geeft het gemiddeld studierendement weer van leerlingen uit bso Sport die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele bachelor of academische bachelor.

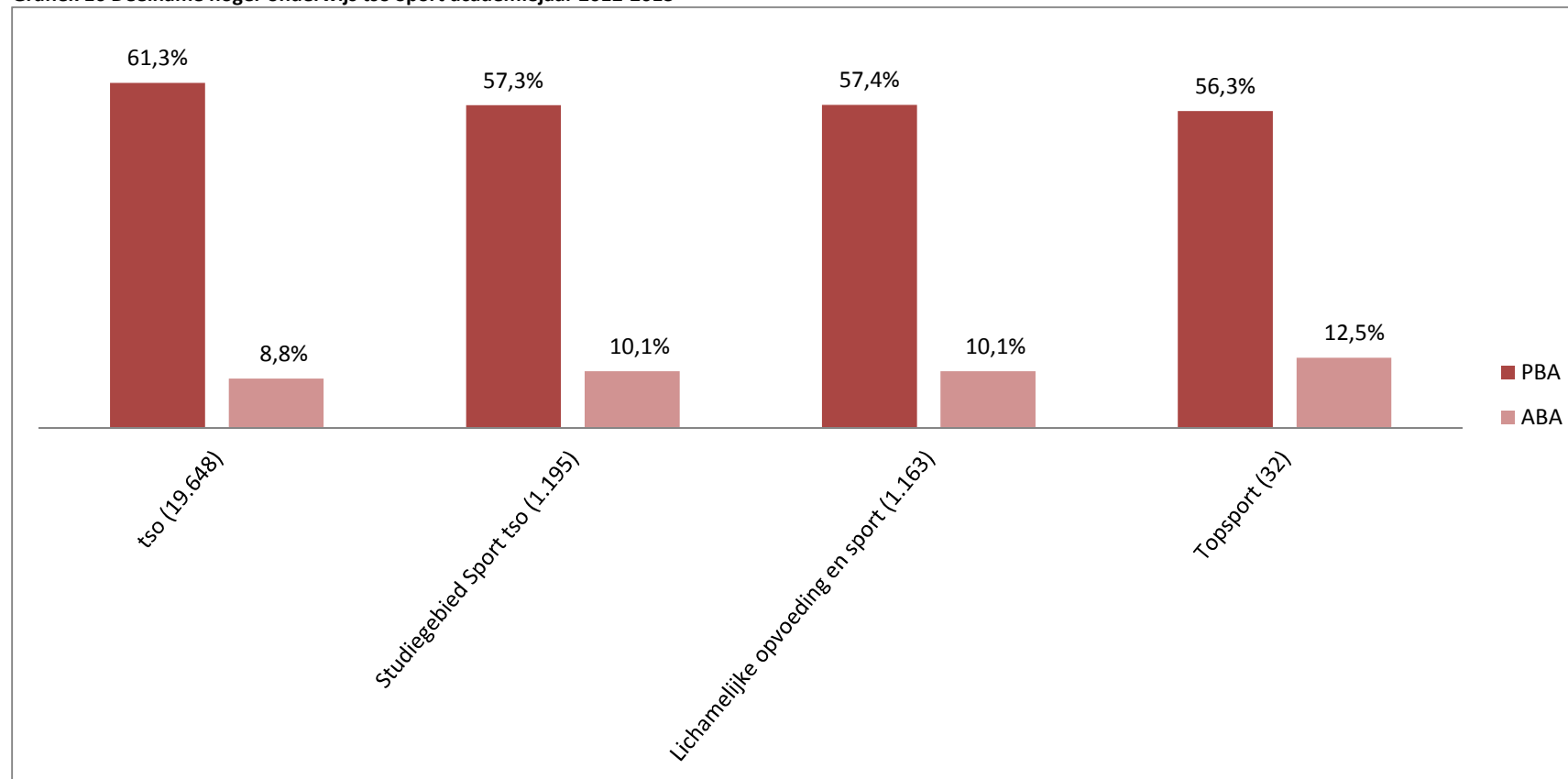
Grafiek 15 Gemiddeld studierendement bso Sport academiejaar 2012-2013

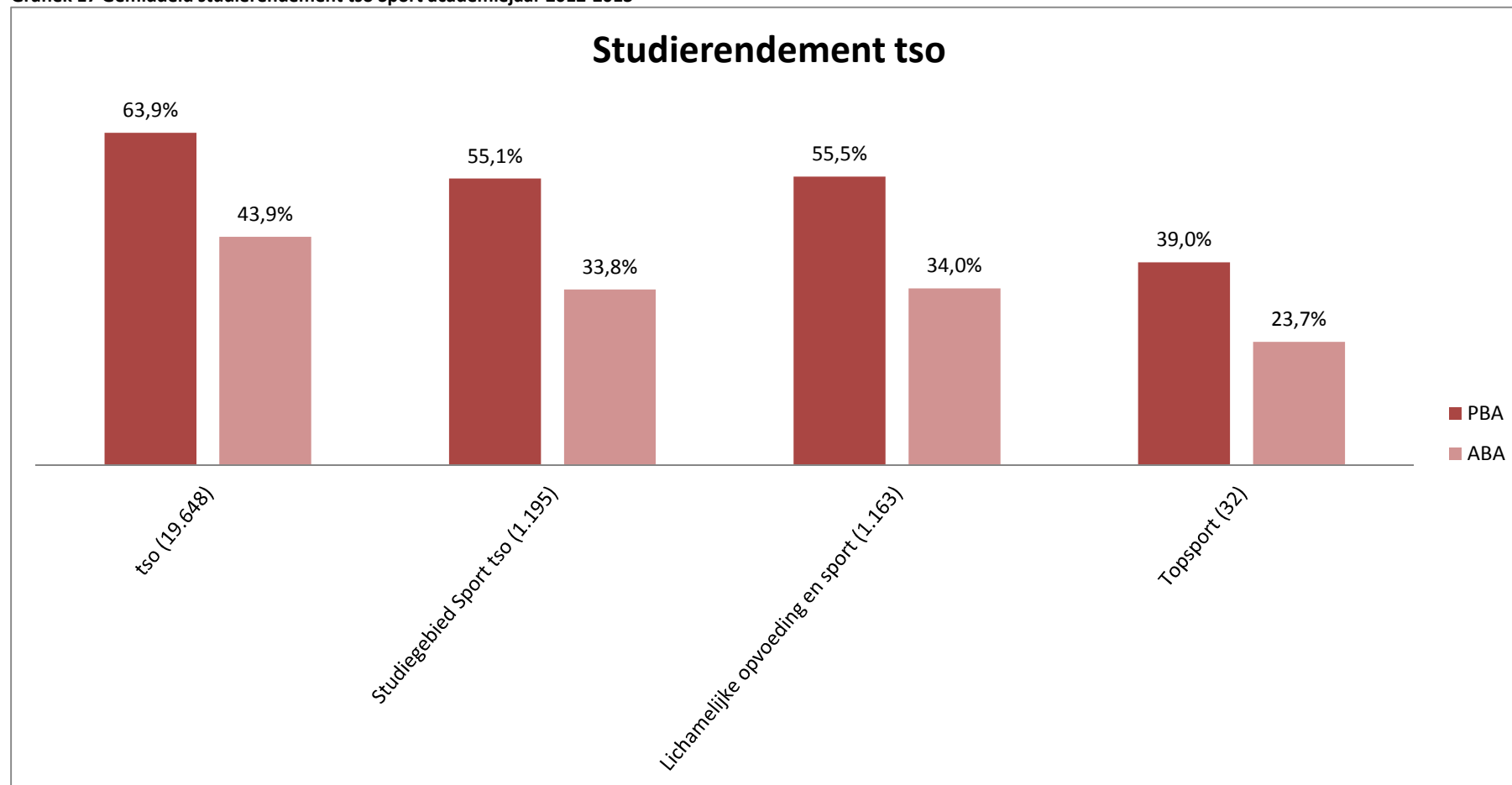
Grafiek 16 toont de deelnemingsgraad aan hoger onderwijs van leerlingen uit tso Sport die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele of academische bachelor.

Grafiek 16 Deelname hoger onderwijs tso Sport academiejaar 2012-2013

Grafiek 17 geeft het gemiddeld studierendement weer van leerlingen uit tso Sport die hun diploma behaalden in het schooljaar 2011-2012 en zich het daaropvolgende academiejaar inschreven voor een professionele bachelor of academische bachelor.

Grafiek 17 Gemiddeld studierendement tso Sport academiejaar 2012-2013

Doorstroom naar de arbeidsmarkt

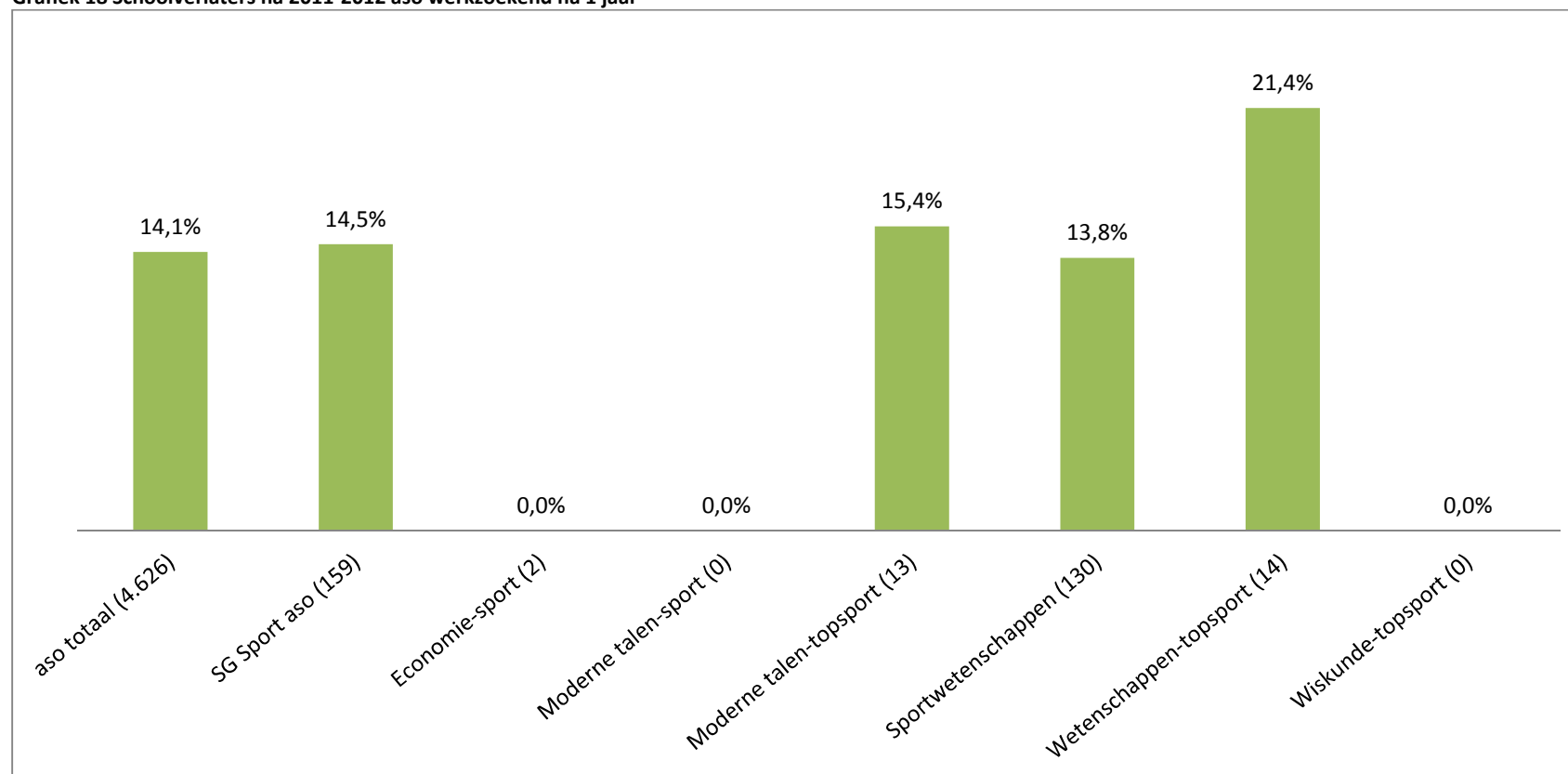
In het studiegebied Sport blijken leerlingen uit aso bij het verlaten van de school iets minder vlot door te stromen naar de arbeidsmarkt dan gemiddeld in aso. Vooral voor de studierichting *Wetenschappen-topsport* is dat het geval.

In bso Sport zijn de leerlingenaantallen klein zodat uitspraken over de doorstroom naar de arbeidsmarkt voorzichtig moeten gedaan worden. Toch ziet het er sterk naar uit dat de kansen op de arbeidsmarkt vrij positief zijn voor de bso-leerlingen uit Sport.

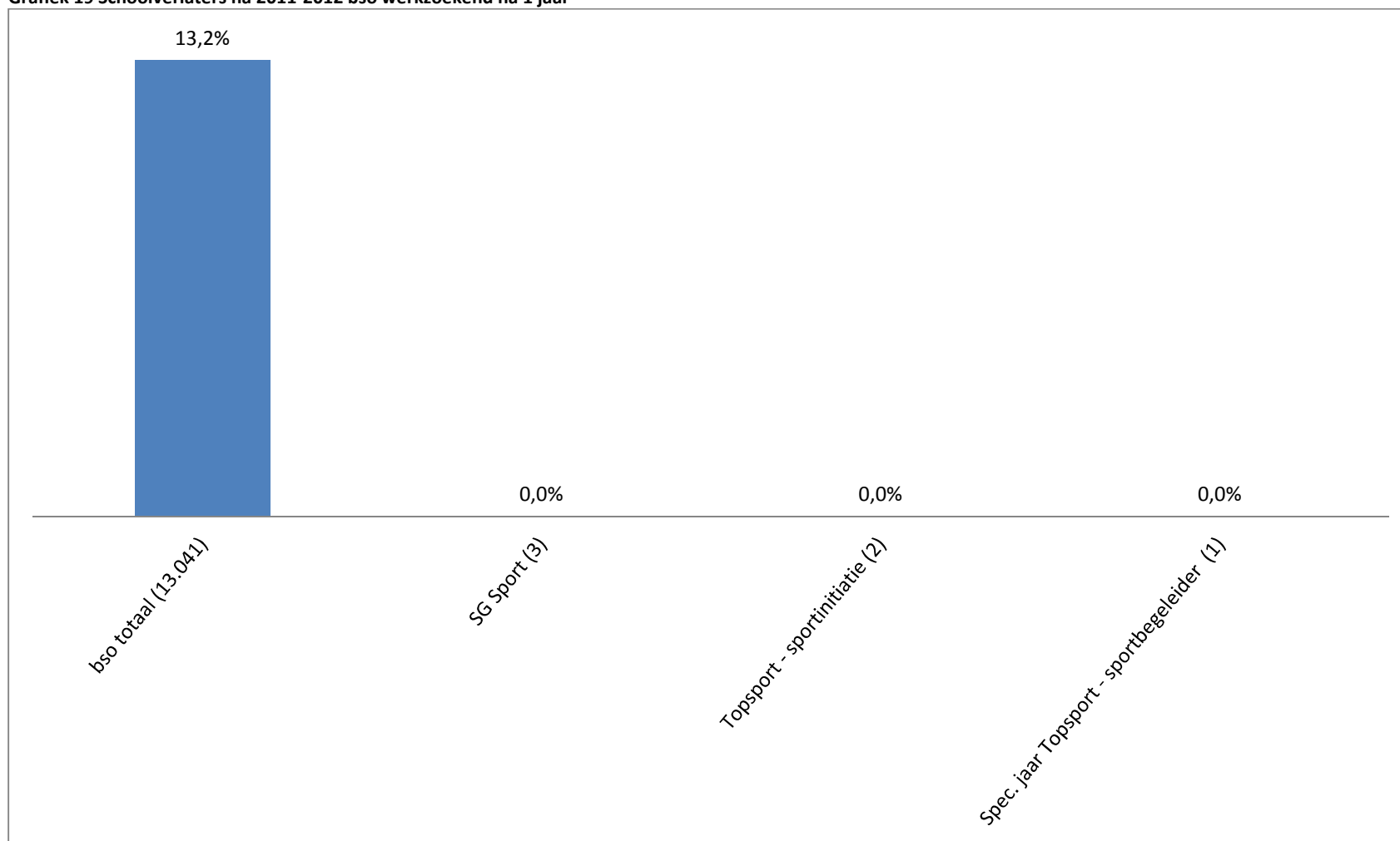
Leerlingen uit tso blijken bij het verlaten van de school iets minder vlot door te stromen naar de arbeidsmarkt dan gemiddeld voor het gehele tso. Vooral voor de *Se-n-se Sportclub- en fitnessbegeleider* is dat opvallend.

Grafiek 18, 19 en 20 geven per onderwijsvorm het percentage weer van schoolverlaters die na 1 jaar nog steeds werkzoekend waren. Deze jongeren verlieten het onderwijs na het schooljaar 2011-2012 en werden als schoolverlater opgenomen in de schoolverlatersstudie 2014 van de VDAB omdat ze in het schooljaar 2012-2013 in geen enkele Vlaamse onderwijsinstelling waren ingeschreven.

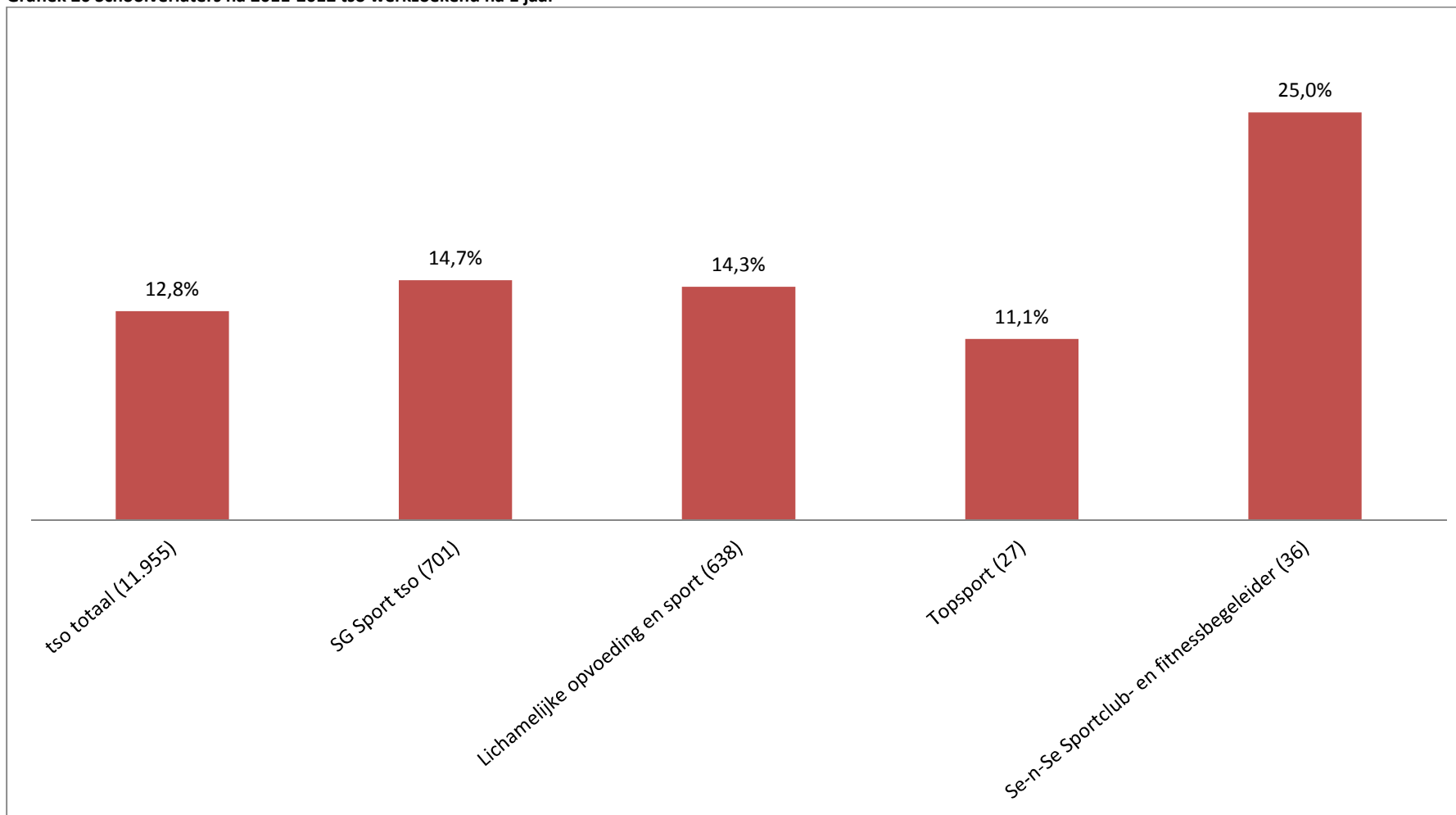
Grafiek 18 Schoolverlaters na 2011-2012 aso werkzoekend na 1 jaar

Grafiek 19 Schoolverlaters na 2011-2012 bso werkzoekend na 1 jaar

Grafiek 20 Schoolverlaters na 2011-2012 tso werkzoekend na 1 jaar

Aanbevelingen

Op basis van de screening kunnen de huidige studierichtingen van de derde graad en het specialisatiejaar in het studiegebied Sport ingedeeld worden volgens de finaliteiten doorstroomgerichte studierichting, arbeidsmarktgerichte studierichting of studierichting met dubbele finaliteit.

Doorstroomgerichte studierichting	Studierichting met dubbele finaliteit	Arbeidsmarktgerichte studierichting	Onduidelijke finaliteit
Moderne talen-topsport (naar PBA) Sportwetenschappen (naar PBA) Wetenschappen-topsport (naar PBA) Wiskunde-topsport (naar ABA)	Lichamelijke opvoeding en sport (6tso) Topsport (6tso) Topsport-sportbegeleider (specialisatiejaar)	Topsport-sportinitiatie (6bso) Sportclub- en fitnessbegeleider (Se-n-Se)	-

Met het oog op de modernisering van het secundair onderwijs zijn dit mogelijke aanbevelingen:

- rationaliseren en inhoudelijk herdefiniëren van *Topsport-sportinitiatie* (6bso), *Topsport-sportbegeleider* (specialisatiejaar), *Topsport* (tso) en *Sportclub- en fitnessbegeleider* (Se-n-Se) op basis van de beroepskwalificaties
- rationaliseren en inhoudelijk herdefiniëren van de studierichtingen *Moderne talen-topsport* (aso), *Wetenschappen-topsport* (aso) en *Lichamelijke opvoeding en sport* (tso) tot een studierichting die primair gericht is op professionele bachelors
- monitoren van het studierendement in het hoger onderwijs van de studierichting *Sportwetenschappen*, die recent nieuwe specifieke eindtermen kreeg, zodat ze haar primaire gerichtheid op academische bacheloropleidingen in de nabije toekomst wél kan waarmaken

Bijlage: Methodologie

Voor het cijfermateriaal werd hoofdzakelijk een beroep gedaan op het datawarehouse van het beleidsdomein Onderwijs en vorming. In deze methodologische toelichting wordt eerst algemeen toegelicht hoe hierbij tewerk werd gegaan. Daarna wordt per hoofdstuk uitgelegd hoe de cijfers uit het datawarehouse werden verwerkt tot de tabellen in dit rapport. Hierbij wordt aangeduid welke bijkomende bronnen werden geraadpleegd voor de hoofdstukken over de aansluiting met het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt.

Algemeen

- De tabellen en de cijfers in dit rapport komen niet rechtstreeks uit het datawarehouse. Sjabloontabellen werden voorbereid door het projectteam en doorgegeven aan de auteur van het rapport. Gemiddelden, percentages en totalen in de tabellen werden berekend door de auteur.
- Door afrondingen lijken sommige totalen op het eerste gezicht niet te kloppen. De sommen werden in Excel berekend aan de hand van de volledige cijfers zonder afrondingen. Hierdoor kan er een verschil zitten op een som van afgeronde cijfers.
- Indien een studierichting niet werd ingericht overheen de volledige geanalyseerde periode van vijf schooljaren (gestart na het schooljaar 2008-2009 of niet meer ingericht tijdens de geanalyseerde periode), dan wordt het gemiddelde niet berekend over vijf jaren maar voor het aantal jaren dat de studierichting effectief werd ingericht.
- In het schooljaar 2008-2009 kreeg het derde leerjaar van de derde graad in tso nog geen specifieke naam, sindsdien wordt het Se-n-Se genoemd. Voor de leesbaarheid van dit rapport werden de derde leerjaren in het schooljaar 2008-2009 eveneens ondergebracht onder de noemer Se-n-Se.
- Voor het derde leerjaar van de derde graad in bso wordt systematisch de term specialisatiejaar gebruikt. Hierbij worden de naamloze leerjaren uitgesloten: zij worden niet opgenomen in de screening omdat zij niet aan studiegebieden zijn gebonden.

Beeld van het studiegebied

- Bij de samenstelling van de overzichtstabel van het studiegebied werd gebruik gemaakt van de informatie over de studiegebieden op www.onderwijsvlaanderen.be
- De beschrijving van de studieprofielen werd overgenomen van Onderwijskiezer en, indien relevant, aangepast door de auteur van het rapport.

Leerlingenaantal, evolutie en spreiding

- Wat leerlingenaantal, evolutie en spreiding (hoofdstuk 2) betreft, werden uit het datawarehouse cijfers gebruikt met betrekking tot het aantal inschrijvingen per studierichting en per leerjaar voor het schooljaar 2008-2009 tot en met het schooljaar 2012-2013.
- Cijfers per graad, gemiddelden en percentages werden door de auteur van het rapport berekend.

Herkomst

- De tabellen over herkomst werden samengesteld op basis van twee verschillende query's in het datawarehouse. De eerste query toonde de studierichtingen waar leerlingen uit instroomden in het studiejaar dat eraan voorafgaat. De tweede query bood een overzicht van het aantal zittenblijvers ten opzichte van de doorstromers (leerlingen die naar het volgende leerjaar overgaan in dezelfde instelling) en de instromers (leerlingen die naar het volgende leerjaar overgaan in een andere instelling).
- Het nadeel van de werkwijze om telkens de instroom uit het voorafgaande na te gaan van waaruit de leerlingen in het voorafgaande jaar instromen is dat voor Se-n-Se enkel de leerlingen die instroomden vanuit het tweede leerjaar in de derde graad, zichtbaar werden. Aangezien er ook een andere instroom mogelijk is, zijn er veel onbekenden in een aantal tabellen.
- De tabellen bieden een overzicht van de meest voorkomende basisopties, beroepenvelden en studierichtingen van waaruit de grootste groep van leerlingen instroomt in een respectieve studierichting. Er werd naar gestreefd om alle studierichtingen op te nemen die samen ongeveer 75% van de doorstromers bevatten. De overige basisopties, beroepenvelden en studierichtingen van waaruit telkens een klein aantal leerlingen instroomt, worden samengenomen in de rubriek 'overige'.
- In de cijfers van datawarehouse (van de tweede query) is er een rubriek 'Onbekend' voorzien. Deze werd in de tabellen samen met de rubriek 'NVT' opgenomen als 'NVT en onbekend'. In sommige tabellen klopte het eindtotaal niet met het totaal aantal inschrijvingen binnen een bepaalde studierichting. In dat geval werd het verschil aangevuld bij 'Onbekend'.
- Indien het aantal leerlingen in deze tabellen groter was dan het aantal ingeschreven leerlingen, werd dit met een (*)aangeduid en onderaan de tabel verduidelijkt.

Attestering

- De tabellen over attestering werden eveneens samengesteld op basis van twee verschillende query's in het datawarehouse.
- De eerste query gaf het aantal attesten weer dat per leerjaar werd behaald in de verschillende studierichtingen. Hierin werd voorzien in een rubriek 'geen attest' en een rubriek 'onbekend. Beiden werden opgenomen in de kolom 'Onbekend'.
- Echter: leerlingen die slagen in het tweede leerjaar van de derde graad, specialisatiejaar of Se-n-Se krijgen geen attest (maar diploma, getuigschrift of certificaat). Deze leerlingen werden in dit databestand uit het datawarehouse ondergebracht in de rubriek 'geen attest'. Om na te gaan of deze leerlingen geslaagd waren of het secundair onderwijs verlieten zonder attest, werden deze cijfers vergeleken met een het resultaat van een tweede query uit het datawarehouse, waarin de leerlingen werden onderverdeeld in de rubrieken 'geslaagd' versus 'niet geslaagd'.
- Indien het eindtotaal niet overeenkwam met het totaal aantal inschrijvingen binnen een bepaalde studierichting werd het verschil aangevuld bij 'Onbekend'.

- Ook hier werd, indien het aantal leerlingen in deze tabellen groter was dan het aantal ingeschreven leerlingen, dit met een (*)aangeduid en onderaan de tabel verduidelijkt.

Aansluiting met het hoger onderwijs

- In dit hoofdstuk worden tabellen opgenomen met cijfergegevens van het aantal leerlingen dat uitstroomt in het schooljaar 2011-2012 en zich 'als generatiestudent' inschrijft voor een opleiding in het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013. Een generatiestudent is een student die zich in het academiejaar volgend op het schooljaar van afstuderen in het secundair onderwijs voor het eerst inschrijft in het Vlaamse hoger onderwijs met een diplomacontract voor een initiële bacheloropleiding.
- De cijfergegevens hebben betrekking op leerlingen die een door de school geregistreerd studiebewijs verkregen hebben. Studiebewijzen uitgereikt door de examencommissie secundair onderwijs worden dus buiten beschouwing gelaten. Leerlingen die zich na het beëindigen van het secundair onderwijs niet onmiddellijk inschrijven in het hoger onderwijs, vormen eveneens een blinde vlek die de participatiegraad negatief beïnvloedt.
- Voor de indicator 'studierendement' wordt het percentage verworven studiepunten berekend. Het totaal aantal verworven studiepunten (geslaagde opleidingsonderdelen) wordt hiertoe gedeeld door het totaal aantal actief opgenomen studiepunten (opleidingsonderdelen waarvoor men ingeschreven was). De gedelibereerde studiepunten worden in deze indicator niet meegeteld.
- In de overzichtstabel per onderwijsvorm waarin het studiegebied zich bevindt, wordt het studierendement van leerlingen die doorstromen zonder te slagen aangeduid als 0,0%. Indien er geen leerlingen doorstromen vanuit een bepaalde studierichting, werd er een 0 ingevuld bij het aantal leerlingen en de cellen voor het studierendement werden leeg gelaten.
- De percentages met betrekking tot het gemiddelde studierendement werden rechtstreeks overgenomen uit het datawarehouse. Echter, in de kleine tabellen per studierichting was een inhoudelijke analyse door de auteur van dit rapport noodzakelijk doordat het onderscheid wordt gemaakt tussen inhoudelijk verwante opleidingen versus niet-inhoudelijk verwante opleidingen. Het gemiddelde studierendement van de inhoudelijk verwante opleidingen wordt voor elke opleiding apart weergegeven. Echter, voor de niet-inhoudelijk verwante opleidingen diende dit te worden gebundeld en werd er een 'gewogen' som berekend door de auteur van het rapport. De berekening ging als volgt: eerst werd per opleiding het product gemaakt van het aantal leerlingen met het gemiddeld studierendement, dan werden deze resultaten opgeteld en tenslotte gedeeld door het totaal aantal studenten die deze niet-aansluitende opleiding gingen volgen. Deze werkwijze resulteert in een kleine foutmarge van maximum enkele percenten.
- De gegevens uit datawarehouse werden aangevuld met cijfers van Onderwijskiezer: deze werden rechtstreeks overgenomen.

Aansluiting met de arbeidsmarkt

- De cijfers werden overgenomen van de VDAB. Hiertoe werd de webpage <http://www.vdab.be/trends/schoolverlaters/detail/default.shtml> geraadpleegd, waar tijdens het opstellen van dit rapport gegevens voor twee jaren (2012 en 2013) geraadpleegd konden worden. Deze worden in de tabellen gepresenteerd als schooljaren (2011-2012 en 2012-2013).
- Schoolverlaters die een leertijd bij Syntra hebben gevolgd en schoolverlaters die één of meer jaren in het buitenland hebben gestudeerd of studies hebben gevolgd in een niet erkende onderwijsinstelling of in een onderwijsinstelling die niet onder de bevoegdheid valt van het departement Onderwijs en Vorming, komen in deze bestanden niet voor. Wat de leertijd betreft, wordt dezelfde werkwijze gehanteerd, maar de bestanden zijn in dat geval afkomstig van Syntra Vlaanderen.
- Een kleine groep schoolverlaters beantwoordt niet helemaal aan de definitie van 'Nog werkzoekende schoolverlaters na 1 jaar'. Ofwel stoppen zij hun studies vóór 30 juni en worden zij iets langer dan 1 jaar opgevolgd, ofwel haken zij in het nieuwe schooljaar af voor januari en worden zij iets korter dan 1 jaar opgevolgd. Aangezien deze groep beperkt is tot ongeveer 6 à 7% van de schoolverlaters, wordt gemakshalve ook gesproken van een opvolgingsperiode van 1 jaar na het verlaten van de instelling.

Finaliteit

- De analyse van dit hoofdstuk gebeurde op basis van de gegevens over de aansluiting met het hoger onderwijs (hoofdstuk 5) en de aansluiting met de arbeidsmarkt (hoofdstuk 6).
- Voor het bepalen van de finaliteit wordt een participatiegraad van 25% als norm gesteld voor doorstroom naar de academische bachelor (ABA), de professionele bachelor (PBA) en de arbeidsmarkt. De geanalyseerde gegevens betreffen de doorstroom van leerlingen die het secundair onderwijs verlieten na het schooljaar 2011-2012. Opdat er een kruisje wordt gezet in de tabel onder 'Academische bachelor', 'Professionele bachelor' of 'Arbeidsmarkt' dient 25% van de leerlingen naar respectievelijk de academische bachelor, de professionele bachelor en/of de arbeidsmarkt door te stromen.
- Daarenboven wordt aangeduid of een studierichting de aldus bepaalde finaliteit waarmaakt. Deze analyse is gebaseerd op het gemiddelde studierendement in een studierichting (voor PBA- of ABA-gerichte finaliteit), het percentage werkzoekende schoolverlaters na één jaar (voor arbeidsmarktgerichte finaliteit) of een combinatie van beide (voor dubbele finaliteit). Bij studierichtingen die de vooropgestelde finaliteit niet waarmaken, wordt het kruisje tussen haakjes gezet.
- Voor het behalen van de PBA- of ABA-gerichte finaliteit worden twee criteria gehanteerd. Om de finaliteit waar te maken dienen de leerlingen een gemiddeld studierendement van meer dan 65% te behalen. Studierichtingen met een gemiddeld studierendement tussen 60% en 65% krijgen een 'waarschuwingsstatus'. Daarnaast wordt rekening gehouden met het percentage leerlingen dat na vijf jaar geen bachelordiploma behaalt (indien deze gegevens beschikbaar zijn bij Onderwijskiezer). Om de finaliteit waar te maken wordt als norm gesteld dat maximum 25% van de leerlingen na vijf jaar geen bachelordiploma heeft behaald. Studierichtingen met 25% tot 35% leerlingen die geen bachelordiploma behalen na vijf jaar krijgen een 'waarschuwingsstatus'.

- Om de arbeidsmarktgerichte finaliteit waar te maken wordt vooropgesteld dat maximum 10% van de schoolverlaters na een jaar nog werkzoekend is. Studierichtingen met 10 tot 15% schoolverlaters die na een jaar nog werkzoekend zijn, krijgen een 'waarschuwingsstatus'.